

HOGE RAAD VAN FINANCIEN

AFDELING « FINANCIERINGSBEHOEFTE VAN DE OVERHEID »

EVALUATIE VAN DE UITVOERING VAN HET STABILITEITSPROGRAMMA IN 2006 EN VOORUITZICHTEN VOOR 2007 – 2011

JULI 2007

De Leden van de Afdeling :

De Heer L. COENE, Voorzitter

De Heer N. DE BATSELIER

De Heer J. HILGERS

De Heer P. PRAET

Vertegenwoordigers van de Nationale Bank van België

Mevrouw I. STANDAERT

Vertegenwoordiger van de Minister van Financiën

De Heer A. BOON

Vertegenwoordiger van de Minister van Begroting

Mevrouw W. DEMEESTER-DE MEYER

De Heer G. PEERSMAN

Mevrouw F. THYS

De Heer G. PAGANO

Mevrouw Ch. SERVATY

De Heer E. DEGREEF

Vertegenwoordigers van de Vlaamse Regering, de Regering van de Franse Gemeenschap, de Waalse Regering en de Regering van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest.

Waarnemer :

De Heer N. HEUKEMES

Vertegenwoordiger van de Duitstalige Gemeenschap

Secretariaat :

Mevrouw C. SPINNOY

De Heren L. BUFFEL

R. SAVAGE

F. STALLAERT

INHOUD

LIJST VAN DE AFKORTINGEN	7
WOORD VOORAF EN METHODOLOGISCHE NOTA	9
SYNTHESE EN AANBEVELINGEN	17
1. Belangrijkste conclusies op het vlak van de gezamenlijke overheid	17
1.1. Doelstellingen van het Stabiliteitsprogramma 2006-2009 en belangrijkste realisaties in 2006	17
1.2. Begrotingsvooruitzichten 2007	18
1.3. Weerslag van de conjunctuurring en van de eenmalige verrichtingen en evolutie van de structurele primaire saldi: een middellangetermijnprognose	19
1.4. Evolutie van de ontvangsten en van de primaire uitgaven	19
1.5. Evolutie van de schuldgraad	21
1.6. Realisaties van België in vergelijking met Europa	21
2. Belangrijkste evoluties op het vlak van de twee grote entiteiten en hun deelsectoren	22
2.1. Verdeling van de doelstellingen tussen de entiteiten	22
2.2. Realisaties op het vlak van Entiteit I	22
2.3. Belangrijkste globale conclusies op het vlak van Entiteit II	24
2.4. Synthese van de budgettaire beoordeling van de diverse afzonderlijk beschouwde deelsectoren	25
3. Algemeen besluit en aanbevelingen voor de periode 2007- 2011	26
3.1. Besluit betreffende de uitvoering van het Stabiliteitsprogramma in 2006	26
3.2. Implicaties van de herraaming door de SCvV van de budgettaire kosten van de vergrijzing op de noodzakelijke aanpassing in 2007-2011	29
HOOFDSTUK I	33
1. Globale evoluties in 2005-2006	33
1.1. Inleiding	33
1.2. De belangrijkste krachtlijnen van het Stabiliteitsprogramma 2006-2009	33
1.3. Naleving van de doelstellingen in 2006	35
1.4. Cyclische en éénmalige invloeden op de begrotingssaldi van 2006	36
1.5. De realisaties in een internationaal perspectief	42
1.5.1. Inzake begrotingssaldi	42
1.5.2. Vergelijking van de schuldgraad op Europees niveau	44
2. Belangrijkste ontwikkelingen op het vlak van de gezamenlijke overheid	46
2.1. Evoluties van het primair saldo en van zijn belangrijkste determinanten	46
2.2. Realisaties van de Gezamenlijke Overheid, meer in detail	48
2.2.1. Evolutie van de Ontvangsten	48
2.2.2. Evolutie van de primaire uitgaven: realisaties van 2006 en vooruitzichten voor 2007	51
2.2.3. Evolutie van de rentelasten	56
2.2.4. Evolutie van de schuldgraad en belangrijkste determinanten	57
3. Evoluties in 2006 op het vlak van de twee belangrijkste entiteiten	60
3.1. Evoluties op het vlak van Entiteit I	60
3.1.1. Belangrijkste resultaten van 2006 in vergelijking met de doelstellingen van het Stabiliteitsprogramma (2006-2009) van december 2005	60
3.1.2. Evoluties van de ontvangsten en van de primaire uitgaven	61
3.1.3. De rekeningen van de componenten van Entiteit I	65

3.2.	Evoluties op het vlak van Entiteit II	69
3.2.1.	Globale evaluatie	69
3.2.2.	De geconsolideerde rekening van de gefedereerde Entiteiten	72
3.2.3.	De Lokale Overheden	73
HOOFDSTUK II HET BEGROTINGSTRAJECT VAN HET ADVIES VAN MAART 2007 VAN DE AFDELING IN HET LICHT VAN HET JAARVERSLAG 2007 VAN DE STUDIECOMMISSIE VOOR DE VERGRIJZING		77
BIJLAGE BIJ HOOFDSTUK II		83
HOOFDSTUK III DE BUDGETTAIRE EVALUATIE VAN DE GEMEENSCHAPPEN EN DE GEWESTEN VOOR DE PERIODE 2003 - 2006		85
1.	Inleiding	85
2.	Methodologische toelichting	86
2.1.	Werkwijze van de Afdeling	86
2.2.	In rekening gebracht ESR correcties	88
2.3.	Revisie van de vorderingensaldi van het begrotingsjaar 2003	92
3.	Budgettaire resultaten van gemeenschappen en gewesten voor de periode 2003 - 2006	95
4.	Evaluatie van de budgettaire realisaties aan de hand van de afgesproken doelstellingen	100
BIJLAGE BIJ HOOFDSTUK III		107

LIJST VAN DE AFKORTINGEN

ACB	Aanvullende crisisbijdrage
ALESH	Amortisatiefonds voor de Leningen voor de Sociale Huisvesting
AMECO	Annual Macro-Economic Data
bbp	Bruto Binnenlands Product
BFW	Bijzondere Financieringswet
BGHM	Brusselse Gewestelijke Huisvestingsmaatschappij
BHG	Brussels Hoofdstedelijk Gewest
BNI	Bruto Nationaal Inkomen
BRF	Belgisches Rundfunk- und Fernsehzentrum der Deutschsprachigen Gemeinschaft
BS	Belgisch Staatsblad
BTW	Belasting over de toegevoegde waarde
CBHK	Centraal Bureau voor Hypothecair Krediet
CREDIBE	EX-CBHK
DG	Duitstalige Gemeenschap
DS	nv De Scheepvaart
EBA	Eenmalige Bevrijdende Aangifte
ECB	Europese Centrale Bank
EDP	Excessive Deficit Procedure
EEG	Europese Economische Gemeenschap
EH	Economische hergroepering
EMU	Economische en Monetaire Unie
EPRS	Effectief primair saldo
ESCB	Europees Stelsel van Centrale Banken
ESR	Europees Stelsel van Nationale en Regionale Rekeningen
EU	Europese Unie
EUROSTAT	Bureau voor de Statistiek van de Europese Gemeenschappen
FG	Franse Gemeenschap
FGC	Franse Gemeenschapscommissie
FO	Federale overheid
G&G	Gemeenschappen en Gewesten
GGC	Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie
GO	Gezamenlijke overheid
HRF	Hoge Raad van Financiën
INR	Instituut voor de Nationale Rekeningen
IZW	Instelling Zonder Winstoogmerk
KLG	Kijk- en luistergeld
KVD	Kredietverleningen en deelnemingen
LO	Lokale overheden
MIVB	Maatschappij voor Intercommunaal Vervoer te Brussel
MUHKA	Museum voor Hedendaagse Kunst Antwerpen
MVV	nv Maatschappij voor de Verwerving van Vastgoed
na	Niet aangepast

NBB	Nationale Bank van België
NFB	Netto financieringsbehoefte
NFS	Netto financieringssaldo
NMBS	Nationale Maatschappij der Belgische Spoorwegen
NMKN	Nationale Maatschappij voor Krediet aan de Nijverheid
NR	Nationale Rekeningen
OFI	Office for Foreign Investment
ORTM	Openbare Radio- en Televisiemaatschappijen
OV	Onroerende voorheffing
OWD	Office wallon des déchets
PB	Personenbelasting
PRU	Primaire uitgaven
RSZ	Rijksdienst voor Sociale Zekerheid
RTBf	Radio Télévision belge de la Communauté française
SCvV	Studiecommissie voor de Vergrijzing
SOFICO	Société wallonne de financement complémentaire des infrastructures
SRWT	Société régionale wallonne du transport
SZ	Sociale Zekerheid
TEC	Société de transport en commun
UMTS	Universal Mobile Telecommunications Systems
VenB	Vennootschapsbelasting
VB	Verkeersbelasting
VERF	VZW Egalisatiefonds voor de responsabiliseringsbijdrage van de Vlaamse Gemeenschap (Vlaams Pensioenfonds)
VG	Vlaamse Gemeenschap
VGC	Vlaamse Gemeenschapscommissie
VPRS	Vereist primair saldo
VQV	Vennootschappen en quasi-vennootschappen
VRT	Vlaamse Radio en Televisie
WG	Waals Gewest
WZ	nv Waterwegen en Zeekanaal
Y-GAP	Verschil ten opzichte van het potentiële bbp
ZF	Zilverfonds

WOORD VOORAF EN METHODOLOGISCHE NOTA

Dit Advies is een voortzetting van de jaarlijkse evaluatie van de uitvoering van het Stabiliteitsprogramma, die traditioneel in maart van het daarop volgende jaar wordt gepubliceerd; de laatste officiële publicatie ervan is al meer dan drie jaar oud (maart 2004). De voorafgaande versies van die analyse steunden traditiegetrouw op nog voorlopige gegevens van de NBB, beschikbaar in januari en door de NBB gebruikt in haar Jaarverslag van februari. De hier voorgestelde analyse heeft als bijzonderheid dat ze herziene gegevens integreert die recenter zijn dan die welke gewoonlijk in januari beschikbaar zijn, zowel over de overheidsrekeningen zelf (voorlopige synoptische tabellen van het INR van eind april 2007) als over het bbp en de grote aggregaten (ook hier gegevens van het INR van eind april 2007). Ze integreert eveneens herziene ramingen betreffende de weerslag van eenmalige of niet-recurrente maatregelen, betreffende de geaggregeerde schuld van de GO in Maastricht-termen (1), en betreffende de begrotingsrealisaties van de andere Lidstaten van de Europese Unie en van het eurogebied (zoals gepubliceerd in de gegevensbank AMECO van de Europese Commissie, en bijgewerkt tot in mei 2007).

De Afdeling zal in het vervolg haar jaarverslag uitbrengen in de maand juni of juli, wat een gefundeerder beoordeling zal mogelijk maken dan die welke mogelijk is op basis van voorlopiger cijfers die beschikbaar zijn in het begin van het jaar. Een tweede verslag zal uitgebracht worden in december over meer structurele elementen van de overheidsfinanciën en over de definitieve cijfers van het voorgaande jaar.

Er dient eveneens opgemerkt dat, ten opzichte van de laatste evaluatie van de Afdeling (2004), in het najaar 2005 enkele belangrijke methodologische en statistische wijzigingen zijn ingevoerd in de nationale rekeningen, onder meer in de rekeningen van de overheid, en dat voornamelijk door de structurele integratie van de IGDFI (2).

De nieuwe gegevens inzake overheidsrekeningen en bbp hebben een aantal wijzigingen meegebracht op het vlak van de analyse en de interpretatie van de realisaties van 2004 en van 2005, ten opzichte van de doelstellingen vooropgesteld in de Stabiliteitsprogramma's 2004-2007 en 2005-2008, opgesteld vóór de actualisering van de overheidsrekeningen.

In de voorliggende analyse van het eerste hoofdstuk worden de nog voorlopige ramingen (3) van de begrotingsrealisaties van 2006 vergeleken met de doelstellingen van het Stabiliteitsprogramma 2006-2009 van december 2005. De analyse beperkt zich echter niet tot een loutere vergelijking van de doelstellingen en de realisaties voor het jaar 2006. Er wordt ook

1 Zoals medegedeeld in het kader van de officiële « Reporting of Government Deficits and Debt Levels » procedure, die van 30 maart 2007 dateert.

2 Indirect gemeten diensten van financiële intermediairs.

3 De definitieve ramingen zullen in september 2007 beschikbaar zijn, samen met de institutionele rekeningen van de andere grote macro-economische agenten.

gepoogd om de onderliggende begrotingsevoluties van de laatste jaren te toetsen aan de meer structurele middellangetermijndoelstellingen van het begrotingsbeleid, met name de verdere schuldafbouw en de geleidelijke opbouw van begrotingsoverschotten die het mogelijk moeten maken om in de best mogelijke omstandigheden de budgettaire kosten van de vergrijzing op te vangen.

Met het oog daarop wordt in deze analyse getracht om de diverse conjuncturele, éénmalige en discretionaire factoren te identificeren aan de hand waarvan de determinanten van de behaalde resultaten en ook de inzake overheidsfinanciën (vorderingensaldi, schuldgraad) waargenomen evoluties kunnen ontleed worden.

Een eerste voorafbeelding van de aannemelijke budgettaire verwezenlijkingen van 2007 op basis van de in juni beschikbare gegevens en van de reeds uitgevoerde beslissingen wordt eveneens geboden.

Een tweede hoofdstuk biedt een korte analyse van de weerslag van de onlangs door de Studiecommissie voor de Vergrijzing (SCvV) doorgevoerde herzieningen van de budgettaire kosten van de vergrijzing, op de bijkomende noodzakelijk budgettaire aanpassingen die daaruit tot 2011 en later voortvloeien om de naleving van het in maart 2007 door de Afdeling vastgelegde begrotingstraject te verzekeren.

Een derde hoofdstuk biedt een gedetailleerde beoordeling van de begrotingsresultaten van de diverse deelstaatoverheden van de laatste 4 jaar en van 2006 in het bijzonder.

In de “synthese en aanbevelingen” tenslotte worden in het begin van de tekst de belangrijkste analyses en conclusies van dit Advies samengebracht.

Methodologische nota

Tenzij anders vermeld, stemmen de hier geanalyseerde vorderingensaldi overeen met de op het Europees vlak gebruikte definitie van de Procedure inzake Buitensporige Overheidstekorten (EDP in het Engels), die ook gebruikt wordt voor de Stabiliteitsprogramma's en voor de begrotingsopmaak. Er dient vermeld dat het concept 'begrotingssaldo' (vorderingensaldo) hier marginaal afwijkt van de betekenis die het heeft in de nationale boekhouding volgens de ESR95-methodologie. Het verschil tussen beide definities ligt bij de behandeling van de renteswaps en beïnvloedt de analyse van de primaire saldi en de bestanddelen daarvan dus niet.

Vroeger werd aan dat verschil weinig belang gehecht omdat het marginaal was (minder dan 0,05% van het bbp). Het belang ervan is echter gaan toenemen, eerst in 2004 toen het bijna 0,1% van het bbp bedroeg, en vervolgens in 2005 met bijna 0,2% van het bbp. In 2006 zou het teruggevallen zijn op ongeveer 0,1% van het bbp.

De effectieve overheidsontvangsten en primaire uitgaven “in termen van de HRF”

Zoals in de vorige Verslagen wordt de voorstellingswijze van de gegevens op drie van de vier volgende punten gewijzigd ten opzichte van de synoptische tabellen van het INR, om beter overeen te stemmen met de begrippen ‘effectieve uitgaven’ en ‘effectieve ontvangsten’ van de Gezamenlijke Overheid (GO) en van de verschillende niveaus van begrotingsoverheid. Daartoe werd er eveneens op het vlak van de Entiteiten en de deelsectoren daarvan een belangrijke bijkomende wijziging aangebracht (zie nr. 4 verderop).

1. Zoals vroeger in de Adviezen van de Afdeling ‘Financieringsbehoeften van de overheid’ van de Hoge Raad van Financiën (HRF) het geval was, houden de cijfers hier geen rekening met de ‘toegerekende sociale bijdragen’, om elke dubbelrekening bij de primaire uitgaven te vermijden (4). De overheidsontvangsten worden dus beperkt tot de effectieve ontvangsten (excl. toegerekende bijdragen) en parallel daarmee worden ook in de overheidsvergoedingen de toegerekende bijdragen niet opgenomen; deze laatste blijven dus alleen nog geboekt bij de sociale uitkeringen in geld.
2. De niet-fiscale ontvangsten daarentegen worden verhoogd met de ontvangsten uit de verkopen van materiële en immateriële activa die in het ESR95 geboekt worden als *negatieve kapitaaluitgaven* (desinvesteringen). Symmetrisch daarmee worden de primaire kapitaaluitgaven ‘gebruteerd’ met een overeenkomstig bedrag. De hier in aanmerking genomen bedragen komen rechtstreeks uit de gedetailleerde nationale rekeningen en hebben ook hier geen invloed op het vorderingensaldo. De overheidsontvangsten en (primaire) overheidsuitgaven worden dus met hetzelfde bedrag verhoogd.
3. De aan de Europese Unie afgedragen belastingontvangsten (BTW en andere), die in de ESR95-methodologie niet aangerekend worden in de rekeningen van de GO, worden hier opgenomen in en samengevoegd met zowel de ontvangsten als de primaire uitgaven (lopende overdrachten aan het buitenland). Enerzijds wordt die “correctie” uitgevoerd om de evolutie van de totale effectieve fiscale en parafiscale druk te kunnen evalueren, anderzijds kunnen zo scheefftrekkingen vermeden worden die het gevolg zijn van eventuele wijzigingen in de financieringswijze en de financieringsstructuur van de Europese instellingen (tussen de overgedragen belastingontvangsten en de budgettaire overdrachten in de vorm vooral van ‘BNI-middelen’). Maar om de evolutie van de finale primaire uitgaven van de Federale Overheid apart beschouwd (of, breder gezien, van Entiteit I) te evalueren, wordt het geheel van de budgettaire EN fiscale overdrachten naar de Europese instellingen echter niet meegerekend (net zomin trouwens als het geheel van de *effectieve* budgettaire en fiscale overdrachten aan Entiteit II).
4. Er is daarenboven een nieuwe methodologische wijziging aangebracht om dichter aan te sluiten bij de budgettaire werkelijkheid. De overheidspensioenen van de G&G (en in mindere mate die van de LO) die ten laste vallen van de federale begroting, die in ESR95-termen ‘fictief’ behandeld worden als *finale* primaire uitgaven van Entiteit II, gefinancierd via een -eveneens fictieve- begrotingstransfer door de Federale Overheid, worden hier rechtstreeks geboekt als een *finale* primaire uitgave van de FO, en dus van Entiteit I, en niet meer als een begrotingstransfer binnen de overheidsperimeter. *Zowel* de effectieve ontvangsten *als* de effectieve finale (5) primaire uitgaven van de G&G (en van het geheel van Entiteit II) worden dus met dezelfde bedragen verminderd, wat natuurlijk geen invloed heeft op hun primaire saldi en vorderingensaldi. Bijkomend worden de door Entiteit I (hier de FO) ‘gestorte’ begrotingstransfers binnen de overheidsperimeter dus met dezelfde bedragen verminderd, maar worden hun finale primaire uitgaven ermee verhoogd. Dit heeft echter geen weerslag op de totale primaire uitgaven (noch op de primaire saldi, noch op de vorderingensaldi) van Entiteit I.

4 De aan de toegerekende sociale bijdragen gebonden primaire uitgaven worden immers anders tweemaal aangerekend : een eerste keer bij de overheidsvergoedingen (inclusief toegerekende sociale bijdragen) en een tweede keer bij de sociale uitkeringen (voornamelijk pensioenen en gezinsbijslagen van het statutair overheidspersoneel) gebonden aan die toegerekende bijdragen.

5 “Finale” primaire uitgaven van een entiteit of een gegeven budgettaire overheidsniveau zijn de totale primaire uitgaven na aftrek van de begrotingsoverdrachten (lopende en in kapitaal) aan de andere overheidsniveaus.

5. Tenslotte dient genoteerd dat de statistische begrippen gebruikt in de tekst van deze becijferde analyse op basis van de gegevens en definities van het INR, voor 2005 op één belangrijk punt afwijken van die van EUROSTAT. Volgens de zienswijze van het INR valt het Fonds voor spoorweginfrastructuur (FSI), dat in het kader van de herstructurering van de NMBS op 1 januari 2005 werd opgericht, onder de sector van de niet-financiële vennootschappen. Daaruit volgt dat de overname van de historische schuld van de NMBS door het FSI in 2005 ten bedrage van 7400 miljoen euro in die optiek niet beschouwd wordt als een primaire overheidsuitgave (kapitaaloverdracht); bijgevolg heeft die overname geen invloed op het vorderingensaldo, noch op de overheidsschuld. Volgens de zienswijze van EUROSTAT behoort dit Fonds tot de overheidssector, en dient de overname van de NMBS-schuld waartoe het is overgegaan te worden geboekt als een kapitaaloverdracht van deze sector naar de sector van de niet-financiële vennootschappen. Het vorderingensaldo is bijgevolg tijdelijk in 2005 verslechterd met 2,4% van het bbp (negatieve “one-shot” weerslag) en het niveau van de overheidsschuld met 1,8% van het bbp verhoogd.

Afgezien van het laatste punt dat enkel voor 2005 belangrijk is, is het gevolg van die diverse technische correcties dat, uitgedrukt in % van het bbp, zowel het niveau van de ontvangsten als dat van de uitgaven globaal een zeker percentage lager ligt dan de overeenstemmende niveaus in de synoptische synthesesetabellen gepubliceerd door het INR in de Overheidsrekeningen (Synoptische rekeningen). Die correcties blijven natuurlijk volkomen neutraal op het vlak van de primaire saldi en vorderingensaldi. Zo bekomt men dan een “HRF”-definitie van het niveau van de effectieve overheidsontvangsten en de overeenstemmende totale en/of finale primaire uitgaven (PRU).

Andere correcties om de groei van de « onderliggende » primaire uitgaven in constante prijzen (in “volume”) te evalueren

De berekening van de onderliggende groei van het volume van de primaire uitgaven vereist dat een aantal correcties worden aangebracht om de weerslag te kunnen uitschakelen van factoren die hetzij conjunctureel en cyclisch zijn, hetzij statistisch en/of uitzonderlijk (niet-recurrent of eenmalig), hetzij niet-discretionair.

De hier doorgevoerde correcties zijn de volgende:

1. De eerste correctie bestaat in het aftrekken van de weerslag van bepaalde uitzonderlijke en eenmalige uitgaven (of verschuivingen van uitgaven van het ene jaar naar het andere) en, in voorkomend geval, van statistische correcties die het niveau van de ontvangsten en uitgaven van de overheid beïnvloeden (zoals de opname van de openbare radio- en televisie maatschappijen (ORTM) in de overheidssector in 2002) of nog van mogelijke overdrachten van bevoegdheden tussen entiteiten of tussen diverse budgettaire overheidsniveaus (eveneens in 2002).
2. De tweede correctie bestaat in het aftrekken, op het vlak van Entiteit I en in het bijzonder van de Federale Overheid, van het geheel van de (fiscale en budgettaire) afdrachten aan de EU, aangezien die grotendeels ‘verplicht’ zijn (= voortvloeiend uit Europese verordeningen en beschikkingen) en dus niet-discretionair zijn.
3. De derde correctie bestaat erin bij de evolutie van het niveau van de primaire uitgaven het strikt cyclische of conjunctuurgebonden bestanddeel af te zonderen, door te identificeren welke werkloosheidsuitgaven conjunctuurgebonden zijn en welke op langere termijn een structureel karakter hebben (die identificatie gebeurt aan de hand van een afgevlakt voortschrijdend meerjarig gemiddelde van de ratio van die uitgaven t.o.v. van het bbp) .

4. De vierde correctie bestaat erin rekening te houden met de sinds twintig jaar duidelijk geïdentificeerde 'electorale cyclus' bij de evolutie van de investeringsuitgaven van de lokale overheden. Die uitgaven worden dus gecorrigeerd voor hun verschil ten opzichte van de reële trend op langere termijn. Die trend werd herhaald aan de hand van de nieuwe herziene gepubliceerde gegevens van het INR.
5. De vijfde en laatste correctie bestaat erin rekening te houden met het –soms beduidend- verschil tussen, enerzijds, de evolutie van de indexeringscoëfficiënt, die relevant is sinds 1993 voor de meeste primaire uitgaven, met name het met vier maanden vertraagd vertraagd afgevlakt voortschrijdend gemiddelde van de gezondheidsindex en, anderzijds, de consumptieprijsindex, die traditioneel gebruikt wordt als referentiedeflator om de overheidsuitgaven in reële termen te meten. De hier gebruikte "gecorrigeerde" deflator is zelf een gewogen geometrisch gemiddelde van de indexeringscoëfficiënt van de overheidsuitgaven voor salarissen en sociale uitkeringen in geld (een met vier maanden vertraagd voortschrijdend gemiddelde van de gezondheidsindex) en van de consumptieprijsindex (6) wat de andere primaire uitgaven betreft. Deze correctie maakt het mogelijk om een beter zicht te krijgen op de evolutie van het reële "volume" van de primaire uitgaven.

Sommige van die correcties zijn vatbaar voor discussie, in het bijzonder de correctie betreffende de conjuncturele component. De interpretatie ervan moet daarom met veel voorzichtigheid gebeuren. Die correctie wordt toch uitgevoerd om een benaderende idee te hebben van de onderliggende "structurele" trend van de geanalyseerde gegevens.

Onderstaande Tabel 1 geeft, geconsolideerd op het vlak van de gezamenlijke overheid, een analyse weer van de afzonderlijke weerslag van elk van die correcties op het gemiddeld of jaarlijks groeiritme van de reële primaire uitgaven of primaire uitgaven in volume (in constante prijzen), in vergelijking met hun waargenomen en niet-gecorrigeerde evolutie.

Tabel 1

Weerslag van de diverse correcties op de "onderliggende" reële groei van de primaire uitgaven – Gezamenlijke Overheid (GO)

	2002	2003	2004	2005	2006	2002-2006	2002-2004	2004-2006
Pm. ESR 95 definit. (vóór correct.) / Cp	5,2%	5,0%	0,3%	2,7%	1,9%	2,5%	2,6%	2,3%
Weerslag corr. verkopen van activa & toegerek. bijdr.	-0,8%	0,1%	0,3%	-0,3%	0,5%	0,1%	0,2%	0,1%
Weerslag div. corr., éénmalige uitgaven enz.	-0,5%	-1,5%	2,1%	-0,7%	0,0%	0,0%	0,3%	-0,4%
Weerslag financ. EU (budg. & fisc.)	0,2%	-0,2%	0,0%	-0,1%	0,0%	-0,1%	-0,1%	0,0%
Weerslag cyclische werkloosheid	-0,5%	-0,3%	0,0%	0,1%	0,2%	0,0%	-0,2%	0,1%
Weerslag investeringscyclus LO	0,3%	-0,2%	-0,1%	-0,3%	-0,2%	-0,2%	-0,1%	-0,3%
Weerslag verschil indexering / inflatie	-0,6%	0,2%	0,5%	0,3%	0,1%	0,3%	0,3%	0,2%
Weerslag TOTALE correcties	-2,0%	-2,0%	2,8%	-1,1%	0,6%	0,1%	0,4%	-0,3%
Gecorr. reële groei (Niet-gecorr. + tot correct.)	3,2%	3,0%	3,1%	1,6%	2,5%	2,5%	3,0%	2,0%
Pm. Idem, exclusief correct. investeringscyclus LO	2,9%	3,2%	3,1%	1,9%	2,7%	2,7%	3,2%	2,3%

-
- 6 In 2004 bijvoorbeeld is de indexeringscoëfficiënt maar met 1,3% gestegen terwijl de nationale consumptieprijsindex met 2,1% is toegenomen, en het gewogen gemiddelde van beide met 1,6%. De weerslag van het indexeringsverschil ten opzichte van de inflatie bedroeg dus 0,5% in 2004 (2,1% - 1,6%).

Ratio's van de primaire uitgaven : van de niet-gecorrigeerde ratio in waarde tot de gecorrigeerde ratio in volume.

Gelijkaardige correcties moeten ten slotte uitgevoerd worden om de determinanten (cyclische, eenmalige, structurele, discretionaire) van de evolutie van de waargenomen *ratio's* van de totale en/of finale primaire uitgaven (in % van het bbp en in waarde) te identificeren. De verhouding in waarde van de gecorrigeerde primaire uitgaven tot het bbp (zie hoger, tot en met punt 4) kan immers zelf ontleed worden in drie additieve elementen, waarvan twee niet-discretionair zijn en het derde "residueel", in volume. Dat laatste kan beschouwd worden als structureel en is een goede "proxy"-indicator van de discretionaire of bewuste koers die gegeven wordt aan het begrotingsbeleid (expansief, neutraal of integendeel restrictief).

De twee bovenvernoemde niet-discretionaire elementen zijn:

1. een louter statistisch cyclisch effect, ook "noemer-effect" genoemd of "bbp-verschil" t.o.v. de trend van het bbp). Wanneer het bbp in volume « Yv », dat in de noemer van de ratio voorkomt, sneller stijgt dan de trendgroei van het bbp « Yv », dan wordt, ceteris paribus, de waargenomen ratio van de gecorrigeerde primaire uitgaven *naar beneden* gedrukt; omgekeerd wordt die naar boven geduwd als de reële groei van het bbp trager stijgt dan de trendmatige groei ervan.
2. Een « relatieve-prijzen »-effect. Wanneer de (gewogen) deflator « Pu » van de primaire overheidsuitgaven, die in de teller van de ratio voorkomt, sneller stijgt dan de bbp-deflator "Py", die in de noemer staat, anders gezegd wanneer de relatieve prijs van de primaire uitgaven stijgt, dan stijgt, ceteris paribus, de waargenomen ratio (in waarde) onafhankelijk van de onderliggende structurele of discretionaire evoluties in volume. Precies het omgekeerde is waar, natuurlijk, wanneer de relatieve prijs "Pr=Pu/Py) van de primaire uitgaven daalt.

De structurele ratio in volume van de primaire uitgaven, zoals we die terugvinden in de Tabel 2 hieronder, is de gecorrigeerde ratio in waarde van die uitgaven, die bovendien ook nog gecorrigeerd is voor de twee andere voornoemde niet-discretionaire invloeden.

Tabel 2
Ratio's van de primaire uitgaven in waarde en in volume

Overgang van de prim. uitgaven (PRU) ESR95 naar struct. gecorr. ratio en volume		Niveaus in % van het BBP					Ramingen 2007
		2002	2003	2004	2005	2006	
PRU Synoptische tabellen (ESR95)	(1)	44,0%	45,8%	44,5%	45,5%	44,9%	44,7%
Pm. Tot. verschil "HRF - Synopt.ESR 95", waarvan	(2)	-1,4%	-1,4%	-1,3%	-1,4%	-1,2%	-1,4%
- Toegerekende bijdragen	(2a)	-2,2%	-2,2%	-2,2%	-2,2%	-2,2%	-2,2%
+ Fiscale overdrachten aan EU	(2b)	0,6%	0,7%	0,6%	0,7%	0,7%	0,7%
+ Bruterings van de overheidsinvest. (verkoop van activa)	(2c)	0,2%	0,1%	0,3%	0,1%	0,3%	0,1%
=Prim. Uitg. HRF-definit.	(3)=(1+2)	42,6%	44,3%	43,2%	44,1%	43,7%	43,2%
- Correct. "one-shots" (excl. verkoop van activa)	(4a)	0,0%	-0,6%	0,3%	0,0%	0,0%	0,0%
- Tot. Overdrachten aan de EU	(4b)	-1,3%	-1,4%	-1,4%	-1,5%	-1,5%	-1,4%
= Finale gecorr. PRU (excl. fin. EU)	(5)=(3+4)	41,4%	42,3%	42,1%	42,6%	42,2%	41,8%
- Cyclische correcties in niveau	(6)	0,1%	-0,1%	-0,2%	-0,3%	-0,2%	0,1%
+ Cyclische werkloosheid	(6a)	-0,1%	-0,2%	-0,2%	-0,2%	-0,1%	0,0%
+ Investeringscyclus LO	(6b)	0,1%	0,1%	0,0%	-0,1%	-0,2%	0,0%
= Finale cycl. gecorr. PRU in waarde	(7)=(5+6)	41,4%	42,2%	41,9%	42,3%	42,0%	41,9%
- Correct. "BBP-GAP" en "relat. prijzen" in niveau	(8)	-0,2%	-0,6%	0,1%	-0,6%	-0,1%	0,2%
+ Correctie Relatieve prijzen	(8a)	-0,4%	-0,3%	0,1%	-0,1%	0,0%	0,1%
+ Correctie "BBP-GAP" (noemereffect)	(8b)	0,1%	-0,3%	0,0%	-0,4%	0,0%	0,1%
= Structurele ratio in volume	(9)=(7+8)	41,2%	41,6%	42,0%	41,8%	41,9%	42,0%
Totaal verschil "Struct.Vol.-ESR95", wv.:	(10)=d9	-2,8%	-4,2%	-2,5%	-3,8%	-3,0%	-2,6%
* Tot. Conjunct. correct.(W erkl. + BBP-GAP)	d(6a+8b)	0,1%	-0,5%	-0,2%	-0,6%	-0,1%	0,1%
* Fin. EU (netto)	d(2b+4b)	-0,6%	-0,7%	-0,8%	-0,8%	-0,8%	-0,8%
* Investeringscyclus LO	d(6b)	0,1%	0,1%	0,0%	-0,1%	-0,2%	0,0%
* Relatieve prijzen	d(8a)	-0,4%	-0,3%	0,1%	-0,1%	0,0%	0,1%
* Overige (One-shots, verkoop, toeger. bijdr., perim.)	d(2a+2c+4a)	-2,1%	-2,7%	-1,6%	-2,1%	-1,9%	-2,1%

Structuur van het hoofdstuk

In de synthese zijn de belangrijkste conclusies en aanbevelingen van het Advies samengebracht. De integrale tekst van het eerste hoofdstuk bestaat uit drie delen.

Deel één analyseert de geraamde evoluties op het vlak van de geconsolideerde gezamenlijke overheid, voornamelijk inzake begrotingssaldi en schuldgraad. Het plaatst die evoluties in hun macro-economische en financiële context en vergelijkt ze met de evoluties die zich voordoen in de andere Europese landen en ook met de gemiddelde evolutie in het eurogebied.

In het tweede deel worden de determinanten van de genoteerde evoluties meer in detail onderzocht op het vlak van de geconsolideerde gezamenlijke overheid, inzake overheidsontvangsten, primaire uitgaven, rentelasten en schuldgraad.

In het derde en laatste deel worden de realisaties van respectievelijk Entiteit I en Entiteit II en van hun twee belangrijkste respectieve subsectoren geanalyseerd (Federale Overheid (FO) en Sociale Zekerheid (SZ) enerzijds, gemeenschappen en gewesten (G&G) en Lokale Overheden (LO) anderzijds). Er wordt onder meer nagegaan in welke mate elk overheidsniveau heeft bijgedragen tot de verwezenlijking van de doelstellingen die werden vastgelegd voor de globale overheid en voor elk van de grote entiteiten.

SYNTHESE EN AANBEVELINGEN

1. Belangrijkste conclusies op het vlak van de gezamenlijke overheid

1.1. Doelstellingen van het Stabiliteitsprogramma 2006-2009 en belangrijkste realisaties in 2006

In het in december 2005 goedgekeurde Stabiliteitsprogramma 2006-2008 had de Belgische regering er zich toe verbonden om, vertrekkend van een evenwichtstoestand in 2004 en een licht begrotingsoverschot (nationale definitie van het INR) in 2005, haar begroting in evenwicht te houden in 2006.

Volgens de begin april 2007 door het INR gepubliceerde voorlopige gegevens zou het vorderingensaldo van de gezamenlijke overheid (GO) een licht overschot vertonen (+0,2% van het bbp) in termen van de Europese EDP (Excessive Deficit Procedure), wat overeenkomt met een globaal beperkter overschot van 0,1% van het bbp volgens de traditionele ESR95-methodologie.

Het vooropgestelde begrotingsevenwicht werd dus gehaald en zelfs voorbijgestreefd. Dat gunstige verschil van 0,2% van het bbp ten opzichte van de vooropgestelde doelstelling moet echter in zijn conjuncturele context gezien worden: de economische groei bedroeg bruto +3,2% in 2006 en was dus veel sterker dan destijds in het vooruitzicht gesteld werd in het Stabiliteitsprogramma (+2,2%) of tijdens de opmaak van de begroting.

Er moet ook rekening mee gehouden worden dat dit betere resultaat bereikt werd in een periode waarin de bijdrage van de weerslag van de eenmalige verrichtingen tot de begrotingsresultaten nog gunstiger is geworden (+0,2% van het bbp in 2006 in vergelijking met 2005) en is opgelopen tot meer dan 0,7% van het bbp. Die twee a priori gunstige elementen zijn echter deels afgezwakt door het feit dat het gewicht van de rentelasten minder is afgenomen dan voorheen (-0,2% van het bbp in 2006 tegen -0,5% van het bbp in 2005) en dus een minder gunstige weerslag heeft gehad. Die daling van de rentelasten is er kunnen komen doordat de afbouw van de schuldgraad werd voortgezet hoewel de impliciete rente op de schuld voor het eerst in vijf jaar niet is blijven dalen.

Het globaal primair overschot bedroeg 4,2% van het bbp in 2006 en was dus ietwat beter (+0,1% van het bbp) dan de verwachte realisaties (4,1% van het bbp volgens het Stabiliteitsprogramma 2006). De achteruitgang van het primair overschot is dus ietwat afgeremd in 2006 (-0,2% van het bbp, tegen -0,3% in 2005).

Tabel 3
Synthese van de belangrijkste begrotingsresultaten 2002-2007

	Verwezenlijkte niveaus					Ramingen 2007r	Gecumuleerde evoluties		
	2002	2003	2004	2005	2006		2002-2006	2002-2004	2004-2006
Effectieve ontvangsten (°)	48,4%	49,7%	47,9%	48,5%	47,9%	46,9%	-0,5%	-0,5%	0,0%
Primaire uitgaven (°)	42,6%	44,3%	43,2%	44,1%	43,7%	43,2%	1,1%	0,6%	0,5%
Primair saldo	5,7%	5,4%	4,7%	4,4%	4,2%	3,7%	-1,6%	-1,1%	-0,5%
Rentelasten (EDP)	5,7%	5,3%	4,7%	4,2%	4,0%	3,9%	-1,7%	-1,0%	-0,7%
Vorderingensaldo (EDP)	0,0%	0,1%	0,0%	0,1%	0,2%	-0,2%	0,1%	0,0%	0,2%
Idem, ESR95 saldo	0,0%	0,0%	-0,1%	0,0%	0,1%	-0,2%	0,1%	-0,1%	0,2%
NFB EDP - EUROSTAT	0,0%	0,1%	0,0%	-2,3%	0,2%		0,2%	0,0%	0,2%
Schuldgraad EUROSTAT	103,3%	98,6%	94,3%	93,2%	88,8%		-14,4%	-9,0%	-5,4%

(°) Excl. de toerekende sociale bijdragen maar incl. de ontvangsten uit de verkoop van materiële en immateriële activa (UMTS), alsmede de aan de EU afgedragen fiscale ontvangsten.

Noot: De ramingen betreffende 2007 steunen op de Vooruitzichten van de NBB van juni 2007, en houden maar rekening met een gedeelte van de eenmalige niet-fiscale ontvangsten ingeschreven in de begroting 2007.

1.2. Begrotingsvooruitzichten 2007

Conform de Stabiliteitsprogramma's 2006-2009 en 2007-2010 van respectievelijk december 2005 en december 2006, had de regering voor 2007 een globaal begrotingsoverschot van 0,3% van het bbp vooropgesteld. De laatste nationale beschikbare vooruitzichten laten voorzien dat die doelstelling niet gehaald zal kunnen worden zonder bijkomende maatregelen.

- In zijn Economische vooruitzichten 2007-2012 (van mei 2007) op middellange termijn, gaat het Federaal Planbureau ervan uit dat het begrotingsoverschot 2007 beperkt zal blijven tot 0,1% van het bbp in termen van EDP, wat een verschil is van 0,2% van het bbp met de vooropgestelde doelstelling. Dit kleine overschot zou gehaald kunnen worden op voorwaarde dat de verwachte opbrengst van de begrote eenmalige maatregelen (0,5% van het bbp) integraal gerealiseerd wordt.
- In haar jongste vooruitzichten (van half juni 2007) voorziet de Nationale Bank van België, op basis van de begrotingsbeslissingen die effectief tot uitvoering zijn gebracht, dat de begroting een tekort van 0,2% van het bbp zal vertonen; dat is een verschil van niet minder dan 0,5% van het bbp met de beoogde doelstelling. Conform de methodologieën van de internationale en Europese instellingen wordt er in dit stadium geen rekening gehouden met de weerslag van de begrote maar niet geïmplementeerde maatregelen, onder meer de eenmalige, voor een totaal van 0,3% van het bbp (7). Als er wel rekening wordt gehouden met die andere eenmalige maatregelen, zou het vorderingensaldo in evenwicht zijn of zelfs een licht overschot kennen, maar zonder de voor 2007 vooropgestelde doelstelling van +0,3% van het bbp te bereiken.

7 Zoals bijvoorbeeld de nieuwe overname van pensioenfondsen van overheidsbedrijven ten belope van 500 miljoen euro of iets minder dan 0,2% van het bbp en een deel (400 miljoen euro of iets meer dan 0,1% van het bbp) van de verkopen van onroerende activa die nog voor het einde van het jaar zullen plaatsvinden.

1.3. Weerslag van de conjunctuurcyclus en van de eenmalige verrichtingen en evolutie van de structurele primaire saldi: een middellangetermijnprognose

Na correctie enkel voor de economische cyclus (methodologie van de Europese Commissie) is het geraamde Belgische primaire overschot gedaald met 0,7% van het bbp in 2006 (regel 7 van Tabel 8), wat duidelijk veel meer is dan wat toen in het Stabiliteitsprogramma van december 2005 (-0,3% van het bbp) in het vooruitzicht gesteld werd. Het structureel primair saldo zou in 2007 met nog 0,2% van het bbp afnemen. Aldus zou het terugvallen tot 3,5% van het bbp, zijn laagste niveau sinds 1992 en 0,8% van het bbp onder het niveau dat in het vorig Advies van de Afdeling (8) vooropgesteld was als in 2010-2011 te bereiken structurele doelstelling.

Na correctie voor niet alleen de louter conjunctuurgebonden invloeden (bbp-verschil) en eenmalige verrichtingen maar ook voor de compositie-effecten van de groei, zou het Belgisch structureel primair saldo (9) met niet minder dan 0,9% van het bbp verslechterd zijn in 2006, weliswaar na in 2005 verbeterd te zijn geweest met 0,7% van het bbp. Over de laatste vier jaren is het structureel primair saldo dus met 1,5% van het bbp verslechterd. Die verslechtering vond zowel bij de ontvangsten als bij de uitgaven plaats en grotendeels in 2003. De weerslag van die achteruitgang van het globaal Belgisch structureel saldo (incl. rentelasten) kon echter meer dan integraal gecompenseerd worden door de forse verlaging van het gewicht van de rentelasten (-1,7% van het bbp in 4 jaar).

1.4. Evolutie van de ontvangsten en van de primaire uitgaven

Wat de **overheidsontvangsten** betreft, werd het jaar 2006 gekenmerkt door de voortzetting van de uitvoering van de op federaal vlak vroeger genomen beslissingen betreffende de verlaging van de fiscale en parafiscale druk op de inkomens uit arbeid. De totale waargenomen ratio van de effectieve fiscale en parafiscale overheidsontvangsten is in 2006 wel met 0,5% van het bbp gedaald in vergelijking met 2005, maar dat neutraliseert gewoon de gelijkwaardige stijging die in 2005 was genoteerd (+0,5% van het bbp). De achteruitgang die in 2006 werd waargenomen was bijzonder sterk bij de lopende directe belastingen (-0,4% van het bbp) en vooral bij de lopende directe belastingen ten laste van de huishoudens (-0,7% van het bbp). Die bedroegen 12,8% van het bbp, wat hun laagste niveau is sinds 1992; dat cijfer ligt ook 1,2% van het bbp lager dan het in 2001-2002 genoteerde plafond van 14,0% van het bbp. Wat de directe belastingen ten laste van de vennootschappen betreft (voornamelijk de VenB), daar is de in 2006 genoteerde stijging (+0,3% van het bbp) bijna integraal toe te schrijven aan de eenmalige weerslag van de versnelling van het inkohieringsritme (900 miljoen euro).

8 HRF, "Naar houdbare en intertemporeel neutrale overheidsfinanciën in het licht van de vergrijzing", Afdeling "Financieringsbehoeften van de Overheid", Tabel 11, blz. 53, maart 2007.

9 Hetzij het primair saldo gecorrigeerd voor de conjuncturele invloeden en de niet-recurrente maatregelen, zoals berekend volgens de "NBB-ESCB" – methodologie.

Daarbij komt een nieuwe verlaging van de ratio van de effectieve sociale bijdragen (-0,2% van het bbp) (10)), die gecompenseerd wordt door een nieuwe beperkte stijging van de opbrengst van de indirecte belastingen (+0,1% van het bbp in 2006 (11), tegen +0,3% in 2005) en van de vermogensheffingen (eveneens +0,1% van het bbp).

Gelijklopend daarmee is de globale fiscale en parafiscale druk op de factor arbeid (in brede zin) gevoelig gedaald in 2006 (-0,8% van het bbp), na de veel beperktere (-0,1% van het bbp) en de substantiële (-0,5% van het bbp) daling van respectievelijk 2005 en 2004. Wordt er rekening gehouden met de sociale bijdrageverminderingen die geboekt worden als subsidies aan ondernemingen, dan brengt dat, gecumuleerd over de vierjarige periode 2002-2006, de daling van de ratio tot het bbp van de fiscale en parafiscale ontvangsten uit arbeid op 2,0%. Die daling werd anderzijds deels geneutraliseerd door een stijging over diezelfde periode van 1,4% van het bbp, van de opbrengst van de totale fiscale ontvangsten uit andere productiefactoren.

De ratio van de totale overheidsontvangsten excl. "one-shots", ten slotte, is gedaald met 0,8% van het bbp in 2006: 0,7% van het bbp bij de fiscale en parafiscale ontvangsten en 0,1% bij de niet-fiscale ontvangsten.

De ratio van de **primaire uitgaven** kende in 2006 een substantiële waargenomen daling van 0,4% van het bbp (volgens de definitie van de HRF), wat scherp afsteekt tegen de substantiële stijging van die ratio in 2005 (+0,9% van het bbp). Die daling van 2006 is meer dan integraal te verklaren door een geheel van cyclische, eenmalige en/of niet-discretionaire factoren, die globaal 0,6% van het bbp belopen (12), zodat de structurele ratio in volume van de primaire uitgaven uiteindelijk gestegen is met dichtbij 0,2% van het bbp in 2006, en voor een gelijkwaardig bedrag "excl. vergrijzing" (zonder sociale uitkeringen). Die stijging heeft echter alleen maar de gelijkwaardige daling gecompenseerd die in 2005 werd genoteerd, zodat de structurele ratio in volume in 2006 praktisch weer op het niveau van 2004 stond. Ter vergelijking: gecumuleerd over de twee voorafgaande jaren (2003-2004) was de structurele ratio gestegen met 0,7% van het bbp. Gecumuleerd over de laatste vier jaar (periode 2002-2006) bedraagt de "expansietrend" van de primaire begrotingsuitgaven (13) iets meer dan 0,7% van het bbp, nauwelijks minder dan over de voorafgaande vierjarige periode 1998-2002 (+0,8% van het bbp).

-
- 10 En zelfs -0,3% van het bbp als men rekening houdt met bepaalde gerichte verlagingen van de sociale bijdragen die in het ESR95, geboekt worden als subsidies (uitgaven) van de Sociale Zekerheid aan ondernemingen en niet als verminderings van de ontvangsten.
- 11 Die verbetering is meer dan integraal toe te schrijven aan de weerslag van de eenmalige verrichtingen, met name de effectisering van de belastingachterstallen bij de indirecte belastingen (voornamelijk BTW), geboekt in 2006 ten belope van dichtbij 0,2% van het bbp.
- 12 Zie afdeling 2.2.2 in de integrale tekst voor meer details over de aan te brengen correcties voor de overgang van het ene concept naar het andere.
- 13 Wordt als « expansief » beschouwd, elke verhoging van het gecorrigeerd volume van de primaire uitgaven dat hoger ligt dan het trendmatige groeiritme van de economie (dat is iets meer dan 2,1% per jaar). Aldus bijvoorbeeld bedroeg die verhoging bij de primaire uitgaven over de periode 2002-2006 jaarlijks gemiddeld 2,5% (hetzij 0,4% meer dan de economische trendgroei). Dit leidt tot een verhoging van iets meer dan 0,7% van het bbp van de structurele ratio van de primaire uitgaven.

Op basis van die correcties is het onderliggende *groeiempo* van de primaire uitgaven tegen vaste prijzen in 2006 met 2,5% gestegen in vergelijking met 2005 en ligt het dus hoger dan het relatief lage cijfer genoteerd in 2005. Die geraamde onderliggende groei sluit opnieuw aan bij de relatief hoge trendgroei van de laatste 4 à 6 jaren (gemiddeld 2,5%) en ligt dus weer hoger dan de trendgroei van de economie (14), die op iets meer dan 2% geraamd is.

1.5. Evolutie van de schuldgraad

De daling van de geconsolideerde bruto overheidsschuldgraad is in 2006 voortgezet en zelfs versneld (-4,2% van het bbp), na in 2005 eerder beperkt te zijn gebleven (-2,9% van het bbp volgens de nationale zienswijze van het INR)(15) en -1,1% van het bbp volgens de definitie van EUROSTAT. Die verlaging van 2006 is iets groter dan de afgeleide doelstelling vooropgesteld in het Stabiliteitsprogramma 2006-2009 (-3,6% van het bbp). Ze is voornamelijk te danken aan het feit dat de reële en nominale groei van het bbp sterker is geweest dan verwacht, en dus ook aan een groter dan verwachte bijdrage van het “noemer-effect” tot de verlaging van de schuldgraad.

De voortzetting van het proces van schuldafbouw werd in 2006 positief beïnvloed door een duidelijke verbetering van de zogenaamde “endogene” factoren, namelijk de verkleining van het verschil tussen de impliciete rentevoet en de bbp-groei, die een centrale variabele is wat de dynamiek van het “omgekeerde sneeuwbaaleffect” betreft.

Zoals voorzien in het Stabiliteitsprogramma 2005, hebben anderzijds verrichtingen en correcties ‘exclusief NFB’ het proces van schuldafbouw vertraagd ten belope van 0,5% van het bbp; in 2005 was dat 0,1% van het bbp en in 2004 0,7% van het bbp.

1.6. Realisaties van België in vergelijking met Europa

In vergelijking met de evoluties waargenomen in het eurogebied en in het merendeel van de lidstaten van de EU, blijven de realisaties van België gunstig, ook al wordt het verschil met dat (Europees) gemiddelde sinds enige tijd kleiner. Wat 2005 betreft is er nog geen uitspraak geweest betreffende het probleem van de statistische verwerking van de overname van de NMBS-schuld door het FSI, wat de evaluatie van de begrotingsresultaten van 2005 beïnvloedt (16). Wordt er geen rekening gehouden met die eenmalige verrichting, dan behoort België in 2006 voor de vijfde keer op rij tot de groep landen (er zijn er maar vier) van het eurogebied die erin geslaagd zijn de in hun Stabiliteitsprogramma's vooropgestelde doelstellingen inzake vorderingensaldo (in termen van EDP) te bereiken of zelfs te overtreffen. In het eurogebied is België het enige land buiten Finland (17) dat erin geslaagd is zeven jaar na elkaar een

14 Volgens de diensten van de Europese Commissie (zie ook het Verslag 2004 van de NBB, kader 7) zou de potentiële groei van de Belgische economie sinds 1985 gemiddeld 2,1% per jaar bedragen.

15 Excl. de boeking van de overname van de schuld van de NMBS ten belope van 2,4% van het bbp via het FSI (Fonds voor spoorweginfrastructuur) die, in tegenstelling tot Eurostat, door het INR beschouwd wordt als niet behorend tot de perimeter van de gezamenlijke overheid (GO).

16 Zie de methodologische nota in de inleiding voor meer details.

17 Ook Ierland heeft een zeer gunstige balans, met maar één klein tekort sinds 2000 (in 2002); buiten het eurogebied kent ook Denemarken sinds 1998 ononderbroken een begrotingsevenwicht of -overschot (meer dan 4% in 2005-2006).

overschot of een globaal evenwicht van zijn overheidsfinanciën (in termen van EDP) te verwezenlijken.

Wat de evolutie van de voor de conjunctuurencyclus gecorrigeerde primaire saldi van de laatste vier jaren betreft (2002-2006), ligt België – met duidelijk dalende saldi - daarentegen duidelijk achter op de verbetering die wordt vastgesteld in de meeste landen van het Europa van de 15 en ook op het gemiddelde van het eurogebied.

Wat ten slotte de schuldaufbouw betreft, is België in 2006 blijven convergeren naar het gemiddelde van het eurogebied, zij het iets minder snel dan de drie voorafgaande jaren (periode 2002-2005); alleen in 2001 is er een onderbreking geweest.

2. Belangrijkste evoluties op het vlak van de twee grote entiteiten en hun deelsectoren

2.1. Verdeling van de doelstellingen tussen de entiteiten

Zoals de vorige Stabiliteitsprogramma's, voorzagt ook het Stabiliteitsprogramma 2006-2009 van eind 2005 in een verdeling van de globale doelstellingen (vorderingensaldi, primaire saldi) tussen de twee grote entiteiten (18) en hun deelsectoren. Het Stabiliteitsprogramma 2006-2009 stelt voor Entiteit II in haar geheel een vorderingentekort voorop van 0,1% van het bbp (tegen een overschot van 0,1% van het bbp in 2005), dat gecompenseerd wordt door een verwacht gelijkwaardig overschot bij Entiteit I (0,1% van het bbp). Binnen Entiteit II moeten de deelstaatoverheden (G&G) in hun geheel een klein overschot realiseren van 0,1% van het bbp; dat is echter onvoldoende om het tekort volledig te compenseren dat verwacht wordt bij de Lokale overheden (0,2% van het bbp) in 2006, het jaar van de gemeenteraadsverkiezingen.

Binnen Entiteit I diende het beperkte tekort van de Federale Overheid meer dan goedgemaakt worden door een verwacht overschot van 0,1% van het bbp bij de Sociale Zekerheid.

2.2. Realisaties op het vlak van Entiteit I

Op het niveau van Entiteit I zou, volgens de voorlopige door het INR onlangs gepubliceerde gegevens, de doelstelling voor 2006 inzake vorderingensaldo lichtjes overtroffen zijn in termen van EDP (een overschot van 0,2% van het bbp in plaats van het verwachte overschot van 0,1% van het bbp).

18 Ter herinnering, Entiteit I is een consolidatie van de Federale Overheid (FO) en de Sociale Zekerheid (SZ), terwijl Entiteit II het geheel bevat van de gefedereerde entiteiten of gemeenschappen en gewesten (G&G) en de lokale (of ondergeschikte) overheden (LO).

Ten opzichte van het voorgaande jaar (2005) is het vorderingensaldo van Entiteit I (in termen van EDP) uiteindelijk verbeterd met 0,2% van het bbp in 2006, doordat de stabilisatie van het primair saldo van de Entiteit (+3,9% van het bbp) samen ging met een verlaging van het gewicht van de geconsolideerde rentelasten van de Entiteit (dichtbij -0,2% van het bbp).

Op basis van diezelfde nieuwe gegevens van het INR, is de ratio van de totale effectieve ontvangsten van Entiteit I (19)(exclusief de aan de andere overheidsniveaus overgedragen ontvangsten (EU en Entiteit II)) in 2006 gedaald met 0,3% van het bbp tot 32,5% van het bbp, na ongeveer evenveel gestegen te zijn in 2005. De ratio van de totale ontvangsten van de Entiteit vóór fiscale overdrachten is nog fors gedaald (-0,5% van het bbp, waarvan -0,6% van het bbp bij de fiscale en parafiscale ontvangsten, terwijl bij de niet-fiscale ontvangsten, verkopen van activa inbegrepen, +0,1% van het bbp wordt genoteerd). Die daling is echter gedeeltelijk geneutraliseerd, voor meer dan 0,1% van het bbp, door de vermindering van de totale fiscale overdrachten aan andere overheidsniveaus (EU en Entiteit II).

De ratio van de *totale* primaire uitgaven van Entiteit I (definitie van de HRF)(20)) is in 2006 gedaald met 0,4% van het bbp, na in 2005 gestegen te zijn met 0,6% van het bbp. Maar net als voor de evolutie vastgesteld bij de gezamenlijke overheid (GO), is die daling meer dan volledig te verklaren door conjuncturele en/of eenmalige factoren (21).

In reële termen en gecorrigeerd voor die diverse niet-structurele factoren (conjunctuurgebonden werkloosheid), zou de groei van het volume van de *totale* primaire uitgaven van Entiteit I (dus met inbegrip van de begrotingsoverdrachten aan de andere entiteiten) in 2006 2,6% van het bbp bedragen hebben, wat meer is dan in 2005 (+2,1%).

De groei van de gecorrigeerde *finale* primaire uitgaven van Entiteit I (de overheidspensioenen van Entiteit II die ten laste vallen van de FO inbegrepen) bedroeg +2,7% na een groei van +2,0% in 2005 maar van +3,5% gemiddeld in 2003-2004. Er is duidelijk een vertraging van die groei opgetreden in de twee daaropvolgende jaren (gemiddeld 2,3% in 2005-2006) maar het algemeen gemiddelde over de vier jaren blijft hoog (2,9%) in vergelijking met het gemiddelde van +2,3% over de voorafgaande vierjarige periode (1998-2002); het is ook hoger dan de trendgroei van de economie (22).

-
- 19 Excl. toegerekende of fictieve bijdragen, met inbegrip van de ontvangsten uit de verkopen van materiële en immateriële activa.
- 20 Gecorrigeerd voor de « brutering » van de investeringsuitgaven en voor de toegerekende of fictieve bijdragen, vóór aftrek van de (belasting)afdrachten aan de Europese Unie.
- 21 Zie de Integrale tekst (Afdeling 3.1.2) voor meer details.
- 22 Gecorrigeerd voor de weerslag van de politiehervorming van 2002.

Bij de groei van de (voor de conjunctuurcyclus gecorrigeerde) sociale uitkeringen van Entiteit I is er in 2005-2006, in vergelijking met de twee voorafgaande jaren (2003 en 2004), een gevoelige vertraging, voornamelijk toe te schrijven aan de sector gezondheidszorg, terwijl er *exclusief sociale uitkeringen* (buiten "vergrijzing") echter een forse toename is, van 1,8% gemiddeld in 2003-2004 tot 6,0% in 2005-2006. Dat is echter voor een aanzienlijk deel toe te schrijven aan de sterke stijging van de loonkostensubsidies voor de werkgelegenheid (23).

2.3. Belangrijkste globale conclusies op het vlak van Entiteit II

Het Stabiliteitsprogramma 2006-2009 stelde voor Entiteit II een vorderingentekort voorop dat beperkt moest blijven tot -0,1% van het bbp. Volgens de onlangs gepubliceerde gegevens van het INR zou die Entiteit het jaar 2006 hebben afgesloten met een globaal evenwicht. Het gunstig verschil van 0,1% van het bbp ten opzichte van de beoogde doelstelling voor 2006, is toe te schrijven aan het feit dat de verslechtering van 2006 t.o.v. 2005 minder zwaar is uitgevallen dan verwacht. Dat was voornamelijk het gevolg van het feit dat de rentelasten van Entiteit II iets meer zijn verlaagd dan voorzien, terwijl de verslechtering van het primair saldo in 2006 (-0,2% van het bbp) conform de verwachtingen was.

Die verslechtering was dan weer het gevolg van het feit dat de ratio van de effectieve totale ontvangsten daalde met 0,2% van het bbp tot 15,7% van het bbp, terwijl de ratio van de overeenstemmende primaire uitgaven stabiel bleef op 15,5% van het bbp.

Die waargenomen stabilisatie maskeert echter tegenstrijdige op elkaar inwerkende krachten: enerzijds een zekere verhoging van de ratio van het volume van de primaire uitgaven, gebonden -onder meer- aan de electorale investeringscyclus van de lokale overheden in een verkiezingsjaar en, anderzijds, gunstige niet-discretionaire conjunctuurgebonden factoren (noemer-effect) die deze ratio naar beneden duwen.

De daling (met 15,7% van het bbp) van de ratio van de totale effectieve ontvangsten van Entiteit II (24) vloeide voornamelijk voort uit de combinatie van de verlaging (van dichtbij 0,2% van het bbp) van de ratio van de totale door Entiteit I overgedragen ontvangsten (budgettaire en fiscale, incl. de BFW-ontvangsten) en de veel marginalere inkrimping van de ratio van de eigen ontvangsten van de Entiteit. Die erosie was dan weer meer dan integraal het gevolg van de daling (-0,1% van het bbp) van de niet-fiscale ontvangsten.

23 Die term betreft het geheel van maatregelen onder de vorm van directe werkgelegenheidssubsidies (dienstencheques bv.) en vooral gerichte verlagingen van de sociale bijdragen (sociale Maribel ten gunste van de non-profitsector bv.) en meer recent verlagingen van de bedrijfsvoorheffing ten gunste van bepaalde werknemers (onderzoekers, ploegenarbeid, enz...), allemaal tussenkomsten die in het ESR95 geboekt worden als primaire uitgaven (subsidiën) en niet als verminderingen van parafiscale of fiscale ontvangsten.

24 Ter herinnering : zijn niet inbegrepen de « fictieve » begrotingsoverdrachten afkomstig van Entiteit I (FO) -en ook niet trouwens de overeenstemmende fictieve sociale prestaties- die volgens de nationale boekhoudregels in het ESR95 toegerekend worden als tegenwaarde voor de pensioenuitgaven van de G&G (en – marginaler- van de LO) die ten laste vallen van de FO.

In reële termen en na correctie (25), zou de groei van de finale primaire uitgaven van Entiteit II +2,2% belopen in 2006; dat groeiritme is lager dan dat van Entiteit I, maar het ligt veel hoger dan het resultaat van 2005 (+0,9%) van Entiteit II en dan het gemiddelde over de laatste vier jaren (+1,9% over de periode 2002-2006). Laatstgenoemd gemiddelde ligt beduidend lager dan bij Entiteit I (gemiddeld 2,9% over dezelfde periode) of dan bij de Gezamenlijke Overheid (2,5%). Het ligt eveneens duidelijk onder het gemiddelde van Entiteit II van de 4 voorafgaande jaren (+3,1% over de periode 1998-2002, op een gecorrigeerde grondslag, onder meer voor de politiehervorming van 2002).

Tenslotte dient opgemerkt dat ondanks de aangegane contacten tussen het INR en de bevoegde overheden en ondanks de vooruitgang op bepaalde vlakken (namelijk bij de Vlaamse Gemeenschap), de snelle overdracht van volledige en samenhangende gegevens die noodzakelijk zijn voor de opstelling van de rekening van de lokale overheden, problematisch blijft. Dat kan aanleiding geven tot herzieningen van de rekeningen van die subsector. De Afdeling herhaalt daarom met aandrang haar vraag naar een centralisatie en samenhangende consolidatie van de gegevens door de voorgedijoverheden, zodat de kwaliteit van de rekeningen kan verbeteren en een regionale opsplitsing ervan mogelijk wordt.

2.4. Synthèse van de budgettaire beoordeling van de diverse afzonderlijk beschouwde deelsectoren

Ondanks overschrijdingen in bepaalde deelgebieden in sommige jaren, werd de totale doelstelling voor het geheel van gemeenschappen en gewesten voor elk van de jaren 2003 tot en met 2006 gerespecteerd, zowel in absolute cijfers als in procenten van het bbp (ongerekend de methodologische en statistische herziening van de nationale rekeningen en inzonderheid van de overheidsrekeningen 2003).

Het totaal vorderingensaldo van alle gemeenschappen en gewesten tezamen bedroeg in 2003 en 2004, conform de doelstelling, telkens 0,2% van het bbp. De voor het begrotingsjaar 2005 afgesproken verhoging van de doelstelling met 0,1% van het bbp tot 0,3% van het bbp werd eveneens volledig gerespecteerd. In 2006 stabiliseerde het vorderingensaldo op het niveau van het voorgaande jaar (iets minder dan 0,3% van het bbp) terwijl de doelstelling werd vastgelegd op iets meer dan 0,1% van het bbp.

In onderstaande tabel wordt per gemeenschap en gewest aangegeven in welke mate de gerealiseerde vorderingensaldi hoger of lager zijn dan de vooropgestelde doelstellingen voor de periode 2003 – 2006.

25 Gecorrigeerd voor de eigenheden van de verkiezingscyclus van de Lokale Overheden en voor het indexeringsverschil (ten opzichte van de consumptieprijzen).

Tabel 4
Budgettaire realisaties gemeenschappen en gewesten 2003 – 2006
Vershil tussen de gerealiseerde vorderingensaldi en de doelstellingen

marge / overschrijding (-) van de doelstelling (a)	Vlaamse Gemeen- schap	Franse Gemeen- schap	Waalse Gewest	Brussels Hoofd- stedelijk Gewest	Duitstalige Gemeen- schap	Franse Gemeen- schaps- commissie	Gemeen- schappelijke Gemeen- schaps- commissie	Vlaamse Gemeen- schaps- commissie	(x 1.000.000 EUR)	
									Totaal gemeenschappen en gewesten	
(b) (c)									in absolute cijfers	in % BBP
2003 vóór herziening NR	149,7	-0,2	-69,9	22,7	-4,7	-5,1	8,8	23,0	124,3	0,05%
2003 na herziening NR	-295,9	-3,3	-58,0	64,3	-4,7	-5,1	8,8	23,0	-270,9	-0,10%
2004	11,3	29,0	-10,5	70,8	2,2	-7,3	-7,5	14,7	102,6	0,04%
2005	90,9	-0,1	-26,5	-16,3	0,9	-13,2	9,6	20,9	66,3	0,02%
2006	337,7	6,3	81,5	2,1	-0,2	-9,7	-2,9	22,3	437,2	0,14%
gecumuleerd 2003 - 2006 vóór herziening NR 2003	589,6	35,0	-25,4	79,3	-1,8	-35,2	7,9	80,9	730,3	0,24%
gecumuleerd 2003 - 2006 na herziening NR 2003	144,0	31,9	-13,4	120,9	-1,8	-35,2	7,9	80,9	335,1	0,10%

(a) Doelstelling : met inbegrip van de ESR correctie voor KVD verrichtingen (code 8)

(b) - Voor begrotingsjaar 2004 : rekening houdend met toegestane afwijking voor geormerkte investeringen (ten belope van 156,6 miljoen EUR).

- Voor begrotingsjaar 2005 : rekening houdend met toegestane afwijking voor geormerkte investeringen (ten belope van 157,06 miljoen EUR).

(c) Met inbegrip van het vorderingensaldo van het Vlaams Zorgfonds.

Wanneer niet de gecumuleerde verschillen tussen de gerealiseerde vorderingensaldi en de doelstellingen worden beschouwd (zoals in bovenstaande tabel), maar wel de absolute gerealiseerde vorderingensaldi, dan realiseerden de deelgebieden tezamen een vorderingensaldo ten belope van 1,0% van het bbp. Dit impliceert dat, gelet op de gecumuleerde doelstelling van 0,8% van het bbp, de gemeenschappen en de gewesten over de beschouwde periode een extra bijdrage tot de overheidsfinanciën hebben geleverd van 0,2% van het bbp ten opzichte van de budgettaire afspraken die met de Federale Overheid werden gemaakt (ongerekend voormelde methodologische en statistische herziening van de overheidsrekening 2003).

3. Algemeen besluit en aanbevelingen voor de periode 2007- 2011

3.1. Besluit betreffende de uitvoering van het Stabiliteitsprogramma in 2006

België heeft, met zijn vorderingenoverschot van 0,2% van het bbp in termen van EDP, de voor 2006 in het Stabiliteitsprogramma 2006-2009 vooropgesteld doelstelling, met name een begrotingsevenwicht, opnieuw ruimschoots nageleefd. Dit is al het zevende jaar op rij dat België erin slaagt een gering overschot of toch minstens een evenwicht te bereiken, wat alleen maar kan bijdragen tot het vertrouwen van de economische agenten, zowel de Belgische als de buitenlandse. Dat positieve resultaat vormt een tegenstelling met de aanhoudende (zij het afnemende) budgettaire tekorten die bij een meerderheid van de landen van het eurogebied

worden vastgesteld. Het kon verwezenlijkt worden ondanks de verdere uitvoering van een aantal maatregelen gericht op de versterking van het groeipotentieel van de economie via de verlaging van bepaalde heffingen op de factor arbeid en/of via de financiering van bepaalde uitgaven die als prioritair of onontkoombaar worden beschouwd (op sociaal vlak bijvoorbeeld).

Dat positieve resultaat werd wel bevorderd door een macro-financiële context waarvan gezegd kan worden dat hij, op het einde van de periode, de Belgische overheidsfinanciën betere vooruitzichten bood dan aanvankelijk was voorzien; de reële economische groei was zeer sterk en de nominale en reële impliciete rentevoeten op de overheidsschuld bleven stabiel en relatief laag. Anderzijds waren de resultaten van 2006 gunstig beïnvloed door de positieve weerslag op de begroting van een nieuwe verhoging (met 0,7% van het bbp) van de opbrengst van de "eenmalige" verrichtingen (+0,2% van het bbp in vergelijking met 2005).

Vanuit een vergelijkend oogpunt hebben de Belgische overheidsfinanciën in de loop van de laatste jaren, meer dan de meeste andere landen, de gunstige budgettaire weerslag genoten van de aanzienlijke verlaging van de impliciete rentevoet op de schuld, van de verlaging van de schuldgraad zelf en dus ook van de daarmee verbonden rentelasten. Het voor de conjunctuurinvloeden gecorrigeerd (26) primair saldo van België is dan ook in de loop van de laatste vier jaren gevoelig verslechterd (-1,1% van het bbp), terwijl het gemiddeld in het eurogebied (+1,0% van het bbp) en in de meeste Europese landen duidelijk verbeterde, en dit zonder het begrotingsevenwicht in gevaar te brengen.

Die evolutie is te verklaren door de combinatie van een reeks elementen.

1. In de regeringsverklaring en in de opeenvolgende stabiliteitsprogramma's worden de doelstellingen op korte en middellange termijn inzake vorderingensaldi gesteld in nominale termen (in % van het bbp) en in termen van evenwicht, *a priori* ongeacht de (moeilijk voorzienbare) conjunctuurecycli en de onzekerheidsmarges bij de evolutie van de rentevoeten.
2. De conjuncturomslagen op korte termijn werden erg vaak slecht voorspeld ofwel waren die forser dan verwacht. Daardoor wordt het in de praktijk uiterst moeilijk, om het begrotingsbeleid fijn af te stellen op de conjunctuur («fine tuning»).
3. De grote beleidslijnen en de belangrijkste beslissingen op budgettair en fiscaal vlak (belastinghervorming, verlagingen van de sociale bijdragen, uitgavennorm bij de gezondheidszorg, Generatiepact, enz.-) zijn duidelijk ingeschreven in een structureel en middellangetermijnperspectief.
4. De globaal expansieve koers van het discretionair budgettair en fiscaal beleid van de laatste jaren kon in overeenstemming gebracht worden met het waargenomen nominaal begrotingsevenwicht dat als doelstelling is vooropgesteld, ongeacht de conjunctuurschommelingen, en dat dankzij een groter dan verwachte verlaging van de impliciete rentevoeten en van de daarmee verbonden rentelasten, en dankzij een compenserende ad hoc aanpassing van het gebruik van eenmalige maatregelen.

Uiteindelijk is het Belgisch budgettair en fiscaal beleid in de loop van die jaren globaal expansief en procyclisch gebleken. Dat was niet zozeer het gevolg van een bewust beleid, maar het gevolg van de keuze en de formulering van de budgettaire doelstellingen.

Men kan dan ook zeggen dat het onderliggend expansief discretionair begrotingbeleid inzake primair saldo, dat in 2003-2004 duidelijk was (1,4% van het bbp), in 2005-2006 werd voortgezet maar dan wel in mindere mate, met gecumuleerd 0,2% van het bbp in twee jaar, berekend volgens de methodologie van de NBB-ESCB. Over het geheel van de laatste vier jaar (periode 2002-2006) kan de netto expansieve stimulans op 1,5% van het bbp geraamd worden, waarvan 0,7% van het bbp bij de primaire uitgaven (excl. correcties voor de investeringscyclus van de LO en voor het relatieve-prijzen-effect) en ongeveer 0,8% van het bbp bij de overheidsontvangsten.

In het bijzonder wordt er een zekere vertraging van het onderliggend reëel groeiritme van de primaire uitgaven over de laatste twee jaren genoteerd (gemiddeld 2,1%) ten opzichte van de twee voorafgaande jaren; die vertraging is toe te schrijven aan de in 2005-2006 aangebrachte correctie voor de ontsporingen die de twee voorgaande jaren genoteerd waren in de sector van de gezondheidszorg. In 2007 zal het reële groeiritme van de primaire uitgaven waarschijnlijk weer gaan versnellen, tot ongeveer 2,5%, zodat het onderliggend groeiritme in de lijn zal liggen van het gemiddelde over de laatste vier jaar (2,5% in 2002-2006).

Om in de toekomst de naleving op middellange termijn te verzekeren van de structurele begrotingstrajecten, en dit ongeacht de onvermijdelijke conjunctuurschommelingen, zal het nodig zijn om systematisch een groter belang te hechten aan de opvolging van de voor de conjunctuurcyclus en voor de éénmalige maatregelen gecorrigeerde begrotingssaldi, zowel van de vorderingensaldi als van de primaire saldi. Daardoor kan de mate waarin de waargenomen budgettaire realisaties volledig in overeenstemming zijn met de structurele budgettaire doelstellingen op middellange termijn beoordeeld worden.

Meer precies zullen om procyclische scheefftrekkingen van het begrotingsbeleid te vermijden, de begrotingsdoelstellingen op korte en middellange termijn regelmatig moeten aangepast en geherdefinieerd worden, en dit zowel inzake de vorderingensaldi als bij de primaire saldi, door expliciet rekening te houden met de verwachte groei. Aldus zouden, in geval van een snellere groei dan oorspronkelijk voorzien, die doelstellingen logischerwijs evenredig (27) naar boven toe moeten herzien worden, om de marges te bekomen voor de symmetrische opvang van de ongunstige conjunctuurschokken, en dit zonder af te wijken van het oorspronkelijk trendmatige traject. Het risico is anders groot, zoals dikwijls gebeurd is in het verleden, dat de budgettaire doelstellingen en trajecten neerwaarts herzien en versoepeld worden in geval van een ongunstige conjunctuurschok, maar in tijden van krachtige groei of conjunctuurherstel niet symmetrisch opwaarts worden herzien. Dat zou dan immers leiden tot een verzwakking van het normatief karakter van de trajecten en zou het risico met zich meebrengen dat de toezichtbepalingen en het budgettaire kader geloofwaardigheid en efficiëntie zouden verliezen.

27 Traditioneel wordt erkend dat voor België bijvoorbeeld een met 0,4% hoger dan verwachte groei in principe tot een afgeleide "begrotingswinst" leidt, dank zij het spel van de automatische stabilisatoren, van ongeveer 0,2% van het bbp. In dit geval zou de doelstelling van het primair overschot (en van het vorderingensaldo) evenveel moeten verhoogd worden. Die regel speelt bij een conjunctuurverslechtering in de andere richting.

3.2. Implicaties van de herraming door de SCvV van de budgettaire kosten van de vergrijzing op de noodzakelijke aanpassing in 2007-2011

In haar Advies van maart 2007 heeft de Afdeling een traject inzake vorderingensaldo en het ervan afgeleide primair saldo (28) vastgelegd dat moet nageleefd worden voor de twee eerstkomende legislaturen om de houdbaarheid van de Belgische overheidsfinanciën op lange termijn te waarborgen. Bij gegeven budgettaire kosten van de vergrijzing, zoals geraamd in het Verslag 2006 van de SCvV en in de hypothese van een ongewijzigde ratio van de totale overheidsontvangsten, had de Afdeling toen de reële maximale beschikbare groeimarge voor de periode 2007-2011 voor de primaire uitgaven exclusief vergrijzing voor de gezamenlijke overheid op 1,8% van het bbp geraamd.

Sindsdien werden in de laatste Vooruitzichten op middellange termijn van het FPB, bevestigd door de nieuwe ramingen van de SCvV (Verslag van juni 2007), de budgettaire kosten van de vergrijzing over de periode 2007-2011 naar boven toe herzien, van 0,3% van het bbp (Verslag 2006 van de SCvV) tot 0,6% van het bbp. Blijft de doelstelling inzake het traject van de vereiste structurele primaire saldi ongewijzigd, dan zal natuurlijk de noodzaak om het primair saldo exclusief vergrijzing opwaarts aan te passen, op negatieve wijze vergroot worden en, bij een constant veronderstelde ratio van de totale overheidsontvangsten in HRF-termen, ook de noodzaak om de primaire uitgaven exclusief vergrijzing neerwaarts aan te passen. Bovendien leidt de herziening van de macro-economische context tot 2011 in termen van reële groei en van relatieve prijzen (29) eveneens tot bijkomende budgettaire kosten ten belope van 0,2% van het bbp bij de primaire uitgaven exclusief vergrijzing. De bijkomende noodzakelijke aanpassing ten opzichte van de hypothesen van eind 2006 van het Advies van maart 2007, kan dus geraamd worden op ongeveer 0,5% van het bbp tot 2011.

Om de meermaals bevestigde officiële doelstelling te kunnen bereiken, met name geleidelijk aan belangrijke structurele overschotten opbouwen om het hoofd te kunnen bieden aan de toekomstige budgettaire kosten van de vergrijzing, is vereist dat de groei van de totale primaire overheidsuitgaven voortaan structureel hoogstens even hoog is als de trendgroei van de economie, **dus 0,2% per jaar lager** dan wat nog was voorzien in het Advies van maart van de Afdeling. Die vereiste is des te essentiëler, omdat alles er thans op wijst dat er een duidelijke vertraging van het dalingsritme van het gewicht van de rentelasten te verwachten is, en misschien zelfs een ommekeer van de trend, en ook omdat de overheid niet onbeperkt zal kunnen rekenen op de opbrengst van eenmalige verrichtingen om de conjuncturele en/of structurele begrotingsschokken op te vangen, onder meer die betreffende de vergrijzing.

28 Zie Tabel 11 (blz. 53) van het Advies van de Afdeling van maart 2007 "Naar houdbare en intertemporeel neutrale overheidsfinanciën in het licht van de vergrijzing".

29 Ten opzichte van het vorige macro-economische scenario was in 4 jaar de gecumuleerde reële groei 0,3% lager en was er vooral een relatieve gecumuleerde verslechtering van de relatieve prijzen van 0,6%.

Daarnaast heeft de Afdeling een verkennende simulatie gemaakt om na te gaan hoe groot de maximaal toelaatbare groeimarges zijn voor de primaire uitgaven exclusief vergrijzing van de Gezamenlijke Overheid voor de twee eerstkomende legislaturen in de geactualiseerde macro-economische context en in de volgende hypothesen:

1. volledige naleving van de begrotingsdoelstellingen voor 2007,
2. aanvaarding als hypothese van de budgettaire kosten van de vergrijzing zoals herraamd in juni 2007 door de SCvV, als gegeven,
3. stabilisatie van de ratio van de totale overheidsontvangsten (in HRF-termen) op zijn niveau van 2007,
4. volledig behoud van het traject inzake vorderingensaldi en inzake primaire saldi, zoals vastgelegd in het Advies van de Afdeling van maart om zowel de financiering van de budgettaire kosten van de vergrijzing als de houdbaarheid op termijn van de Belgische overheidsfinanciën te verzekeren.

De uitgevoerde simulatie toont aan dat als gevolg van de herzieningen van de macro-economische context op middellange termijn en de eruit voortvloeiende verhoging van de budgettaire kosten van de vergrijzing, die marges met ongeveer een derde zullen beperkt worden en teruggebracht worden **tot 1,1% voor de periode 2007-2011** (in de plaats van nog 1,8% zoals voordien geraamd) en **tot 1,5% voor de periode 2011-2015** (in de plaats van 2,1% voordien) (30).

Op basis van de thans beschikbare gegevens bestaat het verschil inzake netto structureel primair saldo ongeveer **1,1% van het bbp** (meer dan 3,5 miljard euro); dat verschil moet tegen het einde van de eerstkomende federale legislatuur gedekt worden. Dit verschil komt namelijk overeen met het verschil tussen het primair saldo dat voortvloeit uit het traject “bij ongewijzigd beleid en ongewijzigde wetgeving” van de jongste Vooruitzichten op middellange termijn (2007-2012) van mei 2007 van het Federaal Planbureau (31), namelijk 3,3% van het bbp in 2010-2011 en de normatieve doelstelling inzake structureel primair overschot van iets meer dan 4,3% van het bbp die voor 2011 vereist is om het traject van de budgettaire houdbaarheid van het Advies van maart 2007 van de Afdeling te verzekeren.

Het komt de Afdeling niet toe om zich uit te spreken over de verschillende mogelijke politieke afwegingen tussen de drie belangrijkste determinanten van de primaire saldi, met name de ontvangsten, de vergrijzinguitgaven en de primaire uitgaven exclusief vergrijzing.

30 Die herziening van de marges zou zelfs nog meer uitgesproken kunnen zijn, zoals aangegeven in de bijlage op het einde van hoofdstuk II, indien bevestigd wordt dat de rentevoeten in de toekomst bestendig hoger zouden uitvallen dan voorzien in het Advies van maart 2007.

31 Dit op basis van eenzelfde macro-economisch scenario op middellange termijn als dat van de SCvV voor de actualisering van haar ramingen van de budgettaire kosten van de vergrijzing tot 2012.

Om te vermijden dat er binnen het vastgelegd budgettair kader een sterk verdringingseffect («koekoekseffect») ontstaat ten nadele van de marges bij de evolutie van de primaire uitgaven excl. vergrijzing - die uitgaven zijn voornamelijk gelokaliseerd op het vlak van Entiteit II - zullen structurele maatregelen noodzakelijk zijn bij de andere variabelen of determinanten van de primaire saldi.

Ten opzichte van het basisscenario zal het er bijgevolg op aan komen te zien hoe de bijkomende budgettaire beperking van ongeveer 0,5% van het bbp kan worden verdeeld in termen van bijkomende inspanningen om het ongewijzigd begrotingstraject na te leven. Die noodzakelijke restrictieve aanpassing – waaraan dient herinnerd te worden – vloeit voort uit de neerwaartse herziening van de in het vooruitzicht gestelde macro-economische en macrofinanciële context alsmede van de ermee verbonden opwaartse herziening van de budgettaire kosten van de vergrijzing. Alle opties zijn technisch mogelijk. Het schijnt echter a priori weinig realistisch te overwegen dat de vereiste bijkomende beperking – gelet op de niet verwaarloosbare omvang – volledig zou kunnen doorgevoerd worden via slechts één van de drie hierboven vermelde sleutelvariabelen.

Die budgettaire aanpassing zal alleszins een versterkte budgettaire verantwoordelijkheid en coördinatie vereisen van en tussen de diverse overheidsniveaus in kwestie.

HOOFDSTUK I

1. Globale evoluties in 2005-2006

1.1. Inleiding

Dit hoofdstuk is bedoeld om de begrotingsresultaten van 2006 te analyseren en meer in samenhang met de jongste macro-economische en budgettaire evoluties te bekijken. Die analyse wordt gebaseerd op de voorlopige overheidsrekeningen die eind april 2007 door het INR gepubliceerd zijn, op basis van de ESR95-methodologie die in het najaar 2005 grondig herzien was, ook voor de voorafgaande jaren

1.2. De belangrijkste krachtlijnen van het Stabiliteitsprogramma 2006-2009

In december 2005 nam de Belgische regering een geactualiseerde versie (2006-2009) aan van het Stabiliteitsprogramma 2005-2008 van november 2004. In die herziene versie waren de effectieve budgettaire verwezenlijkingen van 2004 opgenomen alsmede de voorziene begrotingsresultaten van 2005 en een nieuwe raming van het voorziene traject van de –op de Regeringsverklaring van juli 2003 steunende- doelstellingen voor 2006-2009. Het traject van de voor 2005-2007 beoogde begrotingssaldi is niet gewijzigd door dit geactualiseerde programma.

De Regering hield daarmee dus vast aan een minimale doelstelling van een begrotingsevenwicht in 2005-2006, van de opbouw van een begrotingsoverschot van 0,3% van het bbp in 2007, een verdere afbouw van de schuldgraad en het behoud van de algemene koers van haar begrotingsbeleid; wat dit laatste betreft betekent dat onder meer het bewaren van het vertrouwen dank zij de integrale handhaving van de eerder aangekondigde maatregelen inzake verlaging van de fiscale en parafiscale druk op de factor arbeid en de herwaardering van bepaalde sociale uitkeringen.

Die handhaving lag dus in de lijn van de voortgezette nagestreefde houdbaarheid van de overheidsfinanciën door de geleidelijke opbouw van begrotingsoverschotten met het oog op een voldoende snelle schuldafbouw. Dat was immers een voorwaarde *sine qua non* om de verwachte toenemende demografische druk op de sociale uitgaven te kunnen opvangen zonder ofwel de heffingen te moeten verhogen ofwel de primaire uitgaven “exclusief vergrijzing” te moeten verlagen.

Het traject na 2007 van geleidelijke opbouw van structurele begrotingsoverschotten met het oog op de financiering van het Zilverfonds (ZF), wordt daarentegen wel gewijzigd en tijdelijk versoepeld door het Programma 2005, en dat binnen het wettelijke kader van de wet van 20 december 2005 tot wijziging van de wet van 5 september 2001 tot waarborging van een voortdurende vermindering van de overheidsschuld en tot oprichting van een Zilverfonds.

Tabel 5
Doelstellingen inzake vorderingensaldi, zoals bepaald in de opeenvolgende stabiliteitsprogramma's

Ingediend in :	Periode	In % van het bbp						
		2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
November 2002	2003-2005	0,0	0,0	0,3	0,5			
November 2003	2004-2007		0,2	0,0	0,0	0,0	0,3	
november 2004	2005-2008			0,0	0,0	0,0	0,3	0,6
december 2005	2006-2009				0,0	0,0	0,3	0,5
December 2006	2007-2010					0,0	0,3	0,5
Realisaties EDP		0,1	0,0	0,0	0,1	0,2		

De initiële begroting 2006 en het Stabiliteitsprogramma 2006-2008 waren gebaseerd op dezelfde groeihypothese van 2,2% in 2006 (na de verwachte 1,4% destijds voor het lopende jaar 2005). In 2006 is de reële conjunctuur in tegenstelling tot 2005 toch gevoelig krachtiger geweest dan oorspronkelijk verwacht (met een groeiverschil van bijna 1,0% ten opzichte van de initiële raming van 2,2%).

Tabel 6
Stabiliteitsprogramma 2006-2009 voor België
Opdeling van de begrotingsnormen tussen de diverse entiteiten

	In % van het bbp				
	2005r	2006	2007	2008	2009
Primair saldo	4,3%	4,1%	4,2%	4,1%	4,1%
+ Entiteit I	3,8%	3,8%	3,8%	3,7%	3,6%
+ Entiteit II	0,5%	0,3%	0,4%	0,4%	0,5%
Rentelasten	4,3%	4,1%	3,9%	3,6%	3,4%
+ Entiteit I	3,9%	3,7%	3,5%	3,3%	3,1%
+ Entiteit II	0,4%	0,4%	0,3%	0,3%	0,3%
Vorderingensaldo	0,0%	0,0%	0,3%	0,5%	0,7%
+ Entiteit I	-0,1%	0,1%	0,3%	0,4%	0,5%
+ Entiteit II	0,1%	-0,1%	0,0%	0,1%	0,2%

r raming van eind 2005

Bron: Stabiliteitsprogramma van België (2006-2009), Actualisering 2005, Tabel 5, blz. 24.

In het Stabiliteitsprogramma van 2005 (net zoals vroeger) werden de nieuwe doelstellingen voor 2006-2009 voor de Gezamenlijke Overheid weer verdeeld over de diverse entiteiten (zie de tabel hierboven).

1.3. Naleving van de doelstellingen in 2006

De globale begrotingsresultaten op het vlak van het geconsolideerde geheel van de Gezamenlijke Overheid (of GO) zijn in 2006 wat beter dan de beoogde doelstellingen, zowel wat de primaire saldi als de vorderingensaldi betreft.

Tabel 7
Realisaties van 2006 in vergelijking met de belangrijkste doelstellingen

Realisaties 2006 versus doelstellingen In % BBP	2005 Realisat.	2006		
		Doelst.	Realisat.	Vershil
In % van het bbp				
Entiteit I.				
Primair saldo	3,9%	3,8%	3,9%	0,1%
Rentelasten	3,9%	3,7%	3,7%	0,0%
Vorderingensaldo (EDP)	0,0%	0,1%	0,2%	0,1%
Entiteit II.				
Primair saldo	0,5%	0,3%	0,3%	0,0%
Rentelasten	0,4%	0,4%	0,3%	-0,1%
Vorderingensaldo (EDP)	0,1%	-0,1%	0,0%	0,1%
Gezamenlijke Overheid				
Primair saldo	4,4%	4,1%	4,2%	0,1%
Rentelasten	4,2%	4,1%	4,0%	-0,1%
Vorderingensaldo (EDP)	0,1%	0,0%	0,2%	0,2%

Methodologische bemerking: Voor elke grote entiteit alsmede voor de Gezamenlijke Overheid zijn de cijfers van 2006 inzake de primaire saldi en de rentelasten geconsolideerd om de optelbaarheid ervan te verzekeren. Alle gestorte of ontvangen rentestromen *tussen* de subsectoren van de overheid, zowel inzake niet-fiscale ontvangsten (ontvangen inkomen uit vermogen) of inzake rentelasten gestort aan andere overheidsniveaus, worden geconsolideerd en dus geneutraliseerd. Het totale verschil tussen de geconsolideerde en de niet-geconsolideerde cijfers bij zowel de vorderingsaldi als de rentelasten bedraagt ongeveer -0,1% van het bbp (voor het grootste deel gelokaliseerd bij Entiteit I) en heeft geen weerslag op het vorderingensaldo.

Voor het zevende jaar op rij is België er dus in geslaagd om de minimumdoelstelling, namelijk een globaal evenwicht, te bereiken. Ook op het vlak van het primair saldo zou de afgeleide doelstelling, namelijk een globaal overschot van 4,1% van het bbp, bereikt en zelfs licht overschreden (een verschil van 0,1% van het bbp) zijn. Tot dat resultaat droeg het gewicht van de rentelasten dat aan de verwachtingen beantwoordde, eveneens bij.

Ten opzichte van 2005 is de effectieve globale verbetering van het vorderingensaldo in 2006 marginaal positief maar lager dan 0,1% van het bbp, waarbij de verslechtering van het primair overschot (ten belope van 0,2% van het bbp) meer dan volledig gecompenseerd wordt door een daling met 0,2% van het bbp van het gewicht van de rentelasten.

Het positieve verschil van de verwezenlijkingen van 2006 ten belope van ongeveer 0,2% van het bbp is voor ongeveer de helft gelokaliseerd bij het primair overschot dat voor Entiteit I beter was dan verwacht, alsmede bij de rentelasten die een beetje lager waren dan voorzien voor Entiteit II.

1.4. Cyclische en éénmalige invloeden op de begrotingssaldi van 2006

Het is een vaststaand feit dat de begrotingsresultaten niet alleen afhankelijk zijn van het begrotings- en belastingbeleid van de overheid. Er zijn eveneens andere determinerende factoren waaronder de conjuncturele en macrofinanciële omgeving.

Cyclisch gecorrigeerde saldi zijn een poging om de impact van de conjunctuur op het begrotingsresultaat uit te schakelen door die saldi te berekenen op basis van de trendmatige of potentiële ontwikkeling van de economie.

Gezien de methodologische moeilijkheden die de raming van de voor de conjunctuur gecorrigeerde saldi met zich brengt, is bij de interpretatie van de resultaten vooral in termen van *niveaus* de grootste omzichtigheid geboden. Toch zijn zulke berekeningen een bijkomend pluspunt wat de analyse van de structurele of onderliggende tendensen van de overheidsfinanciën betreft.

In het bovenste deel van de tabel hierna worden de begrotingsresultaten van België gecorrigeerd voor **de invloed van de conjunctuurcyclus** volgens de methodologie die toegepast wordt door de NBB en door het Europees Stelsel van Centrale Banken (ESCB). Een eerste correctiefactor, die aanleunt bij de door de Europese Commissie en haar diensten gehanteerde methodologie, bestaat erin de effectieve (primaire) begrotingssaldi te corrigeren voor de strikt cyclische “output-gap”-component of “bbp-verschil” ten opzichte van het trendmatig bbp.

Doordat de reële groei beduidend sterker is dan de geraamde potentiële groei of groeitrend (verbetering van de “output-gap”), verslechtert het primair saldo tussen 2005 en 2006 met 0,2% van het bbp ondanks een gunstige evolutie van de conjuncturele budgettaire invloeden van 0,5% van het bbp (regel 5 van het rechter gedeelte van de tabel hieronder). Op die “voor de output-gap gecorrigeerde” grondslag bedraagt de verslechtering van het Belgisch primair saldo 0,7% bbp in 2006 (regel 7), na een verbetering van 0,3% bbp in 2005.

Die verslechtering in 2006 van het cyclisch (voor de output-gap) gecorrigeerd primair overschot was dan ook sterker (0,4% van het bbp) dan vooropgesteld in het Stabiliteitsprogramma van december 2005 (namelijk een tot 0,3% van het bbp beperkte daling (32)).

Over een vierjarige periode (2002-2006) en gecumuleerd kan maar iets meer dan 0,1% van het bbp van de inkrimping van het primair overschot met 1,6% van het bbp, toegeschreven worden aan de louter cyclische weerslag (output-gap), aangezien de ongunstige cyclische weerslag van twee jaar van lage groei (2003 en 2005) ruimschoots gecompenseerd is door de gunstige weerslag van twee jaar van duidelijk conjunctureel herstel (2004 en 2006).

32 Zie Tabel 7 van het Stabiliteitsprogramma 2006-2009, blz. 27, vanaf het verschil 2005-2006 in de laatste regel.

Tabel 8
Effectieve en voor de conjunctuur
en andere niet-structurele of eenmalige factoren gecorrigeerde primaire saldi

In % van het bbp

		Jaarlijkse niveaus (%BBP)						Jaarl. Evolutie (% BBP) (a)				Gecumuleerde evoluties		
		2002	2003	2004	2005	2006	2007 ^r	2003	2004	2005	2006	2002-06	2002-04	2004-06
Waargenomen vorderingsaldo (EDP-def.)	(1)	0,0	0,1	0,0	0,1	0,2	-0,2	0,0	-0,1	0,2	0,0	0,1	0,0	0,2
Rentelasten (EDP)	(2)	5,7	5,3	4,7	4,2	4,0	3,9	-0,4	-0,6	-0,5	-0,2	-1,7	-1,0	-0,7
Waargenomen Primair saldo (NR - april 2007)	(3)=(1+2)	5,7	5,4	4,7	4,4	4,2	3,7	-0,4	-0,7	-0,3	-0,2	-1,6	-1,1	-0,5
Conjunct.invloeden in niveaus	(4)=(5+6)	0,2	-0,1	-0,2	-0,9	-0,4	0,0	-0,3	0,0	-0,7	0,5	-0,6	-0,3	-0,2
-"Output-Gap"-effect (+ = posit.) (°)	(5)	0,0	-0,6	-0,1	-0,7	-0,2	0,0	-0,6	0,5	-0,6	0,5	-0,1	-0,1	0,0
-"Compositie-effect (+ = posit.) (°)	(6)	0,2	0,5	0,0	-0,2	-0,2	0,0	0,3	-0,5	-0,1	-0,1	-0,4	-0,2	-0,2
Pm. Primair saldo gecorr. voor "Output-Gap"	(7)=(3-5)	5,8	6,0	4,8	5,1	4,4	3,7	0,2	-1,2	0,3	-0,7	-1,4	-1,0	-0,5
Saldo gecorrigeerd voor alle conjunct.invloeden	(8)=(3-4)	5,6	5,5	4,8	5,2	4,6	3,7	-0,1	-0,6	0,4	-0,7	-1,0	-0,8	-0,3
Weerslag "one-shots" in niveaus	(9)	0,2	1,2	0,8	0,5	0,7	0,2	1,0	-0,4	-0,3	0,3	0,5	0,6	-0,1
Pm. Totaal niet-struct. prim. invloeden	(10)=(4+9)	0,4	1,1	0,6	-0,4	0,3	0,2	0,7	-0,5	-1,1	0,7	-0,1	0,3	-0,3
Structurele primaire saldi	(11)=(3-10)	5,4	4,2	4,0	4,8	3,9	3,5	1,1	-0,2	0,7	-0,9	-1,5	-1,3	-0,2
Structureel vorderingsaldo (NFB)	(12)=(11-2)	-0,4	-1,1	-0,7	0,5	-0,2	-0,4	-0,7	0,4	1,2	-0,7	0,2	-0,3	0,5

(a) Inzake het structureel saldo en zijn verschillende determinanten dienen vooral de evoluties (rechterdeel van de tabel) beoordeeld te worden, en niet zozeer de niveaus (linkerdeel van de tabel). Inzake de conjunctuurinvloeden in niveau bestaan er immers meerdere methodologieën waarvan de resultaten kunnen verschillen. Daarbij noteert men in het bijzonder dat volgens de hier gebruikte methode er een negatieve "output gap" van 0,2% in 2006 overblijft, zelfs indien die verbeterd met 0,5% ten opzichte van 2005.

^r raming NBB juni 2007

(°) Eigen ramingen NBB (juni 2007), INR (april 2007).

NB In het rechterdeel van de tabel leveren alle positieve variaties een gunstige bijdrage tot de evolutie van het vorderingsaldo. Elke kolom geeft er ofwel de jaarlijkse evoluties of invloeden ten opzichte van het voorafgaande jaar ofwel de cijfers die overeenstemmen met de gecumuleerde evoluties in elke subperiode. Bijvoorbeeld: de laatste kolom (periode 2002-2006) geeft de som van de jaarlijkse variaties geboekt in 2005 (ten opzichte van 2004) en in 2006 (ten opzichte van 2005).

Om de variaties van het *structureel* primair saldo (NBB-definitie) te bekomen, worden er nog andere correcties aangebracht, die eerder geassimileerd kunnen worden met discretionaire stimulansen van het begrotings- of belastingbeleid. Die correcties bestaan uit correcties voor enerzijds de “**compositie-effecten**” (regel 6 van het rechter gedeelte van de tabel hierboven) en voor anderzijds de “**weerslag van eenmalige factoren**” (regel 9 van het rechter gedeelte van dezelfde tabel). Welnu, die twee correcties samen hebben -in termen van jaarlijkse variatie- een gunstige weerslag gehad van ongeveer 0,2% van het bbp in 2006, terwijl zij een negatieve gecombineerde weerslag van dichtbij 0,5% van het bbp hebben gehad op de evoluties in 2005.

In 2006 was de gunstige evolutie van de primaire saldi met name te danken aan de weerslag van de eenmalige factoren (regel 9) die in evolutie (ten opzichte van 2005) op +0,3% van het bbp berekend wordt. De ongunstige compositie-effecten (regel 6) (ongeveer 0,1% van het bbp volgens de ramingen van de NBB) zouden daarentegen de gunstige “louter” cyclische weerslag voor ongeveer één vijfde (0,5% van het bbp) geneutraliseerd hebben.

Als wij geen rekening houden met die niet-discretionaire invloeden, verslechtert het structureel primair saldo (regel 11) (33) in 2006, op die basis, tot ongeveer 3,9% van het bbp (namelijk een daling met 0,9% van het bbp ten opzichte van 2005), na een stijging met dichtbij 0,7% van het bbp in 2005, een lichte daling in 2004 (-0,2% van het bbp) en duidelijk sterkere verslechtering in 2003 (-1,1% van het bbp) en in 2002 (-0,7% van het bbp).

De negatieve weerslag van de conjunctuur op de ontwikkeling van het primair saldo, die voor **2003** op ongeveer 0,6% van het bbp kan geraamd worden, kon dus bijna volledig gecompenseerd worden door de verdere gestage daling van het gewicht van de financiële lasten, vooral als gevolg van de aanhoudende daling van de impliciete of gemiddelde rentevoet op de overheidsschuld en in geringere mate als gevolg van de daling van de schuldgraad zelf.

In **2004** is er geen duidelijk gunstige globale conjuncturele begrotingsweerslag geweest (34) en heeft de daling van het gewicht van de rentelasten (-0,6% van het bbp) het mogelijk gemaakt meer dan integraal de verslechtering te compenseren van de weerslag van de eenmalige factoren op het primair saldo die in 2003 uitzonderlijk gunstig was geweest (namelijk, in termen van jaarlijkse variatie, een negatieve weerslag geraamd op 0,4% van het bbp in 2004).

In **2005** werd de gunstige weerslag (+0,5% van het bbp) van het lagere gewicht van de rentelasten gedeeltelijk geneutraliseerd door een verdere vermindering van de weerslag van de eenmalige maatregelen (-0,3% van het bbp), terwijl de ongunstige “louter” cyclische invloeden (-0,6% van het bbp) licht versterkt waren (met 0,1% van het bbp) door ook ongunstige compositie-effecten.

33 Gecorrigeerd voor alle cyclische invloeden (“compositie-effecten” inbegrepen) en voor de weerslag van de eenmalige maatregelen en andere niet-recurrente invloeden.

34 Gunstige strikt cyclische invloeden zouden ten belope van 0,5% van het bbp geneutraliseerd zijn geweest door gelijkwaardige ongunstige compositie-effecten.

Ondanks de stijging van de opbrengst van de gunstige eenmalige invloeden (+0,3% van het bbp), wijst de verdere (zelfs lichtere) verslechtering van het primair saldo - nochtans in een context van conjunctuurherstel - in **2006** op een netto-expansief primair discretionair begrotingsbeleid, bij de ontvangsten zeker en waarschijnlijk ook, maar in mindere mate, bij de primaire uitgaven.

De koers van het discretionair begrotings- en/of belastingbeleid over de laatste 4 jaren, met inbegrip van 2007, kan globaal gekwalificeerd worden als procyclisch en expansief (35).

Dit blijkbaar pro-cyclische profiel is niet het resultaat van een bewust beleid maar kan verklaard worden door de combinatie van een reeks factoren.

- 1 In de regeringsverklaring en de opeenvolgende Stabiliteitsprogramma's zijn de doelstellingen inzake begrotingssaldi op korte en middellange termijn vastgelegd in nominale termen (in % van het bbp) en in termen van evenwicht, a priori ongeacht de conjunctuurcyclus (moeilijk voorspelbaar) en de onzekerheidsmarges betreffende de evolutie van de rentevoeten.
- 2 De conjuncturomslagen op korte termijn waren meestal ofwel verkeerd voorspeld, ofwel sterker dan verwacht. Daarom is het nauwkeurig afstellen ("fine-tuning") op de conjunctuur van het begrotingsbeleid in de praktijk bijzonder moeilijk.
- 3 De krachtlijnen en de voornaamste beslissingen van het begrotings- en belastingbeleid (belastinghervorming, verlagingen van de sociale bijdragen, uitgavennorm voor de gezondheidszorg, Generatiepact, enz.) zijn duidelijk ingeschreven in een structureel en middellangetermijnperspectief.
- 4 De globaal expansieve koers van het discretionaire begrotings- en belastingbeleid van de laatste jaren kon verenigd worden met het waargenomen nominale begrotingsevenwicht, ongeacht de conjunctuurschokken, door enerzijds een forser dan vooropgestelde verlaging van de impliciete rentevoeten en de daarmee verbonden rentelasten, en anderzijds een gepaste compenserende aanpassing van het gebruik van eenmalige maatregelen.

Dat alles zou dus bevestigen dat, na een expansief onderliggend begrotingsbeleid inzake primair saldo (1,4% van het bbp) van de jaren 2003 en 2004, het discretionaire begrotingsbeleid expansief is gebleven in 2005-2006 maar in mindere mate (0,2% van het bbp gecumuleerd over 2 jaar, volgens de methodologie toegepast door de NBB en het ESCB). Over de laatste 4 jaar (periode 2002-2006) is de netto expansieve primaire stimulans geraamd op 1,5% van het bbp waarvan 0,7% van het bbp door de primaire uitgaven (niet gecorrigeerd voor de investeringscyclus van de lokale overheden en voor de relatieve prijzen) en ongeveer 0,8% van het bbp door de ontvangsten.

35 "Fiscal stance" in het Engels heeft betrekking op het discretionair begrotingsbeleid zowel inzake de ontvangsten als inzake de primaire uitgaven.

Die expansieve trend volgt uit de samenloop van: **a)** het onderliggende of “structurele” (36) groeiritme van het volume van de primaire uitgaven, dat voor de periode 2002-2006 ongeveer 2,5% bedraagt volgens onze ramingen (37) en dus gemiddeld beduidend hoger ligt dan het potentiële groeiritme van de economie; **b)** de nettoweerslag van de maatregelen inzake verlaging van de fiscale en parafiscale druk op de factor arbeid; die weerslag is enkel gedeeltelijk gecompenseerd door verhogingen van de indirecte belastingen op andere productiefactoren.

Die sinds 1999 globaal expansieve budgettaire en fiscale evolutie inzake het primair saldo, die het begrotingssaldo niet heeft verslechterd, heeft van 2001 tot en met 2003 een anti-cyclische stabiliserende rol gespeeld en bijgedragen tot de ondersteuning van de binnenlandse vraag en van de groei tot in 2004; daarna, in 2005 en 2006, is het duidelijk procyclisch geworden en heeft het in 2006 het beschikbaar inkomen van de huishoudens verhoogd.

Op diezelfde basis, en rekening houdend met de sterke vermindering van de rentelasten (gemiddeld meer dan -0,4% van het bbp sinds 4 jaar), kon de weerslag van de verslechtering van het structureel primair saldo (-1,5% van het bbp in 4 jaar) op de evolutie van het structureel vorderingensaldo (rentelasten inbegrepen) meer dan volledig gecompenseerd worden; het gevolg daarvan is een lichte verbetering (ongeveer +0,2% van het bbp) van het globaal structureel saldo in 2006 ten opzichte van zijn peil in 2002.

Men ziet dus dat in België de omvang van de positieve automatische verlaging van het gewicht van de rentelasten (1,7% van het bbp in 4 jaar) ruimschoots groter is geweest dan de tegengestelde heel licht negatieve weerslag van de totale *niet-discretionaire* primaire factoren (maar -0,1% van het bbp) en zo ruimte heeft gemaakt voor een zeer inschikkelijk begrotings- en belastingbeleid, zonder inbreuk te moeten maken op het principe dat de begroting minstens in evenwicht moet zijn. Het expansieve begrotingsbeleid (+1,5% van het bbp in 4 jaar) kon dus gedekt worden.

In termen van *niveaus* van structurele saldi stelt men tenslotte in 2006 op basis van de “NBB-ESCB”-methodologie een structureel *tekort* vast van 0,2% van het bbp.

36 In dit geval na correctie voor de “one-shot” of eenmalige primaire uitgaven, de conjunctuurgebonden werkloosheidsuitgaven, de opname in 2002 van de Openbare radio- en televisieomroep in de overheidsrekeningen, enz. De uitgaven gebonden aan de Belgacom-pensioenen (ongeveer 200 miljoen euro) worden hier niet als eenmalig beschouwd, ook al verschijnen ze voor het eerst in 2004. Toch moet er met die factor rekening gehouden worden als men de reële groei van de primaire uitgaven correct wil interpreteren, namelijk op het vlak van de Federale Overheid en van Entiteit I in het algemeen (0,5% van de finale primaire uitgaven van die laatste).

37 Hier niet gecorrigeerd voor de investeringscyclus van de lokale overheden.

Voorlopige ramingen voor 2007

Op basis van de thans beschikbare budgettaire vooruitzichten die gebaseerd zijn op de "NBB-ESCB"-methodologie, zou de koers van het discretionaire begrotings- en belastingbeleid in 2007 expansief blijven ten belope van 0,4% van het bbp. Daardoor zou het structureel primair saldo in 2007 verlagen tot ongeveer 3,5% van het bbp. Op diezelfde basis zou de verslechtering van het structureel primair overschot gedurende de laatste 2 jaar (periode 2004-2006), met 0,1% van het bbp, echter duidelijk vertraagd zijn ten opzichte van die geboekt gedurende de 2 voorafgaande jaren (namelijk een daling van 1,4% van het bbp over de periode 2002-2004, voornamelijk in 2003). Die koers zal gedurende de volgende 4 jaar moeten omgekeerd worden opdat het traject van het laatste Stabiliteitsprogramma, dat van de gewijzigde wet op het Zilverfonds en dat aanbevolen door de Afdeling in haar Advies van maart 2007, nageleefd zou kunnen worden

1.5. *De realisaties in een internationaal perspectief*

1.5.1. Inzake begrotingssaldi

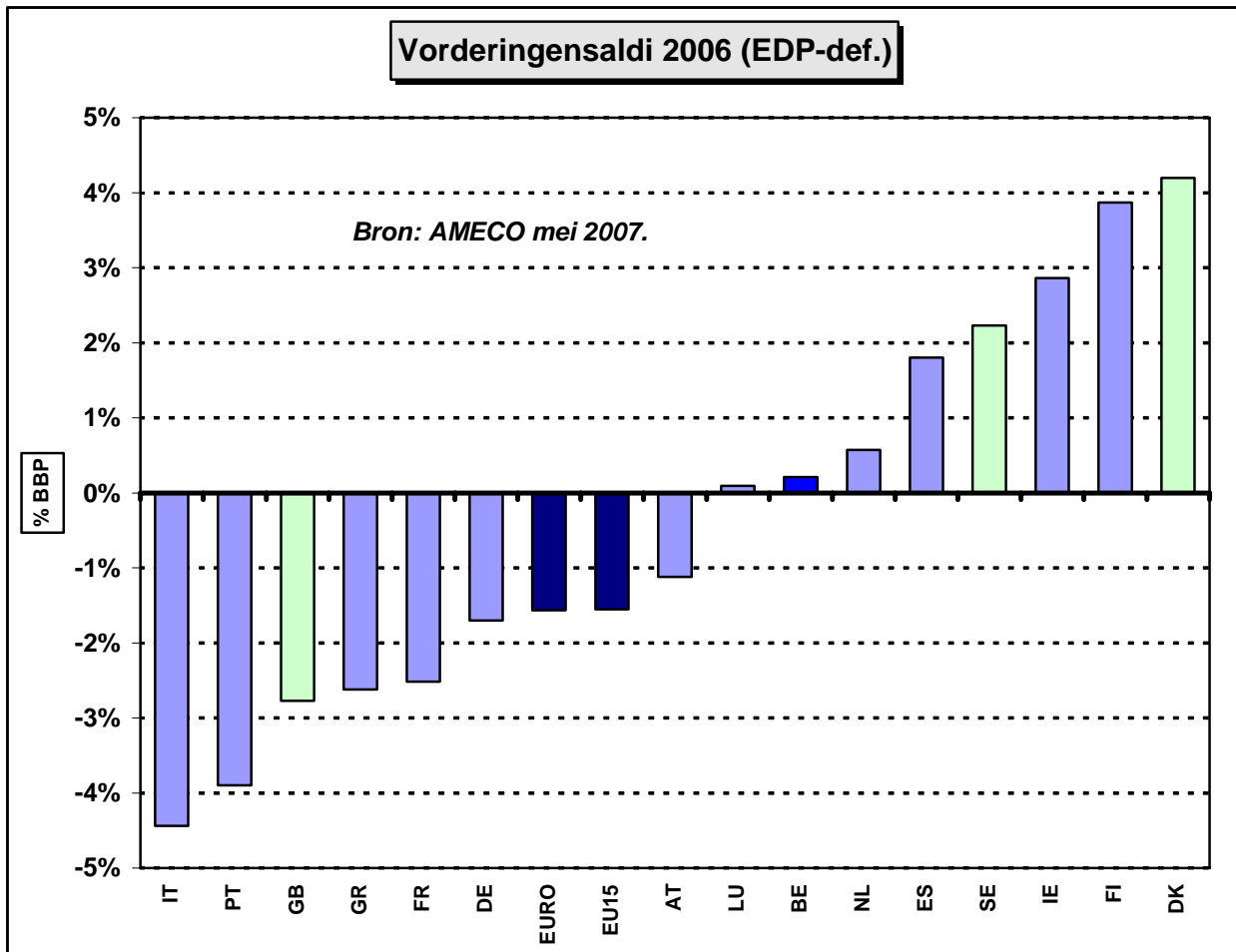
Op basis van de ramingen van de diensten van de Europese Commissie, behoort België in 2006 (net zoals in 2004) weer, samen met Finland, Spanje en Ierland, tot de kleine groep lidstaten van het eurogebied die erin geslaagd zijn een budgettair quasi-evenwicht of een overschot (EDP-definitie) te realiseren.

Dat contrasteert weer met het globale begrotingstekort van 1,7% van het bbp dat voor het eurogebied in zijn geheel en voor het Europa van de 15 te noteren valt; dit resultaat wordt aan de andere kant duidelijk beïnvloed door de ongunstige resultaten van de drie grote landen uit die zone (Italië en Frankrijk vooral (38), maar ook Duitsland (-1,7%) zelfs als, in dit laatste geval, de vooruitgang ten opzichte van 2005, namelijk 1,5% van het bbp, spectaculair is).

Er moet echter opgemerkt worden dat, ten opzichte van de andere landen van het "oude Europa (van de 15)" de relatieve resultaten van België inzake begrotingssaldi verslechterd zijn gedurende de laatste 4 jaar (periode 2002-2006), ingevolge de sterkere vooruitgang van sommige landen. In 2002 stond België daar als vierde geklasseerd van de 15; in 2006 heeft ze drie plaatsen verloren ingevolge de betere resultaten van Ierland, Zweden, Spanje en Nederland, terwijl Luxemburg daarentegen in de rangschikking zakte.

Grafiek 1

Vergelijking van de vorderingensaldi van 2006 van de Europese landen
en van het eurogebied

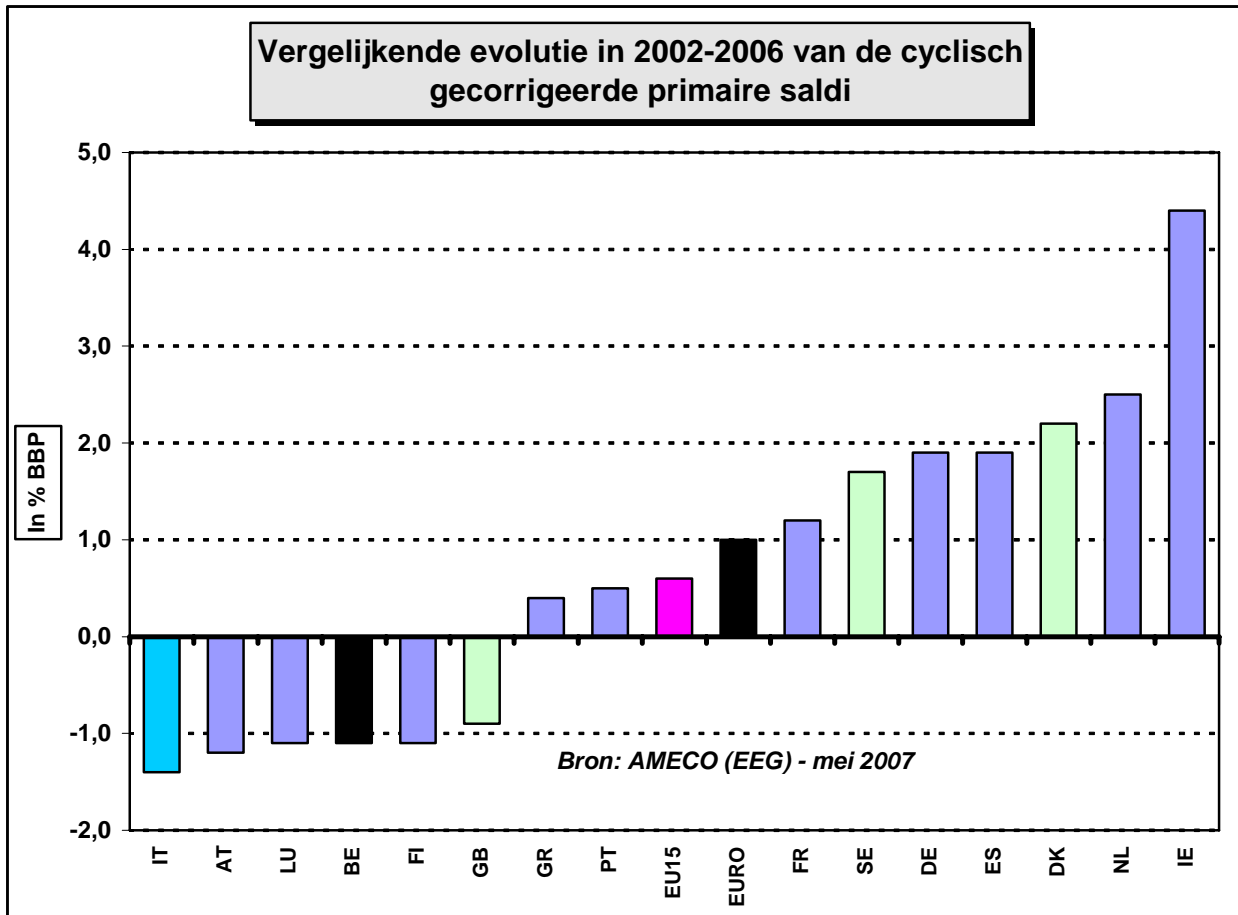
Die daling in de rangschikking kan meer dan volledig verklaard worden door de *verslechtering* van de Belgische positie inzake primaire saldi gecorrigeerd voor de conjunctuercyclus. Volgens de jongste ramingen van de Europese Commissie zouden die primaire saldi in België met 1,1% van het bbp gedaald zijn in 4 jaar, in vergelijking met een *verbetering* met 0,6% van het bbp van het Europese gemiddelde (EUR15), en zelfs met 1,0% van het bbp ten opzichte van het gemiddelde van het eurogebied, over dezelfde periode.

Uitgaande van een relatieve gunstige positie in 2002 en zelfs vroeger, is het discretionair primair begrotingsbeleid van België, onbetwistbaar expansief en inschikkelijk geweest, terwijl het begrotingsbeleid in het Europa van de 15 of in het eurogebied en in het merendeel van de Europese landen gemiddeld duidelijk restrictief is geweest; de initiële toestand van die landen was weliswaar meestal minder gunstig.

België bevindt zich aldus in een toestand die lijkt op die van Finland – weliswaar minder uitgesproken – met een gunstige begrotingstoestand in 2006 (zeer gunstig in Finland) ondanks een onderliggende verslechtering van de cyclisch gecorrigeerde primaire saldi.

Grafiek 2

Vergelijking van de evoluties 2002-2006 van de primaire saldi gecorrigeerd voor de conjunctuercyclus

1.5.2. Vergelijking van de schuldgraad op Europees niveau

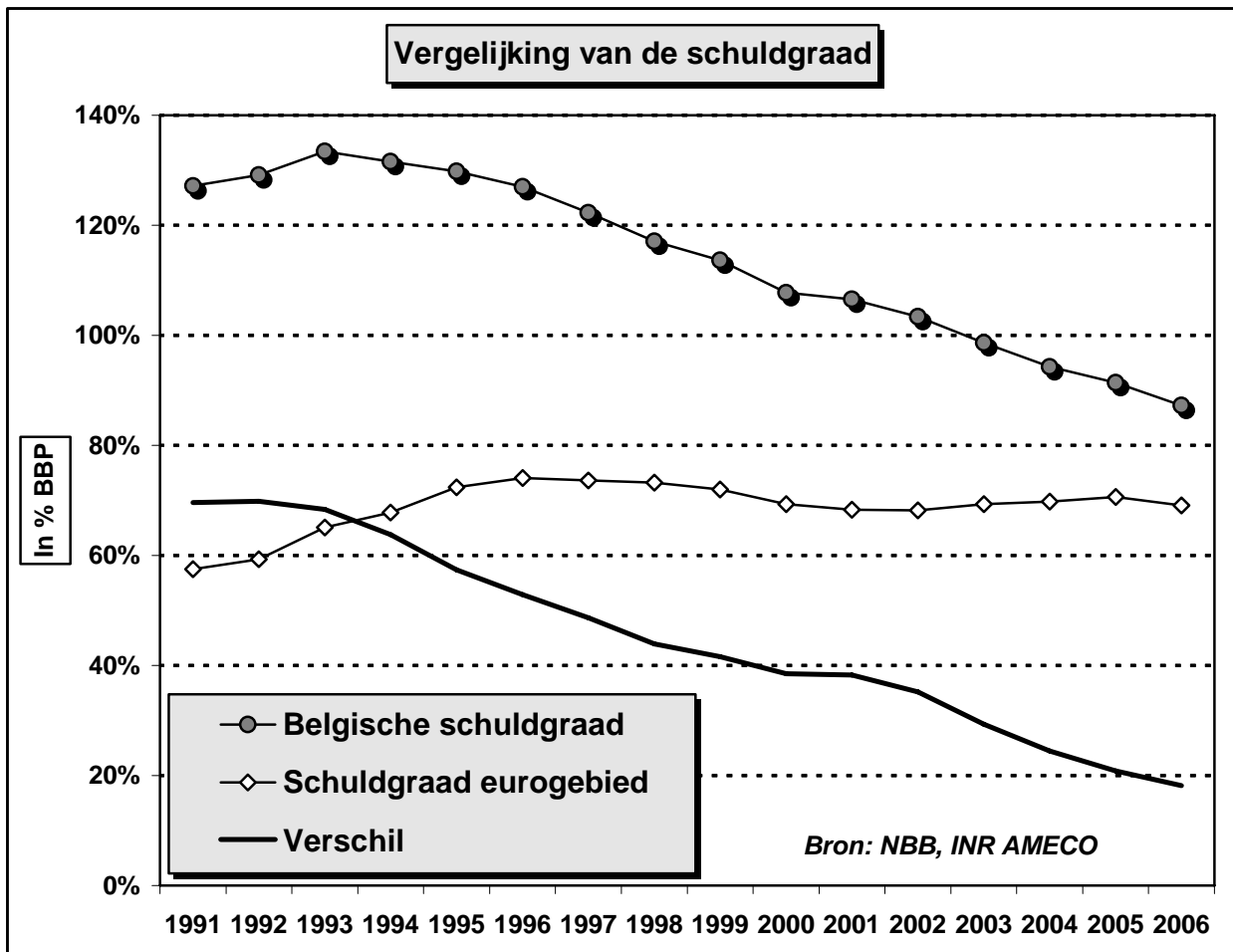
De relatief gunstige positie van België inzake vorderingensaldi kan niet helemaal verhelen dat ons land lang gehandicapt is geweest door haar schuldgraad, die veel hoger ligt dan die van het eurogebied in zijn geheel.

Grafiek 3 hierna laat zien hoe België sinds 1993 op dat gebied geleidelijk aan maar toch duidelijk convergeert en hoe het relatieve verschil tussen de Belgische geconsolideerde schuldgraad (Maastricht-definitie) en die van het eurogebied in nauwelijks 14 jaar met meer dan tweederde is afgenomen ten opzichte van het in 1991-1992 bereikte maximumpeil.

Het verschil inzake schuldgraad, dat in 1991-1992 nog bijna 70% van het bbp (69,7% om precies te zijn) bedroeg, is immers gedaald tot nauwelijks 18,1% van het bbp in 2006. Het verschil van de Belgische schuldgraad met die van het eurogebied, dat in 2001 zo goed als stabiel was gebleven, is weer gaan afnemen in 2002 en is verder stevig gedaald in 2003-2006 (-11,4% van het bbp in 3 jaar).

Grafiek 3

De Belgische schuldgraad vergeleken met die van het eurogebied

De Belgische schuldgraad is in 2006 met 4,2% van het bbp gedaald, namelijk iets meer dan het jaargemiddelde van de 3 voorafgaande jaren (3,8% van het bbp), terwijl het Europese gemiddelde (eurogebied) weer is afgenomen in 2006 (-1,5% van het bbp), na een ongunstige stijging (+2,4% van het bbp in 3 jaar) gedurende drie opeenvolgende jaren.

2. Belangrijkste ontwikkelingen op het vlak van de gezamenlijke overheid

2.1. Evoluties van het primair saldo en van zijn belangrijkste determinanten

In 2006 is het primair overschot opnieuw beperkt gedaald met 0,2% van het bbp (iets minder uitgesproken dan in 2005 (-0,3% van het bbp) en vooral ten opzichte van 2004 (-0,7% van het bbp)). Die daling is echter meer dan gecompenseerd door de verlaging van het gewicht van de rentelasten, zodat het vorderingensaldo (EDP-definitie) marginaal kon stijgen (met iets minder dan 0,1% van het bbp).

Tabel 9

Determinanten van de vorderingensaldi van de Gezamenlijke Overheid

In % van het bbp

	Verwezenlijkte niveaus					Ramingen 2007 ^r	Gecumuleerde evoluties		
	2002	2003	2004	2005	2006		2002-2006	2002-2004	2004-2006
Effectieve ontvangsten (°)	48,4%	49,7%	47,9%	48,5%	47,9%	46,9%	-0,5%	-0,5%	0,0%
Primaire uitgaven (°)	42,6%	44,3%	43,2%	44,1%	43,7%	43,2%	1,1%	0,6%	0,5%
Primair saldo	5,7%	5,4%	4,7%	4,4%	4,2%	3,7%	-1,6%	-1,1%	-0,5%
Rentelasten (EDP)	5,7%	5,3%	4,7%	4,2%	4,0%	3,9%	-1,7%	-1,0%	-0,7%
Vorderingensaldo (EDP)	0,0%	0,1%	0,0%	0,1%	0,2%	-0,2%	0,1%	0,0%	0,2%
idem, ESR95 saldo	0,0%	0,0%	-0,1%	0,0%	0,1%	-0,2%	0,1%	-0,1%	0,2%
NFB EDP - EUROSTAT	0,0%	0,1%	0,0%	-2,3%	0,2%		0,2%	0,0%	0,2%
Schuldgraad EUROSTAT	103,3%	98,6%	94,3%	93,2%	88,8%		-14,4%	-9,0%	-5,4%

(°) Excl. de toerekende sociale bijdragen maar incl. de ontvangsten uit de verkoop van materiële en immateriële activa (UMTS), alsmede de aan de EU afgedragen fiscale ontvangsten.

^r De gegevens voor 2007 zijn de vooruitzichten van juni 2007 van de NBB, maar omgezet volgens de definitie van het HRF.

De ratio van de totale effectieve overheidsontvangsten (HRF-definitie) is in 2006 aanzienlijk gedaald (-0,6% van het bbp), na een even grote stijging in 2005 (+0,6% van het bbp).

Die daling zou nog duidelijker hebben kunnen zijn als de one-shots of eenmalige invloeden op de ontvangsten in 2006 niet gestegen waren met 0,3% van het bbp (waarvan 0,2% bij de fiscale ontvangsten en 0,1% bij de niet-fiscale ontvangsten).

Anderzijds is de overeenstemmende ratio van de totale primaire uitgaven ook duidelijk gedaald (-0,4% van het bbp, volgens de HRF-definitie), na een forse stijging in 2005 (+0,9% van het bbp). Die verlaging kan echter meer dan volledig verklaard worden door de duidelijke weerslag van niet-discretionaire invloeden (met name gebonden aan de conjunctuurcyclus, zie infra).

Dat het vorderingensaldo in 2006 toch marginaal verbeterd is, in een context van verdere verslechtering van het primair saldo, is te danken aan een verdere daling (hoewel beperkter dan vroeger) van het gewicht van de rentelasten; die jaar-op-jaar-vermindering bedraagt 0,2% van het bbp, namelijk een daling die duidelijk lager is dan die van de 3 voorafgaande jaren (-0,5% van het bbp per jaar in 2003-2005). De waargenomen resultaten werden echter – net als de twee jaren daarvoor – in zulke mate beïnvloed door de cyclische invloeden en door de weerslag van de variaties die werden genoteerd bij de niet-recurrente verrichtingen, zowel inzake ontvangsten als inzake primaire uitgaven, dat een meer gedetailleerde analyse van de diverse evoluties nodig is.

Ramingen voor 2007

De doelstelling van de regering voor 2007 was een globaal begrotingsoverschot van 0,3% van het bbp, overeenkomstig de respectieve Stabiliteitsprogramma's (2006-2009) en (2007-2010) van december 2005 en 2006. Volgens de jongste beschikbare nationale ramingen zou die doelstelling niet bereikt kunnen worden zonder bijkomende correctiemaatregelen.

- Volgens de jongste Vooruitzichten op middellange termijn (2007-2012) van het Federaal Planbureau die in mei 2007 gepubliceerd zijn, zou het overschot 2007 beperkt blijven tot 0,1% van het bbp (EDP-definitie), namelijk een verschil van 0,2% van het bbp ten opzichte van de beoogde doelstelling. Dit lichte overschot is alleen bereikbaar als de verwezenlijkte opbrengst van de gebudgetteerde eenmalige maatregelen volledig aansluit bij de verwachtingen (namelijk 0,5% van het bbp). In die context zou het structureel primair overschot in 2007 dalen met extra 0,2% van het bbp.
- Volgens de jongste (midden juni 2007) vooruitzichten van de Nationale Bank van België (39) zou het begrotingstekort in 2007, op basis van de effectief tot uitvoering gebrachte actuele begrotingsbeslissingen, 0,2% van het bbp bedragen, namelijk een verschil van niet minder dan 0,5% van het bbp ten opzichte van de beoogde doelstelling. In dit stadium en overeenkomstig de methodologieën van de internationale of Europese instellingen houdt dit vooruitzicht echter geen rekening met de weerslag van de gebudgetteerde maar niet tot uitvoering gebrachte eenmalige maatregelen (zoals bijvoorbeeld de verdere opname van pensioenfondsen van overheidsbedrijven, ten belope van 500 miljoen euro of 0,2% van het bbp). Het in rekening brengen van die andere eenmalige maatregelen zou het begrotingssaldo in evenwicht brengen en zelfs leiden tot een zeer licht begrotingsoverschot; toch zou de beoogde doelstelling van 0,3% van het bbp in 2007 niet bereikt worden. In die context zou het structureel primair saldo dalen met ongeveer 0,4% van het bbp extra in 2007 tot 3,5% van het bbp, namelijk zijn laagste peil sinds 1992 en 0,8% van het bbp lager dan de doelstelling voor 2010-2011 vooropgesteld in het vorige Advies van de Afdeling (40).

Op die basis en meer in detail, zou het vorderingensaldo voor 2007 dalen met 0,3% van het bbp ten opzichte van 2006, aangezien een verdere verlaging van het primair overschot van 0,5% van het bbp alleen maar gedeeltelijk gecompenseerd is (0,2% van het bbp) door een verdere afname van het gewicht van de rentelasten.

Om meer precies te zijn zou een daling van de totale effectieve overheidsontvangsten (HRF-definitie) met ongeveer 1,0% van het bbp alleen maar voor de helft (0,5% van het bbp) gecompenseerd worden door een verlaging van de ratio van de primaire uitgaven van de Gezamenlijke Overheid. Er moet aan herinnerd worden dat de duidelijke daling van de vooropgestelde ratio van de ontvangsten gedeeltelijk (0,3% van het bbp) het gevolg is van een lagere raming van de eenmalige niet-fiscale ontvangsten dan die gemaakt bij het opmaken van de begroting 2007 en bij de begrotingscontrole van het voorjaar 2007 (41).

39 NBB, Economisch tijdschrift, juni 2007.

40 HRF, "Naar houdbare en intertemporeel neutrale overheidsfinanciën in het licht van de vergrijzing", Afdeling "Financieringsbehoeften van de overheid", tabel 11, blz. 53, maart 2007.

41 Namelijk een totaal verschil van 900 miljoen euro, waarvan 500 miljoen euro toe te schrijven is aan het niet in rekening brengen van nog niet tot uitvoering gebrachte verrichtingen m.b.t. verdere opnamen van de pensioenfondsen van overheidsbedrijven, en 400 miljoen euro toe te schrijven is aan het feit dat minder onroerende activa dan vooropgesteld op het federaal niveau zijn verkocht (200 miljoen euro in plaats van de 600 miljoen euro gebudgetteerd).

2.2. Realisaties van de Gezamenlijke Overheid, meer in detail

2.2.1. Evolutie van de Ontvangsten

Ter herinnering: in de gebruikelijke voorstelling conform de ESR95-methodologie wordt de opbrengst van de verkoop van materiële activa (overheidsgebouwen), terreinen en immateriële activa (zoals mobilofonie- en UMTS-licenties) als een negatieve uitgave geboekt (desinvestering), terwijl de lopende ontvangsten van goederen en diensten door de Gezamenlijke Overheid (GO) effectief als (niet-fiscale) lopende ontvangsten worden geboekt.

Om de gegevens dichter te laten aansluiten bij de budgettaire voorstelling, worden de genoemde verrichtingen hier als niet-fiscale ontvangsten geboekt en worden de overeenstemmende primaire (kapitaal)uitgaven logischerwijze voor hetzelfde bedrag gebruteerd (verhoogd).

Realisatie 2006

Op het vlak van de ratio van de totale, effectieve door de Belgische gezamenlijke overheid geïnde fiscale en parafiscale ontvangsten (vóór restituties aan de EU) werd er, na de duidelijke vooruitgang met 0,5% van het bbp in 2005, een gelijkwaardige achteruitgang genoteerd in **2006** (-0,5% van het bbp). Toch werd de ingezette structuurwijziging van de verplichte heffingen voor het vierde jaar op rij voortgezet en is er een nieuwe verlaging geweest (met niet minder dan 0,8% van het bbp) van de heffingen op de factor arbeid (bedrijfsvoorheffing en sociale bijdragen). Die verlaging is echter gedeeltelijk gecompenseerd (ten belope van dichtbij 0,3% van het bbp in het totaal) door, enerzijds, een verhoogde opbrengst van de heffingen op andere inkomens, op de productie, op de roerend en onroerend goed-transacties en op het vermogen (+0,6% van het bbp, waarvan 0,2% van het bbp door bijkomende eenmalige verrichtingen) maar in de andere richting ook door een verlaging (-0,3% van het bbp) van de totale belastingen op het verbruik en daarmee gelijkgestelde heffingen.

Tabel 10

Evolutie van de effectieve ontvangsten van de gezamenlijke overheid (°)

In % van het bbp

	Verwezenlijkte niveaus					Ramingen	Gecumuleerde evoluties		
	2002	2003	2004	2005	2006	2007r	2002-06	2002-04	2004-06
Effectieve ontvangsten excl. toeg. bijdr. (°)	48,4%	49,7%	47,9%	48,5%	47,9%	46,9%	-0,5%	-0,5%	0,0%
+ Effectieve fiscale en parafiscale ontvangsten	45,3%	44,9%	45,0%	45,5%	45,0%	44,4%	-0,3%	-0,3%	0,0%
* Effectieve lopende fiscale ontvangsten	30,4%	30,1%	30,3%	31,0%	30,6%	30,1%	0,2%	-0,2%	0,4%
Directe belastingen (wv. effectisering)	17,1%	16,7%	16,7%	17,1%	16,7%	16,4%	-0,4%	-0,4%	0,0%
+ Gezinnen en IZW's	14,0%	13,7%	13,4%	13,5%	12,8%	12,6%	-1,2%	-0,6%	-0,6%
+ Vennootschappen	3,2%	3,0%	3,3%	3,6%	3,9%	3,7%	0,7%	0,2%	0,6%
Indirecte belastingen (incl. overdr. aan EU)	13,3%	13,4%	13,6%	13,9%	13,9%	13,7%	0,6%	0,3%	0,4%
* Effectieve sociale bijdragen	14,4%	14,3%	14,0%	13,9%	13,7%	13,6%	-0,7%	-0,4%	-0,3%
* Vermogensheffingen (incl. EBA in 2004)	0,5%	0,5%	0,8%	0,6%	0,7%	0,7%	0,2%	0,3%	-0,1%
+ Niet-fiscale ontvangsten	3,1%	4,8%	2,9%	3,0%	2,9%	2,5%	-0,2%	-0,2%	0,0%
* ESR95	2,9%	4,7%	2,6%	2,9%	2,6%	2,5%	-0,3%	-0,3%	0,0%
* Overige kap.ontv. (verkopen van activa)	0,2%	0,1%	0,3%	0,1%	0,3%	0,1%	0,2%	0,1%	0,1%
<i>Pm. Toegerekende bijdragen</i>	2,2%	2,2%	2,2%	2,2%	2,2%	2,2%	0,0%	0,0%	0,0%
<i>Pm. Ontvangsten ESR95 (incl. toeger. bijdr.)</i>	49,8%	51,1%	49,2%	49,9%	49,1%	48,4%	-0,7%	-0,6%	-0,1%
<i>Eénmalige ontv. incl. verkopen van activa</i>	0,3%	1,9%	0,6%	0,5%	0,8%	0,2%	0,5%	0,3%	0,2%
* Fiscale en parafiscale (incl. kapitaal)	0,0%	-0,1%	0,2%	0,3%	0,4%	0,1%	0,4%	0,2%	0,2%
* Niet-fiscale (lopende en kapitaal)	0,2%	2,0%	0,3%	0,2%	0,3%	0,1%	0,1%	0,1%	0,0%
Ontvangsten excl. Éénmalige	48,1%	47,8%	47,3%	47,9%	47,1%	46,7%	-1,0%	-0,8%	-0,2%
* Fiscale en parafiscale (incl. kapitaal)	45,3%	45,0%	44,8%	45,2%	44,5%	44,3%	-0,7%	-0,5%	-0,2%
* Niet-fiscale (lopende en kapitaal)	2,8%	2,8%	2,5%	2,7%	2,6%	2,5%	-0,3%	-0,3%	0,0%
<i>Fiscale en parafiscale heffingen (incl. EU)</i>	45,3%	44,9%	45,0%	45,5%	45,0%	44,4%	-0,3%	-0,3%	0,0%
+ Op de factor arbeid	27,2%	26,9%	26,3%	26,2%	25,4%	25,1%	-1,7%	-0,8%	-0,9%
+ Op de andere productiefactoren	18,1%	18,0%	18,7%	19,3%	19,5%	19,3%	1,4%	0,5%	0,9%

(°) Inclusief de aan de EU afgedragen belastingontvangsten en de niet-fiscale ontvangsten die, conform ESR95, als negatieve (kapitaal)uitgaven worden geboekt.

In grote mate weerspiegelt die nieuwe daling van de ratio van de verplichte heffingen op de factor arbeid in 2006, de weerslag van de verdere uitvoering van het regeringsprogramma van verlaging van de fiscale en parafiscale druk op de factor arbeid (een bijkomend bedrag ten belope van 0,6% van het bbp in 2006) via de voortzetting van de hervorming van de PB en de bijkomende verlaging van de sociale bijdragen. Wat meer in het bijzonder de effectieve parafiscale druk betreft: die is weer eens verminderd, met 0,2% van het bbp in 2006 (na een daling van 0,1% van het bbp in 2005) en is daarmee teruggevallen op 13,7% van het bbp, wat beduidend lager is dan het gemiddeld niveau van de jaren negentig (14,8% van het bbp). De totale "druk" van de lopende fiscale ontvangsten (42) is in 2006 gedaald met 0,4 % van het bbp (waarvan 0,1 % van het bbp aan ontvangsten uit effectiseringen), en dat voornamelijk op het vlak van de totale directe belastingen (-0,4 % van het bbp).

De terugval die te noteren valt in 2006, is bijzonder uitgesproken bij de lopende directe belastingen t.l.v. de huishoudens (-0,7 % van het bbp). Die belopen 12,8% van het bbp, wat hun laagste niveau is sinds 1992 en 1,2 % van het bbp minder is dan het plafond van 14% van het bbp dat ze bereikten in 2001-2002. Wat de directe belastingen betreft die op de vennootschappen drukken (voornamelijk de VenB), die kenden in 2006 een belangrijke toename (+0,3 % van het bbp), die bijna integraal toe te schrijven is aan de eenmalige weerslag van de versnelling van de inkohieringen (900 miljoen euro).

In de loop van de laatste vier jaren zijn de totale heffingen op de factor arbeid zoals geïnventariseerd in het ESR95 (43), er met niet minder dan 1,7% van het bbp op achteruit gegaan, maar die terugval is grotendeels (+1,4 % van het bbp) geneutraliseerd door de stijging van de andere fiscale ontvangsten.

De totale niet-fiscale ontvangsten (verkopen van niet-financiële activa inbegrepen), die in 2004 teruggevallen waren op 2,9 % van het bbp, een "normaler" peil dan het ten belope van 1,9 % van het bbp hogere niveau bereikt in 2003 ingevolge de overname van de activa van het pensioenfonds van Belgacom, zijn er in 2005 met 0,1 % van het bbp op vooruitgegaan en hebben in 2006 maar een marginale achteruitgang gekend in % van het bbp.

Die quasi-stabilisering in 2006 is het gevolg van de samenloop van, enerzijds, een duidelijke vermindering van de niet-fiscale ontvangsten in ESR95 termen (-0,3% van het bbp, voornamelijk toe te schrijven aan de afname van eenmalige ontvangen kapitaaloverdrachten)(44) en, anderzijds, een gelijkwaardige toename van de – eveneens eenmalige- verkopen van niet-financiële activa (45).

42 Incl. ontvangsten afgedragen aan de EU, excl. vermogensheffingen.

43 Die terugval is nog onderschat aangezien een deel van de verlagingen van de sociale bijdragen in het ESR95 niet als dusdanig maar als subsidies van de Sociale Zekerheid aan de sector van de ondernemingen (en dus als primaire uitgaven) wordt geboekt. Deze "subsidies" (sociale Maribel, dienstenbanen, Activa-plan, enz.) zijn met 0,1% van het BBP gestegen in 2006 en met meer dan 0,2% van het BBP over de periode 2002-2006

44 In 2006 zijn er geen nieuwe overnames geweest van pensioenfondsen van al dan niet autonome overheidsbedrijven. Die overnamen hebben in totaal in 2005 481 miljoen euro ontvangsten opgeleverd.

45 In 2006 bedroegen die verkopen enkel bij de Federale Overheid in totaal 996 miljoen euro (meer dan 0,3% van het bbp), waarvan ongeveer 420 miljoen euro betrekking had op de Belgische ambassade van Tokyo.

Vooruitzichten voor 2007

In 2007 kon men op basis van de recente ramingen van de NBB en omgezet volgens de HRF-definitie, de in de tabel hierboven beschreven evoluties vaststellen.

De daling van ongeveer 1,0% van het bbp van de ratio van de effectieve totale overheidsontvangsten (HRF-definitie) is toe te schrijven aan de samenloop van een achteruitgang van 0,6% van het bbp van de ratio van de totale fiscale en parafiscale ontvangsten (verplichte heffingen) en van een gelijktijdige daling van ongeveer 0,4 % van het bbp van de opbrengst van de niet-fiscale ontvangsten (waarvan 0,3% van het bbp als gevolg van het thans niet in aanmerking nemen van een zeer groot deel van eenmalige niet-fiscale ontvangsten die in de begroting van 2007 zijn ingeschreven). De daling van de ratio van de verplichte heffingen wordt voor de helft (0,3% van het bbp) toegeschreven aan de duidelijke daling van de verwachte opbrengst van niet-recurrente maatregelen terzake (vooral bij de Venb). In totaal zou de daling van de ratio van de overheidsontvangsten excl. eenmalige ontvangsten in 2007 nog 0,4% van het bbp bedragen, waarvan ongeveer de helft bij de indirecte belastingen.

2.2.2. Evolutie van de primaire uitgaven: realisaties van 2006 en vooruitzichten voor 2007

A. Evolutie van de ratio van de primaire uitgaven

Na in 2004 te zijn gekrompen met 1,3% van het bbp en in 2005 duidelijk te zijn toegenomen met 1,1% van het bbp, is het relatieve niet-gecorrigeerde of waargenomen aandeel van de primaire uitgaven in het bbp in ESR95-termen weer gevoelig gedaald **in 2006** (-0,6 % van het bbp). Na "correctie" door de HRF (46) blijven de cijfers betreffende de evolutie ongeveer gelijk maar zijn ze wat afgezwakt: -1,1% van het bbp in 2004, +0,9% van het bbp in 2005 en -0,4% van het bbp in 2006. Afgezien van de aangebrachte correcties wordt die "HRF-ratio" ook beïnvloed door een aantal cyclische en/of eenmalige factoren die de interpretatie ervan als indicator van het structurele of "onderliggende" begrotingsbeleid inzake het primaire uitgavenvolume scheefftrekken. Kunnen onder meer vermeld worden:

1. de weerslag van de eenmalige of niet-recurrente primaire uitgaven, of de verschuivingen van uitgaven van het ene jaar naar het andere (voorbeeld: de prefinanciering van de NMBS ten belope van 1,05 miljard euro in 2003, ten gunste van de begroting 2004), of nog, occasioneel, boekhoudkundige perimeterwijzigingen binnen de overheidssector (47);
2. de totale (budgettaire en fiscale) financiering van de EU, die als een "verplichte" en dus a priori niet-discretionaire uitgave kan worden beschouwd. Van 2002 tot 2006 stegen de kosten van die financiering in totaal met dichtbij 0,2% van het bbp;
3. conjunctuurgebonden schommelingen van de werkloosheidsuitgaven (excl. maatregelen); ook ten opzichte van hun "afgevlakte" langetermijntrend;

46 Op gecorrigeerde (of "gebruteerde") basis wat de "negatieve uitgaven" (of verkoop van materiële en immateriële activa) betreft, exclusief uitgaven gebonden aan toegerekende of fictieve bijdragen, maar inclusief de financiering van de Europese instellingen in de vorm van afgedragen ontvangsten (BTW en andere).

47 Zoals in 2002, met de opname in de perimeter van de Gezamenlijke Overheid (GO) van de Openbare radio- en televisie maatschappijen (ORTM) die voordien deel uitmaakten van de institutionele sector van de Vennootschappen en pseudo-vennootschappen. De "statistische" weerslag van die herklassering op het vlak van de globale uitgaven en ontvangsten van de GO, en in het bijzonder van Entiteit II (G&G), wordt geraamd op 0,2% van het bbp, maar heeft geen duidelijke weerslag op hun begrotingssaldi.

4. duidelijk geïdentificeerde aan de “politieke of electorale cyclus” toe te schrijven schommelingen van de investeringsuitgaven van de lokale overheden ten opzichte van hun langetermijntrend, met een gemiddeld gecumuleerd verschil (in drie jaar) van -0,3% van het bbp van “piek tot bodem” en symmetrisch daarmee 0,3% van het bbp van “bodem tot piek”;
5. de weerslag van het verschil in bbp (output-gap) op de ratio in waarde van de totale primaire uitgaven, ook “noemer-effect” genoemd;
6. de weerslag, op die waargenomen ratio van de primaire uitgaven (in waarde), van de relatieve prijzenschommelingen (die hier berekend wordt als de verhouding tussen, in de teller, de “proxy” deflator van de primaire overheidsuitgaven (48) en, in de noemer, de bbp-deflator).

De volgende tabel geeft ons, op het vlak van de gezamenlijke overheid, de jaarontwikkelingen van de ratio van de niet-gecorrigeerde primaire uitgaven, de weerslag van de diverse niet-discretionaire maatregelen en ten slotte de evolutie van de gecorrigeerde structurele ratio (49) in volume van die uitgaven (in % van het trendmatige bbp in constante prijzen).

De waargenomen ratio (volgens het ESR95) van de primaire uitgaven is in 2006 gedaald met 0,6% van het bbp. In vergelijking met 2005 bedraagt de jaarontwikkeling van de totale niet-discretionaire correcties ten opzichte van de ratio in ESR95-termen +0,8% van het bbp (regel 9), waarvan:

- a) een stijging van de verkopen van activa (negatieve uitgaven) voor bijna +0,3% van het bbp, die een gelijkwaardige verlaging van de waargenomen ratio van de primaire uitgaven met zich brengt; in 2005 waren de verkopen van activa daarentegen met 0,2% van het bbp gedaald;
- b) + 0,5% van het bbp voor de totale cyclische invloeden (conjuncturele werkloosheid en - vooral – het aan de ontwikkeling van de output-gap gebonden “noemer-effect”);
- c) -0,1% van het bbp voor het “relatieve-prijzen”-effect, dat gebonden is aan het verschil in evolutie tussen de relevante deflator van de primaire uitgaven (50), die de teller van de ratio in waarde beïnvloedt, en de bbp-deflator, die de noemer van die ratio beïnvloedt;
- d) +0,1% van het bbp voor de “cyclische” investeringsuitgaven van de LO, en -0,0% van het bbp voor de andere niet-discretionaire invloeden (fiscale en budgettaire afdrachten aan de EU, eenmalige verrichtingen excl. verkopen van activa, enz.).

48 Deze deflator is zelf een gewogen geometrisch gemiddelde van de indexeringscoëfficiënt van de overheidsuitgaven aan wedden en sociale uitkeringen in natura (een met vier maanden vertraagd voortschrijdend gemiddelde van de gezondheidsindex), en de consumptieprijsindex. In 2004 bijvoorbeeld is deze deflator van de overheidsuitgaven met maar 1,6% gestegen, tegen + 2,4% voor de bbp-deflator. Dat heeft geleid tot een daling van de relatieve prijzen van de overheidsuitgaven met 0,8% (en een neerwaartse weerslag van ongeveer 0,3% van het bbp op de ratio in waarde van de primaire uitgaven).

49 En gecorrigeerd voor het indexeringsverschil.

50 Deze deflator is zelf een gewogen gemiddelde van de indexeringscoëfficiënt (van de salarissen en sociale uitkeringen) die ruwweg een (met vier maanden) vertraagd voortschrijdend gemiddelde van de in 1993 ingevoerde gezondheidsindex is, en de consumptieprijsindex die gebruikt wordt als “proxy” deflator voor de andere primaire overheidsuitgaven.

Tabel 11

Evolutie van de primaire uitgaven van de gezamenlijke overheid

In % van het bbp

		Niveaus, % BBP (behoudens schuin = jaarlijks verschil)					Raming 2007r	Gecumuleerde evoluties		
		2002	2003	2004	2005	2006		2002-06	2002-04	2004-06
Primaire uitgaven in ESR95	(1)	44,0%	45,8%	44,5%	45,5%	44,9%	44,7%	0,9%	0,4%	0,4%
+ Correct. voor brutering overheidsinvest.	(2a)	0,2%	0,1%	0,3%	0,1%	0,3%	0,1%	0,2%	0,1%	0,1%
+ Overige corr. (Toeger. bijdr., Fisc. Overdr. EU)	(2b)	-1,6%	-1,5%	-1,6%	-1,5%	-1,5%	-1,5%	0,0%	0,0%	0,0%
Primaire uitgaven volgens HRF def. (*)	(3=1+2)	42,6%	44,3%	43,2%	44,1%	43,7%	43,2%	1,1%	0,6%	0,5%
Diverse correct. excl. verkopen van activa	(4)	1,2%	2,2%	1,3%	1,8%	1,7%	1,4%	0,5%	0,1%	0,5%
+ "One-shots"	(4a)	0,0%	0,6%	-0,3%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	-0,3%	0,3%
+ Tot. financ. EU	(4b)	1,3%	1,4%	1,4%	1,5%	1,5%	1,5%	0,2%	0,1%	0,0%
+ Cyclische werkloosheid	(4c)	0,1%	0,2%	0,2%	0,2%	0,1%	0,0%	0,0%	0,1%	-0,1%
+ Invest.cyclus van de LO	(4d)	-0,1%	-0,1%	0,0%	0,1%	0,2%	0,0%	0,3%	0,1%	0,2%
Gecorr. ratio in waarde	(5=3-4)	41,4%	42,2%	41,9%	42,3%	42,0%	41,9%	0,5%	0,5%	0,1%
Correcties Y-GAP en relatieve prijzen	(6)	0,2%	0,6%	-0,1%	0,6%	0,1%	-0,2%	-0,2%	-0,3%	0,1%
+ Weerslag Y - GAP ("noemereffet")	(6a)	-0,1%	0,3%	0,0%	0,4%	0,0%	-0,1%	0,1%	0,1%	0,0%
+ Weerslag relatieve prijzen (P2000)	(6b)	0,4%	0,3%	-0,1%	0,1%	0,0%	-0,1%	-0,3%	-0,4%	0,1%
Structur. Ratio in vol., in % trend. BBP, wv.:	(7=5-6)	41,2%	41,6%	42,0%	41,8%	41,9%	42,0%	0,7%	0,7%	-0,1%
<i>Pm. Jaarlijkse evol. (gem.)= Discret. impuls.</i>		0,4%	0,4%	0,4%	-0,2%	0,2%	0,1%	0,2%	0,4%	0,0%
+ Cycl. Gecorr. soc. uitk. = "Vergrijz." PRU	(7a)	22,1%	22,5%	22,9%	22,6%	22,6%	22,9%	0,5%	0,8%	-0,3%
* In natura, cycl. gecorr.	(7a1)	15,6%	15,7%	15,7%	15,6%	15,6%	15,8%	0,0%	0,1%	-0,1%
* In natura (hoofdz. Gezondheidszorgen)	(7a2)	6,5%	6,8%	7,1%	7,0%	7,0%	7,1%	0,5%	0,6%	-0,2%
+ PRU "buiten vergr.", wv.:	(7b)	19,1%	19,1%	19,1%	19,2%	19,3%	19,1%	0,2%	0,0%	0,2%
* Loonsubsidies voor de werkgel. (SZ)	(7b1)	0,2%	0,3%	0,3%	0,4%	0,6%	0,7%	0,4%	0,1%	0,3%
* Overige	(7b2)	18,9%	18,9%	18,8%	18,8%	18,7%	18,4%	-0,1%	-0,1%	0,0%
Totaal verschil (Niveau) tgo. ESR 95-def.	(8=7-1)	-2,8%	-4,2%	-2,5%	-3,8%	-3,0%	-2,6%	-0,2%	0,3%	-0,5%
<i>Pm. Jaarlijkse variatie van het Verschil, wv.:</i>	(9=d8)	-1,0%	-1,4%	1,7%	-1,3%	0,8%	0,3%	-0,2%	0,3%	-0,5%
+ Tot. cyclische (Werkl. + BBP-GAP)	(9a)	-0,5%	-0,6%	0,3%	-0,4%	0,5%	0,2%	-0,1%	-0,2%	0,1%
+ Invest. LO + Relat.prijzen	(9b)	-0,1%	0,0%	0,3%	-0,3%	0,0%	0,3%	0,0%	0,3%	-0,3%
+ Div. overige (one-shots, verkopen van activa, EU)	(9c)	-0,5%	-0,8%	1,1%	-0,5%	0,3%	-0,2%	0,0%	0,3%	-0,3%

(°) Na correctie voor de dubbel telling van de uitgaven gebonden aan de toegerekende bijdragen, de "brutering" van de kapitaaluitgaven en de integratie van de fiscale afdrachten aan de EU.

Na aftrek van alle invloeden, cyclische niet-discretionaire of andere, is de structurele ratio in volume van de primaire uitgaven, uitgedrukt als een percentage van het trendmatige bbp, in 2006 dus gestegen met dichtbij 0,2% van het bbp.

In 2005, na drie jaar op rij gestegen te zijn met 0,4% van het bbp per jaar, was de structurele ratio in volume met 0,2% van het bbp gedaald; het was de eerste daling sinds 1998.

De structurele ratio van de primaire uitgaven ligt aldus in 2006 marginaal onder zijn niveau van 2004 en dit na gestegen te zijn met 0,7% van het bbp in de twee voorafgaande jaren (periode 2002-2004).

De globale structurele ratio is over de laatste 4 jaar (periode 2002-2006) globaal gestegen met iets meer dan 0,7% van het bbp, waarvan 0,5% van het bbp bij de (cyclisch gecorrigeerde) sociale uitkeringen en 0,2% van het bbp bij de primaire uitgaven exclusief sociale uitkeringen (exclusief "vergrijzing"). Dat laatste cijfer verbergt evenwel de uiteenlopende evoluties van enerzijds de loonsubsidies voor de werkgelegenheid (51) die sterk stegen (+0,4% van het bbp) en anderzijds van andere primaire uitgaven exclusief vergrijzing die duidelijk daalden (-0,2% van het bbp).

Bij de sociale uitkeringen zelf is de stijging volledig gelokaliseerd bij de uitkeringen in natura (voor het grootste deel bij de gezondheidszorg), terwijl de structurele ratio van de sociale uitkeringen in geld globaal stabiel bleef over die periode.

Vooruitzichten voor 2007

In 2007 geven de thans beschikbare ramingen een verlaging te zien van de ratio van de primaire uitgaven ten belope van 0,5% van het bbp volgens de HRF-definitie (52) en niet-gecorrigeerd. Gecorrigeerd voornamelijk voor de evoluties bij de cyclische werkloosheidsuitgaven en voor de investeringscyclus van de LO (die duidelijk dalen in 2007, een jaar na de verkiezingen) zou de daling van de gecorrigeerde ratio in waarde (regel 5 van de tabel) slechts 0,1% van het bbp bedragen.

Na correctie tenslotte voor het cyclische "noemereffect" en het "relatieve prijzeneffect", maakt de methodologie het mogelijk een structurele "onderliggende" ratio in volume (en in % van het trendmatig bbp) te ramen die als een goede indicator kan beschouwd worden van de onderliggende discretionaire koers van het beleid ter zake. In 2007 zou die structurele ratio licht stijgen (+0,1% van het bbp), na een iets meer uitgesproken stijging in 2006 (+0,2% van het bbp).

51 Die loonsubsidies voor de werkgelegenheid betreffen zowel de uitgaven voor dienstencheques als bepaalde gerichte sociale patronale en persoonlijke bijdragenverlagingen (zelfs verlagingen voor de bedrijfsvoorheffing) die in het ESR95 geboekt zijn als subsidies aan ondernemingen en niet als verminderingen van ontvangsten.

52 Die verlaging is beperkter in het ESR95 en niet-gecorrigeerd (slechts -0,2% van het bbp), daar de in ESR95 aangerekende « negatieve uitgaven » afnemen met ongeveer 0,3% van het bbp tussen 2006 en 2007 volgens de methodologie van de NBB-ESCB.

De gecumuleerde stijging van de aldus berekende structurele ratio zou iets meer dan 0,4% van het bbp bedragen in 4 jaar (periode 2003-2007) en zelfs 0,2% van het bbp "enkel" exclusief "loonsubsidies voor de werkgelegenheid". Die laatste bestaan voornamelijk uit sociale bijdragenverlagingen (niet-ontvangsten) die in ESR95 aangerekend worden als primaire uitgaven (subsidiën) en niet als "verminderingen van ontvangsten".

De stijging van de structurele ratio van de primaire uitgaven zou dus meer dan volledig gelokaliseerd zijn bij de (cyclisch gecorrigeerde) sociale uitkeringen, en nog preciezer, bij de uitgaven voor gezondheidszorgen.

B. Evolutie van de groeivoeten

In constante prijzen (gedefleerd aan de hand van de nationale consumptieprijsindex) en op niet-gecorrigeerde basis, is het waargenomen groeiritme van de primaire uitgaven van de gezamenlijke overheid in 2006 gematigd geweest (+1,9%), duidelijk lager dan in 2005 (+2,7%).

Gecorrigeerd daarentegen voor de voornoemde diverse cyclische, niet-recurrerende en/of niet-discretionaire invloeden (53) en eveneens voor het indexeringsverschil (54), blijkt de groei van het volume van de reële primaire uitgaven in 2006 duidelijk forser (2,5% tegenover 1,6% in 2005).

Tabel 12
Evolutie van de reële groei van de primaire uitgaven van de gezamenlijke overheid

Evoluties in constante prijzen	Jaarlijkse evoluties						Jaargemiddelden		
	2002	2003	2004	2005	2006	2007r	2002-06	2002-04	2004-06
Tot. prim. uitgaven in ESR95 /Cp	5,2%	5,0%	0,3%	2,7%	1,9%	2,2%	2,5%	2,6%	2,3%
Idem, gecorr. voor het indexeringsverschil	4,5%	5,1%	0,8%	3,0%	1,9%	2,1%	2,7%	3,0%	2,5%
Prim. uitgaven volgens "HRF"-def.	3,8%	5,2%	1,1%	2,7%	2,5%	1,6%	2,9%	3,1%	2,6%
Prim. uitgaven, na achtereenvolgende corr. voor:									
* Overige correct. bij de prim. uitgaven (*), +	3,2%	3,7%	3,2%	2,0%	2,5%	1,7%	2,8%	3,5%	2,2%
* Budget. en fiscale overdrachten aan EU, +	3,4%	3,5%	3,2%	1,9%	2,5%	1,6%	2,7%	3,3%	2,2%
* Cyclische werkloosheidsuitgaven, +	2,9%	3,2%	3,2%	1,9%	2,7%	1,9%	2,7%	3,2%	2,3%
* Invest.cyclus. Loc. Overheden:	3,1%	3,0%	3,1%	1,6%	2,5%	2,4%	2,5%	3,0%	2,1%
Structur. Prim. Uitgaven in constante prijzen, wv.:	3,1%	3,0%	3,1%	1,6%	2,5%	2,4%	2,5%	3,0%	2,1%
+ Soc. uitk. (Vergr.) cycl. Gecorr..	2,1%	3,8%	4,0%	0,9%	2,0%	3,5%	2,7%	3,9%	1,4%
+ Excl. Soc. uitk. (buiten Vergr.), wv.	4,4%	2,0%	2,0%	2,4%	3,1%	1,2%	2,4%	2,0%	2,7%
Excl. loonkostensubs. voor werkgelegenheid	4,6%	1,8%	1,7%	1,8%	2,3%	0,6%	1,9%	1,7%	2,0%

(°) Gecorrigeerd voor de opname van de Openbare radio- en televisieomroeporganisaties (ORTM) in de overheidssector in 2002, ten belope van ongeveer 0,2% van het bbp, en voor de weerslag van diverse andere niet-recurrerende factoren bij de primaire uitgaven (excl. "brutering" van de kapitaaluitgaven).

53 Gecorrigeerd voor de eenmalige of uitzonderlijke uitgaven, voor de (fiscale en budgettaire) afdrachten aan de EU en de conjunctuurgebonden werkloosheidsuitgaven en voor de geraamde weerslag van de investeringscyclus van de lokale overheden.

54 Namelijk het verschil tussen de coëfficiënt van de stijging van de consumptieprijzen en de gemiddelde gewogen aanpassingsindex van de overheidssalarissen, van de sociale uitkeringen en van de andere primaire uitgaven. In 2006 zou de weerslag van dat verschil op de geraamde reële groei van de primaire uitgaven quasi-nihil zijn, tegen +0,3% in 2005, +0,5% in 2004 en +0,2% in 2003 (maar -0,7% in 2002).

Methodologische opmerking. *In de tabel hierboven zijn de correcties opeenvolgend of “cumulatief” aangebracht. Dat betekent dat de specifieke weerslag van elke afzonderlijke correctie op het reële groeiritme (in volume) van de primaire uitgaven, gemeten kan worden door het verschil te maken tussen het groeipercentage op de overeenkomstige regel en dat van de (hogere) regel daarboven.*

Ook als men het gemiddelde neemt over de vier laatste jaren (periode 2002-2006), ligt de gecorrigeerde reële groei van de primaire overheidsuitgaven hoog, namelijk 2,5%, wat praktisch hetzelfde cijfer is als dat voor de vier voorgaande jaren (periode 1998-2002); het groeiritme blijft gevoelig hoger dan de geraamde trendgroei van de economie.

Na een sterke groei in 2001-2002 (+3,5% gemiddeld) en een duidelijk tragere groei in 2003-2004 (2,0% als jaargemiddelde) stegen de gecorrigeerde primaire uitgaven van de GO exclusief sociale uitkeringen van de overheid, dwz “exclusief vergrijzing”, in volume opnieuw duidelijk sneller met ongeveer 2,8% gemiddeld in 2005-2006.

Die versnelling “exclusief vergrijzing” gedurende de laatste twee jaar werd evenwel meer dan volledig gecompenseerd door de sterke vertraging van de reële groei van de cyclisch gecorrigeerde sociale uitkeringen, waarvan het gemiddelde jaarlijks groeitempo afnam van 3,9% in de periode 2002-2004 tot nauwelijks 1,4% in 2004-2006.

De resultaten van de laatste twee jaren van het geheel van de primaire uitgaven wijzen wel op een zekere vertraging ten opzichte van de vorige jaren (2003 en 2004), namelijk +2,1% gemiddeld in 2005-2006 tegenover +3,0%. Maar ook is dat in dat opzicht een aanmoediging, toch moet die vaststelling gezien worden in het kader van de ontwikkelingen die zich de laatste jaren hebben voorgedaan. De vertraging van de reële groei van de primaire uitgaven is voornamelijk het gevolg van het feit dat de reële groei van de uitgaven voor gezondheidszorg fors afnam; die beduidende terugloop is er gekomen na twee opeenvolgende jaren waarin de “toegelaten” groeimarges zeer sterk waren overschreden. Het is nog niet duidelijk in welke mate die vertraging structureel of tijdelijk is.

2.2.3. Evolutie van de rentelasten

Zoals eerder genoteerd, draagt de verlaging van het gewicht van de rentelasten (volgens EDP) al sinds twaalf jaar (1993-2006) aanzienlijk bij tot de verbetering van het vorderingensaldo van de Belgische gezamenlijke overheid.

Over de laatste vier jaar bedroeg die verlaging globaal nog 1,7% van het bbp, waardoor de bijna even grote verslechtering van het globaal primair overschot (-1,6% van het bbp, of een jaargemiddelde van -0,4% van het bbp) integraal “gedekt” kon worden.

Tabel 13
Evoluties van de rentelasten (EDP) en determinanten

	2002	2003	2004	2005	2006	Gecumuleerde evoluties		
						2002-06	2004-06	2002-04
Rentelasten (Niv., % BBP, EDP-def.)	5,7%	5,3%	4,7%	4,2%	4,0%	-1,7%	-1,0%	-0,7%
Jaarlijkse evoluties (% BBP), wv.:	-0,7%	-0,4%	-0,6%	-0,5%	-0,2%	-1,7%	-1,0%	-0,7%
Verklarende factoren (toegevoegde bijdr.):								
* Evolutie van de impliciete rentevoet	-0,6%	-0,3%	-0,2%	-0,4%	0,0%	-0,9%	-0,5%	-0,4%
* Evolutie van de schuldgraad	-0,1%	-0,1%	-0,4%	-0,1%	-0,2%	-0,8%	-0,5%	-0,3%
Impliciete rentevoet (Niveau, EDP)	5,6%	5,3%	5,0%	4,6%	4,6%	-0,9%	-0,5%	-0,4%

Het dalingsritme van het gewicht van de rentelasten is in 2006 wel gevoelig vertraagd maar bleef gemiddeld over de laatste drie jaren toch stevig in vergelijking met de drie voorafgaande jaren (-0,4% van het bbp gemiddeld per jaar, zowel in 2003-2006 als in 2000-2003).

Rekening houdend met de recente haussetrend van de kortetermijnrente maar ook, zij het in mindere mate, van die van de langetermijnrente, lijken wij op weg te zijn naar een stilvallen of zelfs een ommekeer van de baissetrend van de impliciete (of gemiddelde) rentevoet op de Belgische overheidsschuld. In 2006, bijvoorbeeld, werd de daling onderbroken en dat jaar was de verlaging van het gewicht van de rentelasten integraal toe te schrijven aan de factor “(daling van de) schuldgraad” en niet aan de factor “(daling van de) impliciete rentevoet” (zie tabel hierboven).

De impliciete rentevoet, die na de cyclische piek van 1990 ononderbroken gedaald was, vertoonde voordien een bescheiden verhoging in 2000 (+0,1%), een jaar van hoogconjunctuur, bleef zo goed als stabiel op 6,2% in 2001 en volgde tussen 2001 en 2005 weer een duidelijk neerwaartse koers. Het dalingsritme van deze rentevoet was tussen 2001 en 2003 zelfs uitzonderlijk hoog (in totaal -0,9% ten opzichte van 2001), wat de hoogste tweejarige daling is sinds 1995. In 2005 heeft de daling van de impliciete rentevoet zich voortgezet, aan een stevig tempo van -0,4%, sneller dus dan in 2004 (-0,2%).

Voor het geheel van de periode 2002-2006 heeft de factor “daling van de impliciete rentevoet” lichtjes de overhand gehad in de evolutie van het gewicht van de rentelasten, terwijl in de vier voorafgaande jaren (1998-2002) eerder de factor “daling van de schuldgraad” predominant was geweest (iets minder dan 60% van het totaal).

2.2.4. Evolutie van de schuldgraad en belangrijkste determinanten

2.2.4.1. Evoluties ten opzichte van de doelstellingen van het Stabiliteitsprogramma

De verdere afbouw van de Belgische overheidsschuldgraad was een van de belangrijkste doelstellingen van het Stabiliteitsprogramma 2006-2009. Enerzijds omdat die schuldgraad nog ver boven het gemiddelde van het eurogebied uitsteekt, anderzijds omdat, op langere termijn, die strategie van structurele schuldafbouw de beste waarborg blijft voor een verdere automatische vermindering van het gewicht van de rentelasten en voor de opbouw van geleidelijk aan stijgende begrotingsoverschotten, noodzakelijke voorwaarde om op termijn het hoofd te kunnen bieden aan de budgettaire gevolgen van de vergrijzing.

Tabel 14**Doelstellingen inzake schuldgraad in de diverse stabiliteitsprogramma's**

		In % van het bbp				
		2002	2003	2004	2005	2006
2004-2007	Nov. 2003	106,1	102,3	97,6	93,6	90,1
2005-2008	Nov. 2004		100,0	96,6	95,5	91,7
2006-2009	Dec. 2005			94,7	94,3	90,7
2007-2010	Dec.2006				91,5	87,7
Realisaties (INR)		103,4	98,6	94,3	91,4	87,2

Het Stabiliteitsprogramma van december 2005 voorzag dat de schuldgraad zou blijven dalen: met 3,6 % van het bbp in 2006, na de duidelijk beperktere daling in 2005 (55).

De facto zou, op basis van de thans beschikbare gegevens van het INR, de daling in 2006 (-4,2% van het bbp) iets groter zijn dan vooropgesteld. De geraamde schuldgraad van België zou in 2006 zelfs gedaald zijn tot nog maar 87,2% van het bbp. Voor Eurostat liggen de cijfers van de schuldgraad evenwel iets hoger (89,1% van het bbp, d.i. 1,9 % van het bbp meer), wat in 2005 al het geval was (93,2% van het bbp, d.i. 1,8% hoger dan de gegevens van het INR) doordat de historische schuld van de NMBS (die overgenomen is door het FSI) volgens de methodologie van EUROSTAT opgenomen moet worden in de overheidsrekeningen, wat een weerslag heeft op de statistieken.

2.2.4.2. Determinanten van de resultaten inzake schuldgraad

Ter herinnering: een zogenaamde “endogene” component en “exogene correcties” zijn de medebepalende componenten van de evolutie van de schuldgraad. De endogene component wordt bepaald door het verschil tussen het “vereist” primair saldo (56) en het daadwerkelijk verwezenlijkt primair saldo. Het voor stabilisatie van de schuldgraad vereist primair saldo wordt bepaald door het product van, enerzijds, de schuldgraad van de vorige periode en, anderzijds, het verschil tussen de impliciete rentevoet “i” en de nominale groeivoet van het bbp “n” van het lopende jaar (het verschil “i-n”), gedeeld door (1+n).

In 2004 is dat verschil “i-n” negatief (= gunstig) geëvolueerd, aangezien de (stijgende) nominale groeivoet van het bbp voor het eerst in meer dan 25 jaar hoger lag dan de (dalende) impliciete rentevoet. Meer bepaald was het ten opzichte van 2003 met niet minder dan 3,0% gestegen, en dat vooral dankzij een duidelijke versnelling van de nominale groeivoet (verbetering van 2,8%) en een daling van de impliciete rentevoet op de schuld (-0,2%).

55 Zie Tabel 6 van het Stabiliteitsprogramma van december 2005. Er werd verwacht dat die schuldgraad ging dalen van 96,6% van het bbp in 2004 tot 95,5% van het bbp in 2005, uitgaande van de hypothese dat de schuld van de NMBS ging opgenomen worden ten belope van meer dan 7 miljard euro, zonder verwachte weerslag op de NFB.

56 Het peil van het primair saldo dat het in principe bij veronderstelde afwezigheid van een “exogene” weerslag of weerslag “buiten het vorderingensaldo” mogelijk maakt de schuldgraad te stabiliseren op het peil van het voorgaande jaar.

Tabel 15
Evoluties van de schuldgraad en belangrijkste determinanten

	In % van het BBP					Jaargemiddelden		
	2002	2003	2004	2005	2006	2003-2006	2003-2004	2005-2006
Schuldgraad volgens het Stabiliteitsprogramma 2006-2009 & jaarlijks verschil	103,4%	98,5%	94,7%	94,3%	90,7%	94,6%	96,6%	92,5%
Verwezenlijkte schuldgraad - INR-def.	103,4%	98,6%	94,3%	91,4%	87,2%	92,9%	96,4%	89,3%
Jaarlijks of gemiddeld verschil (% BBP)	-3,1%	-4,8%	-4,4%	-2,9%	-4,2%	-4,0%	-4,6%	-3,5%
* Endogene variatie (EDP) = VPRS-EPRS	-3,5%	-2,7%	-5,0%	-3,0%	-4,7%	-3,8%	-3,9%	-3,8%
+ Vereist primair saldo (°) = VPRS	2,2%	2,7%	-0,3%	1,4%	-0,5%	0,8%	1,2%	0,4%
+ Effectief primair saldo = EPRS	5,7%	5,4%	4,7%	4,4%	4,2%	4,6%	5,0%	4,3%
* Verichtingen buiten vorderingensaldo	0,4%	-2,1%	0,7%	0,1%	0,5%	-0,2%	-0,7%	0,3%
+ KVD excl. privat. en bijz. verrichtingen	0,2%	0,3%	0,3%	0,1%	0,1%	0,2%	0,3%	0,1%
+ Tot. overige	0,2%	-2,4%	0,4%	0,1%	0,4%	-0,4%	-1,0%	0,3%
Pm. Schuldgraad EUROSTAT defin.	103,3%	98,6%	94,3%	93,2%	88,8%	93,7%	96,4%	91,0%
Technische parameters	% jaarlijks					Jaargemiddelden		
Impliciete rentevoet "i" (EDP)	5,6%	5,3%	5,0%	4,6%	4,6%	4,9%	5,2%	4,6%
Nominale groei van het BBP "n"	3,4%	2,6%	5,4%	3,1%	5,2%	4,1%	4,0%	4,2%
Reële groei van het BBP (kettingeuros), na.	1,5%	1,0%	3,0%	1,1%	3,2%	2,0%	2,0%	2,1%
Gecorr. nominaal verschil "i - n" (/1+n)	2,1%	2,6%	-0,4%	1,5%	-0,5%	0,8%	1,1%	0,5%
Pm. Reële rentevoet (/ BBP-deflator)	3,6%	3,6%	2,6%	2,6%	2,6%	2,8%	3,1%	2,6%

In 2005 was dat differentieel weer ietwat verslechterd, doordat de verdere daling van de impliciete rentevoet (-0,4% in vergelijking met 2004) maar heel gedeeltelijk de afbrokkeling van de nominale groei van het bbp (vertraging van 2,3% in vergelijking met 2004) kon compenseren. Het differentieel, dat in 2004 voor het eerst negatief (= gunstig) was geworden, was in 2005 dus weer gestegen tot +1,5% maar bleef daarmee toch duidelijk beneden de niveaus waargenomen in 2001-2003.

In 2006 is het differentieel ondanks de afwezigheid van een nieuwe verlaging van de impliciete rentevoet weer negatief (gunstig) geworden zoals in 2004, dankzij een duidelijke versnelling van de reële en van de nominale groei van het bbp.

Daardoor kwam het voor 2006 *vereist* primair saldo negatief uit, 1,9% van het bbp lager dan dat van het jaar daarvoor. Het *effectief* primair overschot van 2006 lag 0,2% van het bbp lager dan dat van 2005. De "endogene" daling van de schuldgraad, die de resultante is van het verschil tussen die twee variabelen, lag daarmee 1,7% van het bbp hoger dan het jaar ervoor (4,7% van het bbp in 2006, tegen 3,0% van het bbp in 2005).

In tegenstelling tot 2003, toen de weerslag “exclusief nettofinancieringsbehoeften” in grote mate (2,1 % van het bbp) bijgedragen had tot de schuldverlaging (57), zijn de “exogene” correcties of correcties “exclusief NFB” daarentegen in 2006 ongunstig geweest, ten belope van 0,5% van het bbp globaal, wat minder is dan in 2004 (0,7 % van het bbp) maar méér dan in 2005 (maar 0,1% van het bbp).

In 2006 heeft vooral de rubriek “wijzigingen in de te ontvangen transitorische posten” gedrukt op de financiële verrichtingen “excl. NFB”, terwijl de KVD (met inbegrip van de privatiseringen en de andere zogenoemde “uitzonderlijke” verrichtingen) netto maar 0,1% van het bbp uitmaken.

Vanuit het oogpunt van de langere termijn blijft de gecumuleerde afname van de schuldgraad over de laatste vier jaren (periode 2002-2006) opmerkelijk; ze bedraagt 16,2% van het bbp en is bijna integraal toe te schrijven aan de “endogene” invloeden (-15,8% van het bbp). Die daling is zelfs wat versneld in vergelijking met de voorafgaande vierjarige periode (1998-2002), waar ze -13,7% van het bbp bedroeg, maar hier waren de belangrijke endogene correcties (-17,2% van het bbp) gedeeltelijk (= voor 3,3% van het bbp) geneutraliseerd door globaal ongunstige invloeden “exclusief NFB”.

3. Evoluties in 2006 op het vlak van de twee belangrijkste entiteiten

3.1. Evoluties op het vlak van Entiteit I

3.1.1. Belangrijkste resultaten van 2006 in vergelijking met de doelstellingen van het Stabiliteitsprogramma (2006-2009) van december 2005

De budgettaire realisaties van Entiteit I sloten in 2006 grotendeels nauw aan bij de vooropgestelde doelstellingen en waren zelfs wat beter inzake het peil van het vorderingensaldo en van het primair saldo (een positief verschil van 0,1% van het bbp voor beide). Deze positieve verschillen in niveau in 2006 zijn echter globaal te verklaren door minder belangrijke statistische herzieningen met betrekking tot de resultaten van 2005, zoals gepubliceerd in de jongste overzichtstabellen van de overheidsrekeningen. Een vergelijking van de evoluties 2005-2006 van het ene jaar op het andere met de evoluties opgenomen in het Stabiliteitsprogramma daarentegen toont aan dat de vastgestelde resultaten volledig in de lijn liggen van de doelstellingen: een verbetering van het vorderingensaldo van Entiteit I met 0,2% van het bbp in 2006, die voortvloeit uit een even grote vermindering van de rentelasten bij een gestabiliseerd primair overschot (hier 3,9% van het bbp).

De belangrijkste resultaten op het vlak van Entiteit I zijn in de volgende tabel opgenomen.

57 Dankzij twee belangrijke financiële operaties “excl. NFB”, nl. CREDIBE en ALESH, was de schuldgraad in 2003 met iets meer dan 2,3% van het bbp verminderd, terwijl alle andere financiële of “excl. NFB” verrichtingen daarentegen netto een negatieve weerslag van 0,4% van het bbp hadden op de schuldgraad.

Tabel 16
Realisaties op het vlak van Entiteit I

In % van het bbp

	Niveaus, in % van het BBP					Gecumuleerde evoluties, % BBP		
	2002	2003	2004	2005	2006	2002-2006	2002-2004	2004-2006
Tot. effectieve ontvangsten na fiscale overdrachten (°)	33,3%	34,1%	32,5%	32,9%	32,5%	-0,7%	-0,7%	0,0%
Fiscale ontvangsten na fiscale overdrachten (vóór fiscale overdrachten)	17,6%	16,8%	17,6%	17,8%	17,5%	0,0%	0,0%	0,0%
(Over te dragen fiscale ontvangsten, incl. aan EU)	26,7%	26,1%	26,6%	27,1%	26,7%	0,0%	-0,1%	0,1%
Effectieve sociale bijdragen (geconsolideerd)	-9,1%	-9,3%	-9,0%	-9,3%	-9,2%	-0,1%	0,1%	-0,1%
Overige niet-fiscale ontvangsten (incl. verkopen van activa)	14,4%	14,3%	14,0%	13,9%	13,6%	-0,7%	-0,4%	-0,3%
	1,3%	3,0%	1,0%	1,2%	1,3%	0,0%	-0,3%	0,4%
Pm. Fisc.& parafisc. Ontvangsten vóór tot. Fisc. overdr.	41,1%	40,5%	40,8%	41,0%	40,4%	-0,7%	-0,3%	-0,4%
"One-shot"-ontvangsten incl. verkopen van activa	0,3%	1,9%	0,4%	0,5%	0,8%	0,5%	0,1%	0,4%
Ontvangsetn excl. "one-shots", vóór tot. fisc. overdr.	42,0%	41,6%	41,2%	41,7%	40,9%	-1,1%	-0,9%	-0,2%
Idem na fiscale overdrachten	32,9%	32,3%	32,1%	32,4%	31,8%	-1,2%	-0,8%	-0,4%
Primaire uitgaven	27,6%	29,2%	28,3%	29,0%	28,6%	1,0%	0,7%	0,3%
* Finale primaire uitgaven (°°)	26,2%	27,5%	26,5%	27,2%	26,9%	0,7%	0,3%	0,4%
* Budg. overdrachten aan Entiteit II en EU	1,5%	1,7%	1,8%	1,8%	1,7%	0,3%	0,4%	-0,1%
+ Budg. overdrachten aan Entiteit II excl. fin.pens. t. laste v. FO	0,8%	1,0%	1,0%	0,9%	0,9%	0,1%	0,2%	-0,1%
+ Budg. overdrachten aan EU (BNI-bijdrage)	0,6%	0,7%	0,8%	0,8%	0,8%	0,2%	0,2%	0,0%
Primair saldo	5,6%	5,0%	4,2%	3,9%	3,9%	-1,7%	-1,4%	-0,3%
Intern (excl. Netto budg. en fisc. overdrachten)	16,1%	15,9%	15,0%	14,9%	14,7%	-1,4%	-1,1%	-0,3%
Extern (Netto budg. & fisc. overdrachten)	-10,5%	-10,9%	-10,8%	-11,0%	-10,8%	-0,4%	-0,4%	0,0%
Rentelasten (EDP)	5,3%	4,9%	4,3%	3,9%	3,7%	-1,6%	-1,0%	-0,6%
Totale uitgaven (excl. tot. fin. EU)	32,3%	33,3%	31,8%	32,0%	31,5%	-0,8%	-0,4%	-0,3%
Vorderingensaldo	0,3%	0,1%	-0,1%	0,0%	0,2%	-0,1%	-0,5%	0,3%

(°) Incl. de ontvangsten (negatieve uitgaven) gebonden aan de verkoop van onroerende en/of immateriële activa, excl. toegerekende bijdragen en excl. aan de EU en aan Entiteit II afgedragen fiscale ontvangsten.

(°°) Incl. de overheidspensioenen van Entiteit II die ten laste vallen van de federale begroting.

3.1.2. Evoluties van de ontvangsten en van de primaire uitgaven

Dat het **primair saldo** van Entiteit I in 2006 op zijn niveau van 2005 is gebleven (d.w.z. 3,9% van het bbp) is, vanuit een strikt boekhoudkundig oogpunt, het gevolg van de combinatie van de verlaging met 0,4% van het bbp van de ratio van de totale effectieve ontvangsten na fiscale overdrachten aan andere overheidsniveaus (Europese Unie inbegrepen), en de bijna even grote verlaging van de overeenstemmende ratio van de *totale* primaire uitgaven. De door Entiteit I geïnde nettobelastingontvangsten (excl. fiscale overdrachten tussen overheidsniveaus) daarentegen zijn in 2006, na hun forse stijging van 2004 (+0,6% van het bbp) en minder sterke stijging van 2005 (+0,3% van het bbp), met 0,2% van het bbp gedaald tot 17,5% van het bbp, d.w.z. een niveau dat zeer dicht bij dat van 2002 ligt.

Dat resultaat van 2006 is toe te schrijven aan diverse factoren, die zowel te maken hebben met de evolutie van de totale door de Entiteit geïnde belastingontvangsten (vóór overdrachten), die terugvallen met 0,2% van het bbp, als met de gelijktijdige daling met 0,1% van het bbp van de aan andere overheidsniveaus (voornamelijk G&G) overgedragen ontvangsten. *Vóór* belastingafdrachten aan andere overheidsniveaus is de ratio van de totale verplichte heffingen van de Entiteit gedaald (met 0,5% van het bbp), voornamelijk wegens de terugval van de ratio van de sociale bijdragen (-0,3% van het bbp) en de terugval van de opbrengst van de effectivering van een deel van de fiscale achterstallen (-0,1% van het bbp). Eveneens in 2006 is de terugval van de totale effectieve ontvangsten van Entiteit I, na overdracht van fiscale ontvangsten aan andere overheidsniveaus, beperkt gebleven tot 0,4% van het bbp dankzij de lichte stijging van de niet-fiscale ontvangsten van Entiteit I (+0,1% van het bbp, ontvangsten uit de verkopen van activa inbegrepen).

Gecumuleerd vanaf 2002 bedraagt de terugval van de totale effectieve ontvangsten van Entiteit I, na overdracht van fiscale ontvangsten, 0,8% van het bbp, waarvan maar 0,1% van het bbp toe te schrijven is aan de verhoging van die interne fiscale overdrachten. Deze terugval is voor de rest bijna volledig toe te schrijven aan de daling van de opbrengst van de sociale bijdragen (loonsubsidies van de Sociale Zekerheid niet afgetrokken) met -0,8% van het bbp in 4 jaar, terwijl de lichte daling van de ratio van de fiscale ontvangsten na fiscale overdrachten gecompenseerd wordt door een gelijkwaardige stijging van de niet-fiscale ontvangsten (one-shots inbegrepen).

De nogal onregelmatige evolutie sinds 2002 van de waargenomen ratio van de **primaire uitgaven** kan grotendeels verklaard worden, net als die van de geconsolideerde gezamenlijke overheid, door de weerslag van de niet-discretionaire maatregelen, met name de combinatie van de weerslag van de niet-recurrente maatregelen, van die van de verschuivingen van het ene naar het andere jaar van uitgaven (58), van de cyclische invloeden (conjunctuurgebonden werkloosheid en noemer-effect) en van het relatieve-prijzen-effect (de verschillen in evolutie tussen de relevante deflator van de primaire uitgaven, in de teller van de ratio, en de bbp-deflator, in de noemer).

Nominaal maar gecorrigeerd voor de weerslag van de niet-recurrente maatregelen en de conjunctuurgebonden werkloosheidsuitgaven, is de ratio van de primaire uitgaven van Entiteit I, exclusief de financiering van de Europese instellingen, gedaald met 0,3% van het bbp in 2006, na een stijging met 0,7% van het bbp in 2005 en na de vorige twee jaren (2002-2004) ook reeds beduidend te zijn gestegen (gecumuleerd +0,6% van het bbp).

In volume en in termen van trendgroei van het bbp (gecorrigeerd voor het “noemer-effect” en voor het “relatieve-prijzen-effect”) daarentegen is die structurele ratio licht gestegen in 2006 (met iets meer dan +0,1% van het bbp), na een stabilisatie in 2005 en na de twee voorafgaande jaren (periode 2002-2004) globaal te zijn gestegen met 0,8% van (de trendgroei van) het bbp (59).

58 De variatie in 2006 en in jaarlijkse verschuiving ten opzichte van 2005 van die niet-recurrente aanvullende weerslag bij de primaire uitgaven van Entiteit I is beperkt gebleven tot 0,04% bbp (uitzonderlijke daling met 100 miljoen euro van de subsidies aan de NMBS), aangezien de one-shot “stookolie”-subsidie van 2005 ten gunste van de huishoudens in 2006 vervangen is door de “gas voor huishoudelijk gebruik”-subsidie, ten belope van een wat kleiner bedrag. Daarnaast kwam nog een uitgave van ongeveer 40 miljoen euro in verband met de verkoop van de ambassade van België in Tokyo.

59 Waarvan 0,7% volgt uit de stijging van de structurele ratio van de finale primaire uitgaven van de Entiteit, en 0,1% van het bbp van de structurele ratio in volume de effectieve begrotingsafdrachten aan Entiteit II vertegenwoordigt.

Tabel 17
Ratio van de primaire uitgaven van Entiteit I

Ratio van de primaire uitgaven	Niveaus in % van het BBP					In % van het bbp Gecumuleerde evoluties		
	2002	2003	2004	2005	2006	2002-2006	2002-2004	2004-2006
Primaire uitgaven HRF ^(°) / ^(°°) : Ratio's in waarde	28,3%	29,8%	28,9%	29,6%	29,3%	1,0%	0,7%	0,3%
- Overgangscorr. naar ratio in vol. (% trendm. BBP)	-1,4%	-2,5%	-1,3%	-2,0%	-1,5%	-0,1%	0,1%	-0,2%
* One-shots (incl. Budg. overdrachten naar Ent. II)	0,0%	-0,5%	0,2%	0,0%	0,0%	-0,1%	0,1%	-0,2%
* Tot. financ. EU	-1,3%	-1,4%	-1,4%	-1,5%	-1,5%	-0,2%	-0,1%	0,0%
* Tot. cyclisch (Conj. werkl. + BBP-GAP)	0,1%	-0,3%	-0,1%	-0,3%	0,1%	0,0%	-0,2%	0,2%
* Relatieve prijzen	-0,3%	-0,2%	0,0%	-0,1%	-0,1%	0,2%	0,3%	-0,1%
Ratio in Vol. (& cycl.gecorr.), excl. EU, in % trendm. BBP	26,8%	27,4%	27,6%	27,6%	27,7%	0,9%	0,8%	0,1%
+ Budg. Overdrachten aan Ent. II. (incl. corr. One-shots)	0,8%	0,9%	0,9%	0,9%	0,9%	0,1%	0,0%	0,0%
+ Finale struct. Prim. Uitg. (cycl.gecorr.)	26,0%	26,4%	26,7%	26,7%	26,8%	0,8%	0,7%	0,1%
* Federale Overheid ^(°°°)	7,9%	7,9%	8,0%	8,1%	8,3%	0,4%	0,1%	0,3%
* Sociale Zekerheid ^(°°°)	18,1%	18,5%	18,7%	18,5%	18,5%	0,4%	0,6%	-0,2%
Andere verdeling van de structurele ratio in vol.								
+ Cycl. gecorr.soc. uitk. (vergr.uitg.)	20,5%	20,9%	21,2%	21,0%	20,9%	0,4%	0,7%	-0,3%
+ Prim. Uitg. "buiten Vergr." vv.:	5,5%	5,5%	5,5%	5,7%	5,9%	0,4%	0,0%	0,4%
* werkgelegenheidssubsidie	0,2%	0,3%	0,3%	0,4%	0,6%	0,4%	0,1%	0,3%
* overige	5,3%	5,2%	5,1%	5,2%	5,3%	0,0%	-0,1%	0,1%

(°) Excl. toegerekende bijdragen, gecorrigeerd voor verkopen van activa;

(°°) Incl. de pensioenen van de G&G en de LO ten laste van de federale overheid.

(°°°) Gecorrigeerd in 2004 en daarna voor de overname door de Sociale Zekerheid van de uitgaven gebonden aan de verpleegdagprijs.

Het verschil tussen beide evoluties, in waarde enerzijds en in volume in % van de trendgroei van het bbp anderzijds, dat ongeveer 0,4% van het bbp bedraagt in 2006, is ten belope van ongeveer 0,3% van het bbp toe te schrijven aan de weerslag ("noemer-effect") van de verbetering van "het verschil in bbp" (Output-Gap) op de ratio van de primaire uitgaven van de Entiteit en voor wat minder dan 0,1% van het bbp aan gunstige "relatieve-prijzen-effecten" (60).

Het onderliggend begrotingsbeleid van Entiteit I inzake primaire uitgaven zou daarmee weer in 2006 lichtjes "expansief" geworden zijn, na in 2005 voor het eerst sinds 1999 quasi-neutraal te zijn gebleven (61).

Wat de geconsolideerde totale primaire uitgaven van Entiteit I betreft, en ook die van de gezamenlijke overheid, valt er op *niet-gecorrigeerde waargenomen ESR95-basis* en in termen van consumptieprijzen, een zeer gevoelige vertraging van hun waargenomen **reële groei** waar te nemen (+1,1% in 2006, tegenover +2,7% in 2005 en slechts +0,2% in 2004, maar +6,6% in 2003).

60 Deze effecten vertegenwoordigen het verschil in evolutie van meer dan 0,2% tussen de gewogen indexeringscoëfficiënt van de primaire uitgaven (namelijk iets meer dan 1,7%) en de geraamde bbp-deflator (namelijk 2,0%).

61 En zelfs werkelijk "restrictief" in 2005 op het vlak van de Sociale Zekerheid en van de uitgaven voor gezondheidszorgen in het bijzonder, ten belope van dichtbij 0,2% van het bbp, om de overschrijdingen van 2004 (en van 2003) te compenseren.

Tabel 18
Reële groei van de primaire uitgaven van Entiteit I

Evoluties in constante prijzen	% jaarlijkse evolutie					% gemiddelde jaarlijkse evolutie		
	2002	2003	2004	2005	2006	2002-2006	2002-2004	2004-2006
Tot. gecorr. prim. uitgaven ESR95 / Cp	3,8%	6,6%	0,2%	2,7%	1,1%	2,6%	3,4%	1,9%
Idem, gecorr. voor het indexeringsverschil	3,1%	6,8%	0,8%	3,0%	1,1%	2,9%	3,7%	2,1%
Idem, gecorr. one-shots & cycl. werkl.	1,7%	4,0%	3,1%	2,1%	2,6%	3,0%	3,5%	2,4%
Finale prim. uitg. (ESR95-def.)	2,2%	6,2%	-0,2%	3,2%	2,1%	2,8%	3,0%	2,6%
Idem, na opeenvolgende correcties voor:								
Verschil "indexering/inflatie", +	1,6%	6,4%	0,3%	3,5%	2,1%	3,1%	3,3%	2,8%
Niet-recurrente uitg. en overgedr.bevoegdhd. , +	1,8%	4,4%	3,4%	2,1%	2,3%	3,0%	3,9%	2,2%
Overgedr. fisc. en budg. middelen. aan EU, +	2,0%	4,1%	3,4%	1,9%	2,3%	2,9%	3,7%	2,1%
Finale prim. uitg. struct. en cycl. gecorr. ww.:	1,9%	3,6%	3,4%	2,0%	2,7%	2,9%	3,5%	2,3%
Cycl. gecorr. sociale uitk. (vergr.)	1,5%	4,1%	3,9%	0,9%	1,8%	2,7%	4,0%	1,4%
* Gezondheidszorg	0,6%	7,2%	6,8%	-0,3%	1,0%	3,6%	7,0%	0,3%
* Overige (incl.werkl. cycl. gecorr.)	1,8%	2,8%	2,7%	1,4%	2,2%	2,3%	2,8%	1,8%
Excl. soc. uitk. (excl. vergr.)	3,7%	2,1%	1,5%	6,2%	5,8%	3,9%	1,8%	6,0%
* loonkostensubs. werkge. (SZ)	-6,6%	22,3%	23,3%	37,6%	39,9%	30,5%	22,8%	38,8%
* excl. loonkostensubs. werkge.	4,2%	1,2%	0,4%	4,2%	2,9%	2,2%	0,8%	3,5%

Methodologische opmerkingen. Ook hier worden de correcties stapsgewijze aangebracht. De specifieke weerslag van elk afzonderlijk beschouwde correctie op het groeiritme van de primaire uitgaven in constante prijzen, kan berekend worden door middel van het verschil tussen het groeipercentage van de overeenstemmende regel en dat van de vorige regel (of daarboven).

Voor 2002 werden de evoluties berekend op basis van een "ongewijzigde perimeter" en werd dus de statistische scheef trekking die anders zou optreden door de politiehervorming, geneutraliseerd.

Opmerking over de begrotingsweerslag van de politiehervorming van 2002.

De reële groei van de finale primaire uitgaven van Entiteit I in 2002 (en symmetrisch daarmee die van Entiteit II) wordt beïnvloed of neerwaarts scheefgetrokken (opwaarts wat Entiteit II betreft) door de in 2002 uitgevoerde politiehervorming. In termen van overheidsrekeningen leidt die hervorming tot een zeer gevoelige bevoegdheidsuitbreiding ten laste van de Lokale Overheden en een dito verhoging van de budgettaire overdrachten van de Federale Overheid (Entiteit I) naar de lokale overheden (Entiteit II), ter compensatie van een symmetrische vermindering van de finale primaire uitgaven van de Federale Overheid (en dus van Entiteit I) en van een stijging van dito uitgaven bij de lokale overheden (en dus bij Entiteit II). Deze verschuiving, tussen Entiteiten onderling, van bevoegdheden en budgettaire overdrachten kan in 2002 op 0,2% van het bbp (en in 2003 op dichtbij 0,3% van het bbp) geraamd worden, namelijk in 2002 -0,7% van de overeenstemmende finale primaire uitgaven ten laste van Entiteit I en +1,3% van de finale primaire uitgaven ten laste van Entiteit II. De reële groeiritmes van de finale primaire uitgaven van beide Entiteiten in 2002-2003 moeten dus logischerwijze gecorrigeerd worden ten belope van het passende bedrag om vergelijkingen in de tijd bij ongewijzigde "perimeter" of "bevoegdheden" mogelijk te maken.

Deze groeipercentages moeten echter ook aangepast worden voor een geheel van niet-discretionaire correcties waardoor ze beïnvloed zouden kunnen worden: met name de weerslag van de conjunctuurgebonden werkloosheidsuitgaven, die van de begrotingsafdrachten aan de EU (voornamelijk de zogenaamde “BNI-middelen”), die van het reeds vermelde verschil “indexering/inflatie” (62) en ten slotte die van de verschuivingen en/of van de zogenaamde uitzonderlijke en eenmalige uitgaven (63). In reële termen zijn de bij Entiteit I genoteerde evoluties in de tabel hierboven opgenomen.

De aldus gecorrigeerde reële groei van het volume van de *totale* primaire uitgaven van Entiteit I (inclusief de gecorrigeerde overdrachten aan Entiteit II) bedroeg 2,6% in 2006, na 2,1% in 2005, 3,4% in 2004 (64) en 3,6% in 2003.

Wordt alleen rekening gehouden met de *finale* primaire uitgaven van de Entiteit, dan zijn de groeicijfers de volgende: +2,7% in 2006, +2,0% in 2005, +3,4% in 2004 (65) en +3,7% in 2003.

Op basis van tweejarige gemiddelden wordt er dus een duidelijke daling tot 2,3% genoteerd van dit structurele groeipercentage van de finale primaire uitgaven van de Entiteit (in 2005-2006) na het hoge gemiddelde van de twee voorafgaande jaren (3,5% in 2003-2004). Exclusief sociale uitkeringen wordt er echter het tegenovergestelde genoteerd: een versnelling van het tweejarige gemiddelde tot 6,0% in 2005-2006, na 1,8% in 2003-2004 en respectievelijk 3,5% en 0,8% exclusief loonsubsidies voor de werkgelegenheid.

3.1.3. De rekeningen van de componenten van Entiteit I

A. De Federale Overheid (FO)

In 2006 is het vorderingensaldo van de FO (in EDP-termen) marginaal verslechterd (minder dan 0,1% van het bbp) en is het licht deficitair gebleven, aangezien de verlichting van de rentelasten (-0,2% van het bbp in EDP termen) marginaal lager is gebleven dan de verslechtering van het primair saldo (iets meer dan -0,2% van het bbp). Die verslechtering van het primair saldo is het gevolg van een waargenomen daling van de ratio van de totale primaire uitgaven van de FO (zoals gedefinieerd door de HRF), die 0,1% van het bbp

62 De gewogen prijsindex van de primaire overheidsbestedingen van Entiteit I was in 2004 gestegen met iets meer dan 1,6% en de consumptieprijsindex met 2,1%; het “indexeringsverschil” bedroeg dus -0,5%. In 2005 bedroeg dat verschil “slechts” -0,3% en in 2006 daalde het tot 0,1% (+1,7% voor de gewogen prijsindex van de primaire overheidsbestedingen en +1,8% voor de nationale consumptieprijsindex).

63 Deze verschuivingen hadden voornamelijk in 2003-2004 plaats (met een belangrijke prefinanciering van de NMBS in 2003 ten gunste van de begroting 2004) en ook in 2004 met een niet-recurrente uitgave van 442 miljoen euro van de Federale Overheid (one-shot kapitaaloverdracht aan de G&G als compensatie voor de ALESH-operatie van 2003).

64 Waarvan 0,3% voor de pensioenuitgaven van BELGACOM. Die werden voor de eerste keer gestort door de Federale Overheid in 2004, als tegenwaarde van de overname (one-shot) door die laatste van de financiële activa van de onderneming ten belope van 5 miljard euro (of niet minder dan 1,8% van het bbp).

65 En 3,0% excl. pensioenuitgaven van BELGACOM, die voor de eerste keer in 2004 ten laste waren van de Federale Overheid.

bedraagt en lager ligt dan de daling van de ratio van haar totale effectieve ontvangsten (na fiscale overdrachten aan andere overheidsniveaus), die 0,3% van het bbp belooft.

In 2005 waren de rekeningen van de FO gekenmerkt door een forse stijging van de fiscale overdrachten naar andere overheidsniveaus (incl. de overdrachten aan de EU en de ontvangsten toegewezen aan de G&G conform de BFW), hetzij +0,7% van het bbp (waarvan dichtbij 0,4% van het bbp voor een verhoging van de overdrachten aan de Sociale Zekerheid in het kader van de alternatieve financiering), die 90% uitmaken van de verhoging van de totale ontvangsten van de FO vóór de fiscale overdrachten.

In 2006 zijn de totale fiscale overdrachten ongeveer op hetzelfde niveau gebleven als in 2005 (12,4% van het bbp); de gevoelige verhoging van de fiscale overdrachten aan de Sociale Zekerheid (dichtbij 0,2% van het bbp) is zo goed als gecompenseerd door de verlaging van de andere fiscale overdrachten aan de G&G en aan de EU (iets meer dan 0,1% van het bbp).

Gelijklopend daarmee zijn de begrotingsoverdrachten (lopende en kapitaal) aan andere overheidsniveaus net als in 2005 gedaald (ten belope van 0,1% van het bbp in 2006 tegen 0,2% van het bbp in 2005); de daling in 2005 was echter voornamelijk te wijten aan het niet-hernieuwen van een eenmalige storting van bijna 0,2% van het bbp in 2004 ten voordele van de G&G.

Tabel 19
Samenvatting van de verrichtingen van de Federale Overheid

	In % van het bbp								
	Niveaus, % BBP					Gecumul.Evolutie			
	2002	2003	2004	2005	2006	2002-2006	2002-2004	2004-2006	
Effectieve ontvangsten vóór overdrachten, wv.:	27,7%	29,0%	27,4%	28,1%	27,9%	0,1%	-0,3%	0,5%	
* Overgedragen ontvangsten aan andere overheden, wv.:	10,8%	11,0%	11,8%	12,4%	12,4%	1,7%	1,0%	0,7%	
+ Aan Entiteit II (BFW) en EU	9,1%	9,3%	9,0%	9,3%	9,2%	0,1%	-0,1%	0,1%	
+ Aan de Sociale Zekerheid	1,7%	1,7%	2,7%	3,1%	3,3%	1,6%	1,0%	0,5%	
* Ontvangsten na tot. fisc. overdrachten	16,9%	18,0%	15,7%	15,7%	15,4%	-1,5%	-1,3%	-0,2%	
+ Fiscale en parafiscale	15,7%	15,0%	14,7%	14,5%	14,1%	-1,6%	-1,0%	-0,6%	
+ Overige (incl.verkopen van activa)	1,2%	2,9%	0,9%	1,2%	1,3%	0,1%	-0,3%	0,3%	
Niet-recurrente ontvangsten	0,3%	1,9%	0,4%	0,5%	0,8%	0,5%	0,1%	0,4%	
Ontvangsten gecorr. voor "one-shots" en vóór fisc. overdr.	27,4%	27,1%	27,0%	27,6%	27,1%	-0,3%	-0,4%	0,1%	
Tot. budg. primaire uitgaven (HRF-def.)	11,7%	12,7%	11,3%	11,8%	11,7%	0,0%	-0,4%	0,4%	
* Budg. Overdrachten aan andere overheden	3,9%	4,2%	4,3%	4,1%	4,0%	0,1%	0,4%	-0,3%	
* Finale primaire uitgaven, incl.pens. Ent. II (gedeelt.)	7,8%	8,5%	7,0%	7,7%	7,7%	-0,1%	-0,8%	0,7%	
Niet-recurrente uitgaven	0,0%	-0,6%	0,6%	0,4%	0,4%	0,4%	0,6%	-0,2%	
Gecorr. prim. uitgaven, wv.:	11,7%	12,1%	12,0%	12,2%	12,2%	0,5%	0,3%	0,2%	
Gecorr. finale (ratio in waarde)	7,9%	8,0%	7,9%	8,2%	8,3%	0,4%	0,0%	0,3%	
<i>Id. in vol. (corr. Index.verschil) en % trendm. BBP</i>	7,9%	7,9%	8,0%	8,1%	8,3%	0,4%	0,1%	0,3%	
Pm. % Gecorr. groei vol. van de prim. tot. Uitg. excl. EU	5,2%	4,0%	1,7%	4,3%	3,5%	3,4%	2,8%	3,9%	
<i>Pm. % Gecorr. groei. vol. van de prim. finale uitg.</i>	3,6%	2,7%	2,6%	4,3%	3,9%	3,4%	2,7%	4,1%	
<i>Id. , excl. loonkostensubs.</i>	3,6%	2,7%	2,5%	3,7%	2,8%	2,9%	2,6%	3,2%	
Primair saldo	5,2%	5,3%	4,3%	3,9%	3,7%	-1,5%	-0,9%	-0,6%	
Rentelasten (EDP)	5,4%	5,0%	4,4%	4,0%	3,8%	-1,6%	-1,0%	-0,6%	
Vorderingsaldo (NFB, EDP-def.)	-0,2%	0,3%	-0,1%	-0,1%	-0,1%	0,1%	0,1%	0,0%	

(°) Binnen de perimeter van de primaire uitgaven van de FO hebben de belangrijkste correcties voor de eenmalige verrichtingen (excl. verkopen van activa), in de tabel opgenomen in niveau en in % van het bbp, betrekking op de prefinanciering van de NMBS in 2003 (met gelijkwaardige weerslag in de andere zin in 2004) en op de budgettaire last van de uitgaven gebonden aan de "verpleegdagprijs", die sinds 2004 quasi integraal overgeheveld is naar de Sociale Zekerheid en die 0,4% van het bbp belooft.

Naar de nominale niet-gecorrigeerde HRF-normen, is de ratio van de finale primaire uitgaven van de FO in 2006 stabiel gebleven op 7,7% van het bbp, na in 2005 fors gestegen te zijn (met +0,7% van het bbp). Na correctie voor de eenmalige verrichtingen wordt die stabilisatie bevestigd, maar in volume (reële termen) en in % van het trendmatige bbp (gecorrigeerd voor de conjunctuurcyclus) uit zich dat in een stijging van de finale structurele ratio van de FO ten belope van iets meer dan 0,1% van het bbp, en dat voor het derde jaar op rij (66).

In reële termen en gecorrigeerd voor de eenmalige verrichtingen, is de groei van de finale primaire uitgaven van de FO fors gebleven in 2006 (+3,9%), zeker minder dan in 2005 (4,3%), maar meer dan in 2003-2004 (gemiddeld 2,7%). Die cijfers bevatten evenwel de weerslag van de groei van de verlagingen van bepaalde sociale bijdragen (sociale Maribel, enz...) en/of van de bedrijfsvoorheffing (voor wetenschappelijk onderzoek, ploegenarbeid, enz.) die in het ESR95 geboekt worden als primaire uitgaven (subsidies aan de ondernemingen) en niet als verminderingen van ontvangsten.

B. Sociale Zekerheid

Het vorderingensaldo van de Sociale Zekerheid is in 2006 verbeterd met 0,2% van het bbp, net als in 2005. Dat de ontvangsten - uitgedrukt in % van het bbp - stabiel blijven, is volledig toe te schrijven aan de verdere herfinanciering door de FO (+0,2% van het bbp voor de totale fiscale en budgettaire overdrachten), terwijl de ratio van de eigen ontvangsten van het stelsel (voornamelijk de effectieve sociale bijdragen) sinds 2002 blijven afnemen tegen een tempo van ongeveer 0,2% van het bbp per jaar.

66 Hierbij is voor 2004 rekening gehouden met de correctie in de rekeningen van de Sociale Zekerheid voor de overname van het merendeel van de zorguitgaven voor de verpleegdagprijs (ten belope van 0,4% bbp), die vroeger ten laste vielen van de FO.

Tabel 20
De Sociale Zekerheid

	Niveaus					Evoluties in % BBP		
	2002	2003	2004	2005	2006	2002-2006	2002-2004	2004-2006
Totale ontvangsten	18,9%	18,7%	19,4%	19,5%	19,5%	0,6%	0,5%	0,1%
* Afkomstig van de Federale Overheid en van de G&G	4,1%	4,2%	5,1%	5,4%	5,6%	1,5%	1,0%	0,4%
* Eigen, waarvan	14,8%	14,5%	14,3%	14,1%	13,9%	-0,8%	-0,5%	-0,3%
+ Parafiscale (bijdragen)	13,9%	13,7%	13,3%	13,2%	13,0%	0,0%	0,1%	-0,1%
Pm. Totale andere dan effectieve bijdragen	5,0%	5,0%	6,0%	6,3%	6,5%	1,5%	1,0%	0,4%
Effectieve prim. uitgaven	18,3%	19,0%	19,4%	19,5%	19,2%	0,8%	1,1%	-0,2%
wv.: Loonsubsidie (Bijdrageverlaging)	0,2%	0,3%	0,3%	0,4%	0,5%	0,2%	0,1%	0,1%
* Sociale uitk. (bij constante perimeter)	17,3%	17,9%	17,8%	17,8%	17,4%	0,1%	0,5%	-0,4%
Waarvan: Werkloosheid	2,0%	2,1%	2,1%	2,1%	1,9%	-0,1%	0,1%	-0,2%
Waarvan: Excl. werkloosheid	15,3%	15,8%	15,7%	15,7%	15,5%	0,2%	0,4%	-0,2%
Waarvan: Gezondheidszorgen (excl. ligdagprijzen)	5,3%	5,6%	5,8%	5,8%	5,7%	0,4%	0,5%	-0,1%
Waarvan: Overige (incl. brugpensioenen)	10,0%	10,1%	9,9%	9,9%	9,8%	-0,2%	-0,1%	-0,1%
Finale prim. uitgaven gecorr. voor cycl. Werkloosheid	18,3%	18,8%	18,8%	18,9%	18,7%	0,4%	0,6%	-0,2%
<i>Idem, in vol., in % trendm. BBP</i>	18,1%	18,5%	18,7%	18,5%	18,5%	0,4%	0,6%	-0,2%
Vorderingensaldo	0,5%	-0,3%	0,0%	0,1%	0,3%	-0,2%	-0,5%	0,3%
Evolutie in constante prijzen	% Gemidd. jaarl. variatie					Jaargemiddelde		
	2002	2003	2004	2005	2006	2002-2006	2002-2004	2004-2006
Totale effect. Ontvangsten (/Cp)	1,7%	0,2%	6,9%	1,2%	3,1%	2,8%	3,5%	2,1%
+ Parafiscale (bijdragen)	3,2%	-0,5%	0,8%	-0,5%	1,7%	0,4%	0,1%	0,6%
+ Totaal andere dan bijdragen	-2,3%	2,2%	23,4%	4,7%	5,9%	8,7%	12,3%	5,3%
Fin. prim. uitgaven (bij constante perimeter)	2,4%	4,7%	3,7%	0,9%	1,7%	2,7%	4,2%	1,3%
* Sociale uitk. (excl. ligdagprijzen)	2,7%	4,5%	3,6%	0,4%	1,2%	2,4%	4,1%	0,8%
Waarvan: Werkloosheid	12,5%	5,9%	4,3%	-0,7%	-3,1%	1,5%	5,1%	-1,9%
Waarvan: Excl. werkloosheid	1,5%	4,3%	3,5%	0,6%	1,8%	2,5%	3,9%	1,2%
Waarvan: Gezondheidszorgen (excl. ligdagprijzen)	0,9%	7,1%	6,9%	-0,3%	1,1%	3,7%	7,0%	0,4%
Waarvan: Overige (incl. brugpensioenen, enz.)	1,9%	2,8%	1,6%	1,1%	2,2%	1,9%	2,2%	1,6%
Fin. prim. cycl. gecorr. uitgaven	1,2%	4,0%	3,7%	1,1%	2,2%	2,7%	3,8%	1,6%
Pm. Id., Excl. loonsubsidies (bijdrageverlagingen)	1,3%	3,8%	3,5%	0,7%	1,7%	2,4%	3,7%	1,2%

Die herfinanciering via de FO gebeurt via de fiscale weg van de “alternatieve financiering” (+0,2% van het bbp) terwijl gelijktijdig het aandeel van de “klassieke” begrotingstransfers afkomstig van de FO nog een beetje meer krimpen.

We herinneren eraan dat de forse verhoging (+0,9% van het bbp) in 2004 van de totale ontvangsten van de Sociale Zekerheid afkomstig van andere overheidsniveaus (quasi uitsluitend van de FO) voor bijna de helft (0,4% van het bbp) toe te schrijven is aan de noodzaak om, via een verhoging van de budgettaire of fiscale overdrachten, een compensatie te vinden voor het feit dat de voornoemde uitgaven gebonden aan de verpleegdagprijs, die vroeger integraal ten laste vielen van de federale overheid, overgeheveld zijn naar de SZ.

In 2006 is de ratio van de primaire uitgaven van de SZ voor het eerst in vijf jaar gedaald, en dat met 0,3% van het bbp. Die daling moet echter gerelativeerd worden. Ten belope van 0,1% van het bbp komt dat cijfer overeen met een verlaging van de cyclische component van de werkloosheidsuitgaven. Anderzijds treedt die daling op in een context van sterke bbp-groei, en bevat ze dus ook een cyclisch “noemer-effect” (marginaler ook een “relatieve prijzenefect”) ten belope van dichtbij 0,2% van het bbp globaal. In constante prijzen en in % van het trendmatige bbp, blijft de voor de conjunctuurcyclus gecorrigeerde ratio van de (finale) primaire uitgaven van de sociale zekerheid in 2006 in feite op hetzelfde peil als in 2005, na in 2005 gedaald te zijn met 0,2% van het bbp in vergelijking met 2004. Na de sterke stijging van de jaren 2003 en 2004 (+0,6% van het bbp in twee jaar) is dat echter wel een uitgesproken vertraging.

Na correctie voor de conjunctuurgebonden component van de werkloosheid en bij ongewijzigde perimeter (67) bedraagt de groei van de primaire uitgaven van de SZ 2,2% in 2006, tegenover slechts +1,1% van 2005, maar gemiddeld over de laatste twee jaar (1,6%) is dat duidelijk minder dan het gemiddelde van de twee voorgaande jaren (+3,9% in reële termen voor 2003-2004).

Na bijkomende correctie voor de verlagingen van de sociale bijdragen, die volgens het ESR95 aangerekend worden als een loonsubsidie aan de ondernemingen (primaire uitgaven) en niet als een “vermindering van ontvangsten”, zijn voornoemde cijfers nog wat kleiner en bedragen ze respectievelijk 1,2% en 3,7% voor de tweejarige periodes 2004-2006 en 2002-2004.

3.2. Evoluties op het vlak van Entiteit II

3.2.1. Globale evaluatie

A. Gezien vanuit het oogpunt van de methodologische en statistische wijzigingen aangebracht in 2005

Het Stabiliteitsprogramma 2006-2009 (van december 2005) voorziet voor Entiteit II een tekort van 0,1% van het bbp in 2006, dat meer dan integraal gelokaliseerd is bij de Lokale Overheden en te maken heeft met de specificiteit van hun investeringscyclus. Afgaande op de onlangs gepubliceerde overheidsrekeningen, zou het vorderingensaldo van de Entiteit marginaal iets gunstiger zijn dan vooropgesteld en dicht bij het evenwicht liggen.

In 2005 was er een negatief verschil van 0,3% van het bbp genoteerd tussen de realisaties en de verwachte resultaten. Dat verschil was echter, zoals in 2004, voor een zeer groot deel te wijten aan de weerslag van methodologische en boekhoudkundige wijzigingen ingevoerd in het najaar 2005, die de cijfers van de overheidsrekeningen van de Entiteit vanaf het begin van dit decennium beïnvloeden. In 2004 kon de weerslag van die methodologische herzieningen op de realisaties aldus geraamd worden op 0,3% van het bbp, voornamelijk bij de Lokale Overheden (onder meer ingevolge een duidelijke opwaartse herziening van het structureel niveau van hun investeringsuitgaven).

Vanuit het oogpunt van de evoluties in 2004-2005, daarentegen, lagen de realisaties van Entiteit II in lijn met de vooruitzichten van het Stabiliteitsprogramma, namelijk een verwachte verslechtering van het vorderingensaldo van 0,2% van het bbp, integraal op het niveau van het primair overschot, meer bepaald dat van de Lokale Overheden (en in het bijzonder op het vlak van de overheidsinvesteringen). Rekening houdend met het specifieke karakter van de investeringscyclus van de Lokale Overheden en met de niet-hernieuwing in 2005 van een uitzonderlijke of eenmalige overdracht verricht in 2004 door de Federale Overheid als compensatie voor de ALESH-operatie van 2003, werd voor Entiteit II voor 2005 een effectieve verslechtering van het primair saldo verwacht ten belope van 0,2% van het bbp; hier dient wel gezegd dat er voor die berekening initieel uitgegaan was van een hoger primair overschot in 2004.

67 D.w.z. gecorrigeerd voor de opname in 2004 van het merendeel van de uitgaven voor de verpleegdagprijs, die vroeger ten laste vielen van de FO.

B. Analyse van 2006 in detail

Op basis van de beschikbare gegevens is de ratio van de totale (“geconsolideerde” volgens de HRF-definitie (68)) primaire uitgaven in 2006 stabiel op 15,5% van het bbp gebleven; in 2005 was die ratio gestegen met 0,1% van het bbp, na in 2004 licht te zijn gedaald (-0,2 % van het bbp) tot 15,4% van het bbp. Zoals reeds gezegd werd die ratio in 2006 (net als in 2005 overigens) ten belope van 0,1% van het bbp beïnvloed door de investeringscyclus van de Lokale Overheden.

Tabel 21
Realisaties op het vlak van Entiteit II

	Niveaus in % van het BBP					Gecumul. Evoluties		
	2002	2003	2004	2005	2006	2002-2006	2002-2004	2004-2006
Totale effectieve ontvangsten	15,4%	16,0%	15,9%	16,0%	15,7%	0,3%	0,4%	-0,1%
Eigen ontvangsten (incl. BFW)	14,6%	15,1%	14,8%	15,0%	14,8%	0,2%	0,2%	0,0%
Overdrachten van geïnde fiscale ontvangsten	8,4%	8,7%	8,4%	8,7%	8,5%	0,1%	0,0%	0,1%
Eigen ontvangsten, incl. verkopen van activa	6,2%	6,4%	6,4%	6,4%	6,3%	0,1%	0,2%	-0,1%
Effect. ontvangen budg. overdrachten (excl. fin. pensioenen)	0,8%	1,0%	1,0%	0,9%	0,9%	0,1%	0,2%	-0,1%
Prim. effect. uitg. (excl. pens. t.laste v. FO), vv.:	15,3%	15,6%	15,4%	15,5%	15,5%	0,2%	0,1%	0,1%
Finale lopende	13,2%	13,3%	13,1%	13,3%	13,2%	0,0%	-0,1%	0,1%
Finale kapitaal, incl. verkopen van activa	2,0%	2,2%	2,2%	2,1%	2,2%	0,2%	0,2%	0,0%
Correct. (non-recurr. uitg. & invest.cyclus. LO)	0,1%	0,1%	0,0%	-0,1%	-0,2%	-0,3%	-0,2%	-0,2%
Finale prim. gecorr. uitg. (ratio in waarde)	15,3%	15,5%	15,3%	15,3%	15,2%	-0,2%	-0,1%	-0,1%
Idem, in Vol., in trendm. BBP	15,2%	15,2%	15,3%	15,1%	15,1%	-0,1%	0,0%	-0,2%
+ G&G	9,2%	9,1%	9,4%	9,2%	9,2%	-0,1%	0,1%	-0,2%
+ LO	6,0%	6,1%	5,9%	5,9%	5,9%	-0,1%	-0,1%	0,0%
Primaire saldi	0,1%	0,4%	0,5%	0,5%	0,3%	0,1%	0,4%	-0,2%
Rentelasten	0,5%	0,5%	0,4%	0,4%	0,3%	-0,1%	0,0%	-0,1%
Totale uitgaven (niet-gecorr.)	15,8%	16,1%	15,8%	15,8%	15,8%	0,0%	0,0%	0,0%
Vorderingensaldo	-0,3%	0,0%	0,1%	0,1%	0,0%	0,3%	0,4%	-0,1%
Evolutie in constante prijzen	% Jaarlijkse evolutie					Jaargemiddelde		
	2002(*)	2003	2004	2005	2006	2002-2006	2002-2004	2004-2006
Totale ontvangsten (incl. verkopen van activa)	0,9%	5,0%	2,1%	0,9%	1,9%	2,5%	3,5%	1,4%
* Eigen ontvangsten (incl. BFW)	-0,2%	4,1%	1,6%	1,6%	2,0%	2,4%	2,9%	1,8%
* Afkomstig van Entiteit I. (excl. pensioenen G&G)	24,1%	19,7%	9,6%	-9,9%	0,2%	4,3%	14,5%	-5,0%
Finale prim. uitg. HRF / Cp	6,5%	2,9%	2,1%	1,1%	3,0%	2,3%	2,5%	2,0%
Idem, fin. gecorr. voor verschil "Indexering/Inflatie"	3,9%	1,7%	2,3%	0,7%	3,1%	1,9%	2,8%	1,9%
Idem, gecorr. voor "one-shots" & perimeter	3,9%	1,1%	2,5%	1,1%	2,9%	1,9%	1,8%	2,0%
Finale, gecorr. voor invest.cyclus van de LO	5,4%	1,9%	2,5%	0,9%	2,2%	1,9%	2,2%	1,6%

Opmerking. Het ontwikkelingstempo van de reële transfers van Entiteit I (zo goed als uitsluitend de FO) naar Entiteit II werd fors beïnvloed 1) door de politiehervorming van 2002-2003 en 2) door de voornoemde eenmalige storting door de FO ten gunste van de G&G als compensatie voor de operatie inzake de ALESH-schuld van 2003; die verrichting gebeurde in 2004 maar had ook een weerslag op 2005. Wat punt één betreft, kan beschouwd worden dat de weerslag van die hervorming ertoe heeft geleid, dat de reële groei van de finale primaire uitgaven van Entiteit II in 2002 “artificieel” is aangezwollen ten belope van ongeveer 1,3% van het bbp.

68 Excl. de overheidspensioenen van de G&G en van het onderwijzend personeel van het door de LO gesubsidieerd officieel onderwijs, die ten laste vallen van de federale begroting.

Wat de gecorrigeerde ratio van enkel de finale primaire uitgaven in waarde van de Entiteit betreft, die is gedaald met 0,1% van het bbp. Maar in constante prijzen en in % van het trendmatige bbp (gecorrigeerd voor het “noemer-effect” of “bbp-gap”), is die ratio nagenoeg stabiel gebleven; dat duidt erop dat de reële groeivoet van die gecorrigeerde of “structurele” uitgaven (2,2%) in 2006 dicht bij dat van het trendmatige bbp lag. Over de laatste vier jaar is die structurele ratio licht gedaald (-0,1% van het bbp); dat geeft aan dat het reële groeiritme van de gecorrigeerde uitgaven iets trager ligt dan dat van het trendmatige bbp.

In reële termen en na correctie voor de evolutie van de belangrijkste eenmalige uitgaven (69), voor de “sectorwijzigingen” van 2002 en 2003 en voor het indexeringsverschil, kwam de reële groei van de primaire uitgaven in 2006 uit op 2,5%, wat een duidelijke versnelling betekent in vergelijking met 2005 (+1,1%).

Wordt die groei ook nog gecorrigeerd voor de eigenheden van de verkiezingscyclus van de Lokale Overheden, dan zou ze in 2006 evenwel 2,2% bedragen en dus lager liggen dan het overeenstemmende cijfer voor Entiteit I, tegen maar 0,9% in 2005 en 2,2% gemiddeld voor de jaren 2003-2004. Op die gecorrigeerde basis ligt de gemiddelde groei van de “structurele” finale primaire uitgaven van Entiteit II dus op 1,6% in 2005-2006, en is ze dus vertraagd ten opzichte van de twee voorafgaande jaren (+2,2%).

Gemiddeld over de laatste vierjarige periode (2002-2006) ligt de “gecorrigeerde” reële groei aldus op 1,9%, een cijfer dat duidelijk lager ligt dan het eveneens gecorrigeerde cijfer voor Entiteit I voor dezelfde periode (2,9% gemiddeld) en dan dat voor de geconsolideerde gezamenlijke overheid (2,5%).

Dat cijfer ligt zeker ook zeer duidelijk lager dan het gemiddelde van de vier voorafgaande jaren (+3,1% per jaar over de periode 1998-2002), na correctie voor de weerslag van de politiehervorming (70).

De ratio van de **effectieve totale ontvangsten** is in 2006 fors gedaald tot 15,7% van het bbp, iets meer dan 0,2% van het bbp lager dus dan in 2005 (71), toen de ratio een matige stijging had gekend van 0,1% van het bbp.

69 Overname van de schuld van de ziekenhuizen van Antwerpen in 2003, uitzonderlijke bijdrage van de LO aan Ethias in 2004.

70 In het ESR95 leidt dit zowel tot een zeer sterke stijging van de lopende begrotingsoverdrachten van de FO naar de Lokale Overheden (tot compensatie en financiering van bepaalde bevoegdheidsoverdrachten en wettelijke verplichtingen) als gelijklopend daarmee tot een sterke verhoging van de daarmee overeenstemmende primaire uitgaven. Een bepaalde – weliswaar onvolmaakte – manier om die scheef trekking te neutraliseren bestaat erin te denken in termen van “netto” finale primaire uitgaven of van primaire uitgaven gefinancierd met eigen middelen, dit wil zeggen na aftrek van de van de Federale Overheid ontvangen begrotingsoverdrachten, om bepaalde “verplichte” opdrachten te verzekeren.

71 Eveneens excl. fictieve lopende begrotingstransfers die verondersteld worden de uitgaven te dekken inzake overheidspensioenen die in het ESR95 worden toegerekend aan de G&G en aan de LO.

Die daling in 2006 was het gevolg van de samenloop van een beperkte inkrimping van de eigen fiscale en niet-fiscale ontvangsten van Entiteit II (excl. BFW-ontvangsten, maar incl. verkopen van activa) ten belope van minder dan 0,1% van het bbp, en van een forsere daling van de "BFW-ontvangsten" (iets minder dan 0,2% van het bbp), nog versterkt door een daling van de effectieve netto begrotingstransfers afkomstig van Entiteit I. De daling van de eigen ontvangsten (excl. BFW) is de resultante van een zekere stijging van de eigen fiscale ontvangsten van Entiteit II en van een daling van de eigen niet-fiscale ontvangsten bbp, die deze stijging meer dan neutraliseert (-0,1% van het bbp).

3.2.2. De geconsolideerde rekening van de gefedereerde Entiteiten

Tabel 22
De rekeningen van de G&G

	Niveaus, % BBP					Gecumuleerde evoluties		
	2002	2003	2004	2005	2006	2002-2006	2002-2004	2004-2006
Totale effectieve ontvangsten	11,8%	12,2%	12,2%	12,3%	12,1%	0,3%	0,4%	-0,1%
* Ontvangsten geïnd door andere overheden (incl. BFW)	8,8%	9,1%	8,9%	9,0%	8,8%	0,0%	0,1%	-0,1%
+ BFW (PB + BTW)	8,4%	8,6%	8,4%	8,6%	8,5%	0,1%	0,0%	0,1%
+ Effectieve budg. overdrachten (excl. financ. pensioenen)	0,4%	0,5%	0,5%	0,4%	0,4%	0,0%	0,1%	-0,2%
* Eigen ontvangsten	3,0%	3,1%	3,3%	3,3%	3,3%	0,3%	0,3%	-0,1%
Primaire uitgaven (excl. overheidspensioenen)	11,7%	11,9%	11,8%	11,9%	11,8%	0,1%	0,1%	0,0%
* Overdrachten aan andere overheden	2,4%	2,5%	2,4%	2,5%	2,5%	0,2%	0,0%	0,1%
* Finale (excl. overheidspens. t. laste v. FO)	9,3%	9,4%	9,4%	9,3%	9,3%	-0,1%	0,1%	-0,1%
Correcties voor niet-recurr. uitgaven	0,0%	0,1%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Finale gecorr. prim. uitgaven	9,3%	9,3%	9,4%	9,3%	9,2%	-0,1%	0,1%	-0,2%
<i>Idem, in Vol., in % trendm. BBP</i>	9,3%	9,2%	9,4%	9,2%	9,2%	-0,1%	0,1%	-0,2%
Primair saldo	0,1%	0,3%	0,4%	0,4%	0,3%	0,2%	0,3%	-0,1%
Rentelasten	0,2%	0,2%	0,2%	0,2%	0,1%	-0,1%	0,0%	-0,1%
Totale uitgaven	11,9%	12,1%	12,0%	12,0%	11,9%	0,0%	0,1%	-0,1%
Vorderingensaldo	-0,1%	0,0%	0,2%	0,3%	0,2%	0,3%	0,4%	-0,1%
Reële groei in constante prijzen	% jaarlijkse evolutie					% gemiddelde jaarl. evolutie		
	2002	2003	2004	2005	2006	2002-2006	2002-2004	2004-2006
Effectieve totale ontvangsten	-1,4%	4,4%	3,6%	1,1%	1,5%	2,6%	4,0%	1,3%
Prim. uitgaven gecorr. voor de "one-shots"	4,4%	2,1%	3,0%	1,1%	2,5%	2,2%	2,5%	1,8%
Idem gecorr. voor het indexeringsverschil, wv.	3,9%	2,3%	3,4%	1,3%	2,5%	2,4%	2,8%	1,9%
Finale gecorr. Uitgaven	4,8%	1,0%	4,7%	0,2%	2,1%	2,0%	2,8%	1,1%

In 2006 is het vorderingenoverschot van de G&G lichtjes verslechterd (met 0,1% van het bbp) en teruggevallen tot 0,2% van het bbp. Dat is het gevolg van een verslechtering van meer dan 0,1% van het bbp van hun primair overschot, die maar gedeeltelijk gecompenseerd werd door een kleine daling van het gewicht van hun rentelasten.

Die verslechtering van het primair overschot is te verklaren door het feit dat de ratio van de totale effectieve ontvangsten (72) van de gefedereerde entiteiten iets méér gedaald is (-0,2 % van het bbp ten opzichte van 2005) dan die van hun primaire uitgaven (-0,1 % van het bbp).

72 Excl. toegerekende bijdragen, gecorrigeerd voor eventuele verkopen van activa, en excl. fictieve begrotingstransfers gebonden aan de financiering van de pensioenen van de G&G, die de facto ten laste vallen van de FO.

De daling van de ratio van de totale effectieve ontvangsten is volledig toe te schrijven aan de daling van de ratio van de ontvangsten (fiscale en budgettaire) afkomstig van andere overheidsniveaus, voornamelijk van de Federale Overheid, waarbij de ratio van de totale eigen ontvangsten van de G&G zo goed als stabiel blijft.

Wat de ontvangsten (fiscale en budgettaire) afkomstig van andere overheidsniveaus betreft, noteert men een daling van 0,15% van het bbp van de ratio van de door de "BFW" geregelde fiscale overdrachten (PB en BTW) afkomstig van de Federale Overheid, alsmede een beperktere daling van de effectieve begrotingsoverdrachten afkomstig van diezelfde Federale Overheid (de achteruitgang van 2005 heeft te maken met de niet-hernieuwing van een in 2004 verrichte eenmalige overdracht).

Wat de kleine daling van de waargenomen ratio (in waarde) van de gecorrigeerde primaire uitgaven van de G&G betreft, die is integraal toe te wijzen aan de finale primaire uitgaven. De daling van de ratio van die finale primaire uitgaven is volledig te verklaren door het (cyclische) noemer-effect gecombineerd met (in mindere mate) het relatieve-prijzen-effect, en dat in de context van een sterke reële en nominale groei van het bbp. In constante prijzen en in % van het trendmatig bbp daarentegen, is die ratio zo goed als stabiel gebleven, wat aangeeft dat die finale uitgaven reëel ongeveer even snel (2,1 % van het bbp) groeiden als de bbp-trend. De ratio van de begrotingsoverdrachten aan andere overheidsniveaus (voornamelijk de lokale overheden) in volume is daarentegen gestegen met iets minder dan 0,1% het trendmatige bbp, wat erop duidt dat die begrotingstransfers tussen overheden aan een stevig ritme blijven stijgen (ongeveer 5% in reële termen in 2006).

Over de laatste twee jaren zou de reële groei van de totale gecorrigeerde primaire uitgaven van de G&G (1,9%) lager gebleven zijn dan de reële economische trendgroei, wat dus een duidelijke vertraging betekent ten opzichte van de twee voorafgaande jaren (+2,8% gemiddeld in 2003-2004). Die vertraging is nog duidelijker in termen van finale primaire uitgaven, want daar is de vertraging over twee jaar gehalveerd (van 2,8% in 2003-2004 tot slechts 1,1% gemiddeld in 2005-2006).

Over een langere periode gezien, blijft de reële groei van de primaire uitgaven van de G&G globaal zeer sterk, met een jaarlijkse gemiddelde stijging van 2,8% over de laatste vijf jaar (en 2,7% voor de finale primaire uitgaven alleen), tegen "maar" 2,0% gemiddeld voor de voorafgaande vijfjaarlijkse periode (1996-2001) en 2,3% voor de finale primaire uitgaven alleen.

3.2.3. De Lokale Overheden

Tabel 23 geeft de evolutie weer van de belangrijkste rubrieken van de rekening van de lokale overheden voor de periode 2002-2006. Die tabel is opgesteld op basis van de jongste nationale rekeningen die door het INR gepubliceerd zijn en die volgens de methodologie van de Afdeling gewijzigd zijn (73).

73 De aangebrachte wijzigingen hebben betrekking op de toegerekende sociale bijdragen, de door de Federale Overheid betaalde pensioenen en de opbrengst van de verkopen van materiële en immateriële activa (zie "Methodologische nota").

Tabel 23
De rekening van de Lokale Overheden

	Niveaus, in % van het BBP					Gecumuleerde evoluties		
	2002	2003	2004	2005	2006	2002-2006	2002-2004	2004-2006
Totale effectieve ontvangsten	6,0%	6,3%	6,1%	6,2%	6,2%	0,2%	0,1%	0,1%
* Eigen ontvangsten	3,2%	3,3%	3,1%	3,1%	3,1%	-0,1%	-0,1%	-0,1%
* Geïnd afkomstig van andere overheden	2,8%	3,0%	3,0%	3,1%	3,1%	0,3%	0,2%	0,1%
Gecorr. primaire uitgaven	6,0%	6,2%	6,0%	6,1%	6,2%	0,2%	0,0%	0,2%
* Lopende	5,2%	5,3%	5,1%	5,2%	5,1%	-0,1%	-0,1%	0,0%
* Kapitaal, waarvan:	0,7%	0,9%	0,9%	1,0%	1,1%	0,3%	0,2%	0,2%
+ Invest.cyclus LO	-0,1%	-0,1%	0,0%	0,1%	0,2%	0,3%	0,1%	0,2%
<i>Vol. cycl. gecorr. PRU % trendm. BBP in Vol.</i>	6,0%	6,1%	5,9%	5,9%	5,9%	-0,1%	-0,1%	0,0%
Primaire saldi	0,0%	0,2%	0,1%	0,1%	0,0%	0,0%	0,1%	-0,1%
Rentelasten	0,2%	0,2%	0,2%	0,2%	0,2%	0,0%	0,0%	0,0%
Vorderingensaldo	-0,2%	-0,1%	-0,1%	-0,2%	-0,2%	0,0%	0,0%	-0,1%
Evoluties in constante prijzen	% jaarlijkse evolutie					% gemiddelde jaarl. evolutie		
	2002	2003	2004	2005	2006	2002-2006	2002-2004	2004-2006
Totale effectieve ontvangsten (/ Cp)	5,8%	6,4%	-0,6%	2,2%	2,8%	2,7%	2,8%	2,5%
* Eigen ontvangsten	4,9%	4,3%	-2,5%	-0,8%	2,8%	0,9%	0,8%	1,0%
* Geïnd afkomstig van andere overheden	6,7%	8,8%	1,4%	5,4%	2,8%	4,6%	5,0%	4,1%
Primaire uitgaven HRF	8,5%	4,3%	0,5%	2,7%	4,0%	2,9%	2,4%	3,3%
* Lopende	11,6%	1,3%	0,5%	1,1%	2,5%	1,3%	0,9%	1,8%
* Kapitaal	-9,9%	26,3%	0,7%	12,2%	11,8%	12,4%	12,8%	12,0%
Pm. Fin. prim. uitg. gecorr. voor invest.cyclus LO	10,3%	3,1%	-1,3%	1,8%	2,5%	1,5%	0,9%	2,2%
Pm. Idem, gecorr. voor indexeringsverschil	9,6%	3,3%	-0,8%	2,1%	2,5%	1,8%	1,2%	2,3%

Gedurende de periode 2002-2006 zijn de totale effectieve ontvangsten van de lokale overheden met 0,2% van het bbp gestegen.

In dezelfde periode zijn de eigen ontvangsten die uit fiscale en parafiscale ontvangsten en uit inkomen uit vermogen bestaan, met 0,1% van het bbp gedaald.

Deze evolutie kan verklaard worden door factoren in uiteenlopende zin:

- het gemiddelde tarief van de aanvullende belasting op de personenbelasting is tot 2004 in alle gewesten gestegen. Daardoor is de weerslag van de belastinghervorming van de Federale Overheid gedeeltelijk geneutraliseerd. Er wordt vanaf 2004 een lichte daling genoteerd in Vlaanderen en in Brussel.
- met de federale belastinghervorming is de berekeningsbasis van de gemeentelijke opcentiemen verminderd tussen 2002 en 2005 (74).
- het gemiddelde van de opcentiemen op de onroerende voorheffing is gedurende de hele periode stabiel gebleven of licht gedaald.
- de Federale Overheid heeft de bedragen die als administratieve kosten ingehouden worden op de stortingen van de aanvullende belasting op de personenbelasting, verminderd van 3% in 2001, tot 2% in 2002 en tot 1% in 2003 (75).

74 85% van de weerslag van de verlaging van de personenbelasting betreft 2004 en 2005.

75 Wet van 10/12/2001 (BS van 28/12/2001) tot wijziging van artikel 470 van het Wetboek van de inkomstenbelastingen 1992 teneinde de situatie van de gemeentefinanciën te verbeteren.

- het inkomen uit vermogen dat grotendeels uit dividenden van de intercommunale elektriciteits- en gasmaatschappijen bestaat, is gevoelig gedaald ingevolge de liberalisering van die markten (76).

De ontvangsten afkomstig van de andere overheden zijn met 0,3% van het bbp gestegen en zijn dus de belangrijkste bijkomende financieringsbron voor die subsector.

Die stijging is het gevolg enerzijds van een verhoogde financiering van de Federale Overheid in het kader van de politiehervorming en anderzijds van door de gewesten ingevoerde specifieke of algemene maatregelen.

Ingevolge de hierboven beschreven evoluties zijn de totale effectieve ontvangsten gedurende de periode 2002-2006 met gemiddeld 2,7% per jaar gestegen in reële termen (77). De eigen ontvangsten en overdrachten van de andere overheden zijn jaarlijks gemiddeld met respectievelijk minder dan 1% en 4,6% gestegen.

De totale primaire uitgaven zijn gedurende de periode 2002-2006 met 0,2% van het bbp gestegen. Na een peil van 6,2% van het bbp in 2003 bereikt te hebben ingevolge met name de weerslag van de politiehervorming, zijn de primaire uitgaven tot 6,0% van het bbp gedaald in 2004 en opnieuw toegenomen in 2005 en 2006; die stijging is toe te schrijven aan de aan de verkiezingscyclus gebonden uitgavenverhoging.

De lopende primaire uitgaven zijn, voor de periode onder beschouwing, met 0,1% van het bbp gedaald. Het hoogste percentage (5,3% van het bbp) is in 2003 genoteerd, namelijk wanneer de politiehervorming op kruissnelheid is gekomen.

De kapitaaluitgaven zijn met 0,3% van het bbp gestegen, wat overeenkomt met de traditionele verkiezingscyclus; gedurende het jaar van de gemeenteraadsverkiezingen en het jaar daarvoor wordt er immers een bijzondere uitgaventoename vastgesteld.

De weerslag van de verkiezingscyclus komt duidelijk tot uiting als men het verschil berekent tussen de effectieve uitgaven in % van het bbp en de trend ervan over een langere periode. Rekening houdend met die verschillen blijven de kapitaaluitgaven trendmatig stabiel op 0,8% van het bbp, in constante prijzen en in % van het trendmatige bbp.

Op basis van de primaire uitgaven gecorrigeerd voor de lokale investeringscyclus en de bbp-groeiverschillen in volume ten opzicht van de trend, kunnen weinig schommelingen genoteerd worden: gedurende de periode 2004-2006 bedraagt de structurele ratio van de uitgaven 5,9% van het bbp.

76 In Vlaanderen is de energiemarkt op 1 juli 2003 geliberaliseerd voor alle consumenten. De weerslag daarvan wordt enigszins gecompenseerd door de opbrengst van de Elia-heffing. In Wallonië en in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest is de liberalisering op 1 juli 2004 in werking getreden voor de industriële gebruikers en haar weerslag op de dividenden van de intercommunales in de betrokken gewesten is beperkt gebleven. De volledige liberalisering is op 1 januari 2007 in beide gewesten in werking getreden. De daaruit volgende inkomstenvermindering wordt gedeeltelijk gecompenseerd door de invoering van een wegenheffing.

77 Gedefleerd aan de hand van de consumptieprijsindex.

In 2002 wordt de evolutie van de lopende uitgaven (78), in constante prijzen, beïnvloed door de weerslag van de politiehervorming. Die is daarna matig en kent in 2006 een lichte versnelling tot 2,5%. Gedurende de hele periode stijgen de gemiddelde lopende uitgaven met 1,3%.

De groei van de kapitaaluitgaven wordt beïnvloed door de cyclus in de investeringsuitgaven; in 2003 was ze uitzonderlijk fors. Over de hele periode 2002-2006 is het gemiddelde groeipercentage hoger dan 12%.

De gemiddelde groei over dezelfde periode van de primaire uitgaven die gecorrigeerd worden voor de weerslag van de lokale investeringscyclus, bedraagt 1,5% per jaar.

Wanneer de groei van de primaire uitgaven bovendien gecorrigeerd wordt voor het prijsverschil van de primaire uitgaven, bedraagt het gemiddelde groeicijfer voor de hele periode 1,8%; het percentage voor het eind van de periode (ongeveer 2,5%) lijkt meer representatief te zijn voor de trendmatige evolutie van de gecorrigeerde primaire uitgaven van de lokale overheden.

De evoluties van de ontvangsten en de uitgaven lieten het primair saldo tussen 2002 en 2006 onveranderd. De verbetering in 2003, toe te schrijven aan een snellere toename van de ontvangsten, kalft gedurende de drie volgende jaren af tot een evenwicht in 2006.

De rentelasten in % van het bbp zijn onveranderd gebleven (0,2% afgerond), zodat de evolutie van het vorderingensaldo en die van het primair saldo bijna parallel zijn verlopen. De financieringsbehoeften bedroegen 0,2% in 2002 en zijn verminderd in 2003 en 2004 tot hun initieel peil in 2005 en 2006.

Er moet ook opgemerkt worden dat de vorderingensaldi van de lokale overheden in 2005 en 2006 aansluiten bij de in de jongste Stabiliteitsprogramma's vooropgestelde doelstellingen. In 2006 zijn de totale ontvangsten (in % van het bbp) stabiel gebleven en is de stijging van de kapitaaluitgaven gecompenseerd door een even grote vermindering van de lopende primaire uitgaven.

Tenslotte dient opgemerkt dat ondanks de aangegane contacten tussen het INR en de bevoegde overheden en ondanks de vooruitgang op bepaalde vlakken (namelijk bij de Vlaamse Gemeenschap), de snelle overdracht van volledige en samenhangende gegevens die noodzakelijk zijn voor de opstelling van de rekening van de lokale overheden, problematisch blijft. Dat kan aanleiding geven tot herzieningen van de rekeningen van die subsector. De Afdeling herhaalt daarom met aandrang haar vraag naar een centralisatie en samenhangende consolidatie van de gegevens door de voogdijoverheden, zodat de kwaliteit van de rekeningen kan verbeteren en een regionale opsplitsing ervan mogelijk wordt.

78 De uitgaven voor bezoldigingen en sociale prestaties in geld worden gedefleerd aan de hand van de relevante index die berekend wordt op basis van de gezondheidsindex. De overige uitgaven (inclusief de sociale prestaties in natura) worden gedefleerd aan de hand van de nationale consumptieprijsindex.

HOOFDSTUK II

HET BEGROTINGSTRAJECT VAN HET ADVIES VAN MAART 2007 VAN DE AFDELING IN HET LICHT VAN HET JAARVERSLAG 2007 VAN DE STUDIECOMMISSIE VOOR DE VERGRIJZING

De Studiecommissie voor de Vergrijzing heeft zojuist zijn Jaarverslag (2007) over de budgettaire en sociale gevolgen van de vergrijzing gepubliceerd. Dat verslag bevat onder meer een actualisering van de budgettaire kosten van de vergrijzing op middellange en lange termijn. Die actualisering is belangrijk om de implicaties te beoordelen en te herberekenen van het budgettair traject dat de Afdeling heeft aangenomen in zijn recent Advies van maart 2007. Er dient aan herinnerd dat dit traject tot 2011-2012 volledig in de lijn ligt van de verbintenissen aangenomen in het laatste Stabiliteitsprogramma (2007-2010) ten aanzien van de Europese instellingen en ook van het begrotingstraject voorgeschreven in de wet van 20 december 2005 tot wijziging van de wet van 5 september 2001 tot waarborging van een voortdurende verlaging van de overheidsschuld en tot oprichting van een Zilverfonds.

In het nieuwe Verslag van de Studiecommissie worden de budgettaire kosten van de vergrijzing tot 2011-2015 (79) opwaarts herzien ten opzichte van de vroegere ramingen (namelijk het Verslag 2006). Die opwaartse herziening zou 0,3% van het bbp bedragen tot 2011, dichtbij 0,6% van het bbp tot 2015-2020 en zou terugvallen tot 0,4% van het bbp op het einde van de periode (2050). Er dient aangestipt dat het grootste deel van die verhoging (ongeveer twee derde tot 2011-2012, en zelfs meer dan drie kwart na 2015) niet toe te schrijven is aan een snelle verhoging van de sociale uitkeringen in constante prijzen, maar wel enerzijds aan de hypothesen inzake economische groei die licht naar beneden werden geraamd (80) en anderzijds vooral aan minder gunstige evoluties van de relatieve prijzen (81) dan oorspronkelijk voorzien.

-
- 79 Ter herinnering, de budgettaire kosten worden geraamd aan de hand van de evolutie van de ratio van de sociale uitkeringen van de overheid in waarde, uitgedrukt in procent van het bbp. De evolutie van die ratio hangt technisch af van drie "cumuleerbare" factoren: 1) de evolutie van het volume van de uitgaven of uitkeringen, rekening houdend met de evolutie van de nationale consumptieprijzen "Cp"; 2) de evolutie van het bbp in volume in de noemer; 3) de evolutie van de relatieve prijzen "Rp", met name de verhouding van de consumptieprijzen ten opzichte van de bbp-deflator.
- 80 Een gecumuleerd verschil inzake reële groei van 0,3% "alleen al" in de vierjarige periode 2007-2011, maar van 1,2% in de periode 2007-2015 of 2009-2015 (0,2% per jaar).
- 81 In vergelijking met de hypothese inzake macro-economische context in het Advies van maart, zouden de relatieve prijzen duidelijk minder verbeteren dan vroeger werd voorzien (een gecumuleerd negatief verschil van 0,6% over de periode 2007-2011), en zou de reële groeimarge van de totale primaire uitgaven daardoor evenveel beperkt worden.

Er dient tevens genoteerd dat de herziene groeivoorzichten niet zozeer betrekking hadden op de voorzichten inzake de potentiële of trendmatige groei op middellange en lange termijn maar wel op de herziening van het conjuncturele tijdsprofiel. De conjunctuur zou duidelijk sterker en vroeger herstellen dan verwacht, in 2006-2007 (op het einde van de huidige federale legislatuur) en bijgevolg zou de conjuncturele inhaalbeweging achteraf veel zwakker zijn.

De twee vermelde negatieve invloeden (groei en relatieve prijzen), die bij het “zuiver volumebestanddeel” van de verhoging van de budgettaire kosten van de vergrijzing (0,1% van het bbp tot 2011) komen, vormen op het niveau van het geheel van de primaire uitgaven een gecumuleerde begrotingskost – of een beperking van de budgettaire marge) van iets minder dan 0,4% van het bbp tot 2011, 0,7% van het bbp tot 2015 en 1,0% van het bbp tot 2020.

De tabel hierna geeft de raming weer van de verschillende invloeden van de nieuwe macro-economische context (reële groei en relatieve prijzen) op de ratio van de totale primaire uitgaven alsmede de licht opwaartse herziening van het volume van de vergrijzinguitgaven, als gevolg van de herraming in het nieuwe Jaarverslag van de SCvV.

Tabel 24

Opdeling van de bijkomende kosten van de vergrijzing en andere invloeden van de nieuwe context op de ratio van de primaire uitgaven

Vergel. weerslag verschil in macro context SCvV-FPB 2007 / SCvV-FPB 2006 (okt.)	Gecum. weerslag, in % BBP - 2007 = 0%									
	2007	2008	2009	2010	2011	2013	2015	2017	2019	
Tot. bijkom. noodz. beperking bij prim. uitg.	0,0%	0,0%	0,2%	0,3%	0,5%	0,8%	0,9%	0,9%	1,0%	
+ "Zuiver" vergrijzingseffect in volume	0,0%	0,1%	0,1%	0,1%	0,1%	0,2%	0,1%	0,1%	0,1%	
Gezam. weerslag "relat.prijzen" en Kruisel. BBP", wv:	0,0%	0,0%	0,1%	0,2%	0,4%	0,6%	0,7%	0,8%	0,9%	
+ Op de Vergrijzingsuitg.	0,0%	0,0%	0,0%	0,1%	0,2%	0,4%	0,4%	0,5%	0,5%	
+ Op de prim. Uitg. excl. Vergrijzing	0,0%	0,0%	0,0%	0,1%	0,2%	0,3%	0,3%	0,4%	0,4%	
Gezam. weerslag"relat.prijzen" en kruisel. BBP" (BIS), wv:										
+ Tot. Noemereffect bij PRU	0,0%	0,0%	0,0%	0,1%	0,1%	0,4%	0,5%	0,6%	0,7%	
+ Tot. Relat.prijzen-effect bij PRU	0,0%	0,0%	0,1%	0,1%	0,2%	0,2%	0,2%	0,2%	0,2%	
Pm. Tot. PRU vergrijzing , in Waarde	0,0%	0,0%	0,1%	0,2%	0,3%	0,5%	0,6%	0,6%	0,6%	

Een verkennende simulatie toont aan dat in dat geval de reële groeimarge van de totale primaire uitgaven exclusief vergrijzing voor de gezamenlijke overheid –Entiteit II inbegrepen- veel lager zou liggen dan de raming ervan in het Advies van maart van de Afdeling.

In de hypothese van een onveranderd traject inzake primair saldo met het oog op de naleving van de doelstellingen inzake begrotingsoverschotten zoals gedefinieerd in maart door de Afdeling, in de hypothese, zoals voorheen, van een onveranderde ratio van de totale overheidsontvangsten volgens de HRF-definitie op zijn niveau van 2007 – kortom, bij het ongewijzigd overnemen van de nieuwe ramingen (2007) van de budgettaire kosten van de vergrijzing - , zou de “inperking van de budgettaire marge” als gevolg van die diverse factoren, in totaal bijna 0,5% van het bbp (82) tot 2011 en 0,9% van het bbp tot 2015, theoretisch volledig kunnen opgevangen worden bij alleen de primaire uitgaven exclusief vergrijzing (door een geringere reële groei ervan).

82 Hetzij 0,1% van het bbp door het “zuiver volume”-effect bij de vergrijzinguitgaven, en 0,4% van het bbp door de combinatie van het “noemer”- en “relatieve prijzen”-effect op het niveau van het geheel van de primaire uitgaven, waarvan ongeveer de helft gelokaliseerd is bij de uitgaven inzake “vergrijzing”.

Tabel 25
**Vergelijking van de groeimarges inzake de totale primaire uitgaven exclusief
 vergrijzing van de Gezamenlijke Overheid**

Groeimarges bij de primaire uitgaven in constante prijzen	Advies HRF van maart 2007		Advies HRF van juli 2007		Verschil	
	2007-11	2011-15	2007-11	2011-15	2007-11	2011-15
BBP in Vol.	2,2%	2,4%	2,1%	2,2%	-0,1%	-0,2%
Marge van relat.prijzen	0,2%	0,0%	0,1%	0,0%	-0,1%	0,0%
BBP / Cp	2,4%	2,4%	2,2%	2,2%	-0,2%	-0,2%
Prim. uitg., wv:						
Vergrijzing	2,3%	2,4%	2,1%	2,1%	-0,2%	-0,3%
+ Excl. vergrijzing	2,8%	2,6%	2,9%	2,6%	0,1%	0,0%
	1,8%	2,1%	1,2%	1,5%	-0,6%	-0,6%
Id., Verschil/BBP	-0,4%	-0,3%	-0,9%	-1%	-0,6%	-0,4%

Die “marges”, die reeds duidelijk beperkter zijn dan die welke ontstonden in de loop van de laatste 8 tot 10 jaar (2,3%) en die 1,8% over de periode 2007-2011 (en 2,1% over de periode 2011-2015) zouden bedragen, zouden met ongeveer een derde verminderd worden en teruggebracht worden tot respectievelijk 1,1% en 1,5% voor de twee vermelde periodes.

Die herziening van de marges zou zelfs nog meer uitgesproken kunnen zijn, zoals aangegeven in de bijlage op het einde van hoofdstuk II, indien bevestigd wordt dat de rentevoeten in de toekomst bestendig hoger zouden uitvallen dan voorzien in het Advies van maart 2007.

Het komt de Afdeling niet toe om zich uit te spreken over de verschillende mogelijke politieke afwegingen tussen ontvangsten, vergrijzingsuitgaven en primaire uitgaven exclusief vergrijzing.

Om te vermijden dat er binnen het vastgelegd budgettair kader een sterk verdringingseffect («koekoekseffect») ontstaat ten nadele van de marges bij de evolutie van de primaire uitgaven excl. vergrijzing - die uitgaven zijn voornamelijk gelokaliseerd op het vlak van Entiteit II - zullen structurele maatregelen noodzakelijk zijn bij de andere variabelen of determinanten van de primaire saldi.

Ten opzichte van het basisscenario waarover de Afdeling in maart een consensus had verkregen, zal het er bijgevolg op aankomen te zien hoe de bijkomende noodzakelijke budgettaire beperking van bijna 0,5% van het bbp kan worden verdeeld in termen van bijkomende inspanningen om het traject na te leven. Die bijkomende noodzakelijke beperking vloeit voort uit de – nochtans op het eerste gezicht weinig spectaculaire – neerwaartse herziening van de vooropgestelde macro-economische en macrofinanciële context alsmede van de opwaartse herziening van de budgettaire kosten van de vergrijzing. Alle opties zijn technisch mogelijk. Het schijnt echter a priori weinig realistisch – gelet op de niet verwaarloosbare omvang – te overwegen dat de vereiste bijkomende beperking volledig zou kunnen doorgevoerd worden via slechts één van de drie hierboven vermelde sleutelvariabelen.

Die budgettaire aanpassing zal alleszins een versterkte budgettaire verantwoordelijkheid en coördinatie vereisen van en tussen de diverse overheidsniveaus in kwestie.

De jongste macro-economische en macrobudgettaire vooruitzichten, namelijk die van mei 2007 gemaakt tot 2011-2012 op basis van dezelfde macro-economische hypothesen als die van de SCvV, tonen duidelijk aan dat er vanaf 2008 tot 2010-2011 eveneens een “primaire budgettaire GAP” bestaat van minimum 1,0 tot 1,1% van het bbp tussen het traject inzake het primair saldo “bij ongewijzigd beleid en ongewijzigde wetgeving” (83) en het vereiste traject, dat in maart 2007 door de Afdeling werd vastgelegd om de Belgische budgettaire houdbaarheid op middellange en lange termijn te verzekeren. Ter informatie, in die vooruitzichten op middellange termijn ligt de “endogene” ratio “of bij ongewijzigde wetgeving” van de totale overheidsontvangsten (volgens de HRF-definitie) in 2011 0,5% van het bbp *onder* zijn geraamd niveau in 2007 en de ratio van de totale primaire uitgaven iets minder dan 0,5% van het bbp *boven* het niveau dat verenigbaar is met het naleven van het primair traject met een stabiele ratio van de totale overheidsontvangsten, van de HRF van maart 2007.

In het traject van het FBB van mei 2007 van mei 2007 zijn de budgettaire meerkosten van 0,5% van het bbp reeds ingecalculleerd in de hierboven vermelde “primaire budgettaire GAP” van 1,0% à 1,1% van het bpp. Dat die budgettaire GAP niet hoger is en de reeds in maart 2007 door de Afdeling op 1,0% van het bbp geraamde budgettaire inspanning niet betekenisvol overschrijdt, wordt verklaard door het feit dat de projectie van het FPB uitgaat van een “endogene” reële groeihypothese (bij ongewijzigd beleid en ongewijzigde wetgeving) van de totale primaire uitgaven exclusief vergrijzing van slechts ongeveer 1,8% in de periode 2007-2011 – tegenover een historisch genoteerde +2,6% over de laatste 8 jaar (periode 1998-2006) – en een hypothese van 2,3% die impliciet is gebruikt door de Afdeling in maart in zijn scenario “bij ongewijzigd beleid”. Dit over 4 jaar gecumuleerde reële negatieve jaarlijkse groeiverschil van 0,5% (tussen 1,8% en 2,3%) komt overeen met een vermindering van de primaire uitgaven van iets meer dan 0,4% van het bbp en verbergt aldus voor een tamelijk groot deel de meerkosten parallel ermee als gevolg van de verhoging van de budgettaire kosten van de vergrijzing en van de “groei en relatieve prijzen-effecten” op de ratio van de uitgaven exclusief vergrijzing. De uit de vooruitzichten op middellange termijn van het FPB afgeleide budgettaire inspanning moet dus eerder beschouwd worden als een minimum.

Nauwelijks vier jaar geleden bestond er een consensus, die toen uitgedrukt was in het Verslag 2003 van de SCvV, dat de budgettaire kosten van de vergrijzing zich niet zouden laten voelen voor 2011-2012.

83 In dit traject wordt met geen enkel nieuw budgettair, fiscaal of parafiscaal initiatief na halverwege 2007 ten opzichte van de bestaande maatregelen rekening gehouden en wordt uitgegaan van de hypothese dat de reële groei van de primaire uitgaven exclusief vergrijzing vanaf 2008 gemiddeld beduidend lager zal zijn dan in de loop van de laatste 6 tot 8 jaar.

Tabel 26**Vergelijking van de budgettaire kosten van de vergrijzing**

Vergelijking van de budg. vergrijzingkosten, in % BBP				
Gecumul. evoluties	2003-07	2007-11	2011-15	2003-11
Verslag SCvV 2007	-0,2	0,6	0,4	0,5
Verslag SCvV 2003	-0,6	-0,1	0,4	-0,7
Vershil 2007 / 2003	0,4	0,7	0,0	1,2

Men rekende toen nog op een *verlaging* van ongeveer 0,7% van het bbp van de budgettaire kosten van de vergrijzing (van het niveau van de totale sociale uitkeringen) over de periode 2003-2011, waarvan 0,1% van het bbp over de periode 2007-2011. Op die basis bestond de consensus erin dat er een “eenmalige gunstige mogelijkheid” zou bestaan van een “pijnloze” strategie van geleidelijke opbouw van begrotingsoverschotten tot 2011-2012 om de budgettaire kosten van de verwachte sociodemografische schok vanaf die datum op te vangen.

Ondertussen was de verwachte daling van de ratio van de sociale uitkeringen over de periode 2003-2007 duidelijk beperkter dan voorzien (-0,2% van het bbp op basis van de laatste ramingen in de plaats van -0,6% van het bbp voorzien in 2003). De raming van de budgettaire kosten van de vergrijzing voor de 4 eerstkomende jaren werd elk jaar opwaarts herzien op korte en middellange termijn om te stijgen van -0,1% van het bbp (Verslag SCvV van 2003) naar +0,6% van het bbp (Verslag van juni 2007), wat een verhoging is van 0,7% van het bbp in nauwelijks 4 jaar.

Het beleid van opbouw van overschotten zal dus moeten uitgevoerd worden in een context waarin niet alleen de marges ontstaan uit de verlaging van het gewicht van de rentelasten, gevoelig gaan verkleinen ten opzichte van het verleden (84), maar vooral waarin in tegenstelling tot vroegere verwachtingen, die marges bij ongewijzigd beleid volledig zullen verdwijnen door de budgettaire kosten van de vergrijzing zoals herraamd door de SCvV in juni van dit jaar (+0,6% van het bbp). De koers van het discretionaire begrotingsbeleid in de ruime zin, dat gedurende de twee afgelopen legislaturen expansief was, zal verplicht een duidelijk restrictieve wending moeten nemen om het aanbevolen traject na te leven en om aldus de budgettaire houdbaarheid op middellange en lange termijn te verzekeren. Er dient ook aan herinnerd dat het actieve werkgelegenheidsbeleid en de verhoging van de activiteitsgraad geen substituut vormen voor het beleid gericht op budgettaire houdbaarheid via de opbouw van stijgende overschotten, maar wel een onmisbare aanvulling erbij vormen.

84 Hetzij ongeveer 0,6% van het bbp in de periode 2007-2011, tegen -1,5% van het bbp gemiddeld over twee voorafgaande federale regeerperiodes.

BIJLAGE BIJ HOOFDSTUK II

In de geactualiseerde simulatie van de Afdeling, die een raming mogelijk maakt van de noodzakelijke aanpassing bij de evolutie van de totale primaire uitgaven en bij veronderstelde gegeven budgettaire kosten van de vergrijzing, van de primaire uitgaven exclusief vergrijzing, is de Afdeling uitgegaan van het macro-economisch groeiscenario van de SCvV in haar verslag van juni 2007 en van het FPB in zijn vooruitzichten op middellange termijn 2007-2012 van mei 2007. De hypothesen inzake impliciete rentevoeten waren toen nagenoeg ongewijzigd ten opzichte van die van het Advies van maart van de Afdeling.

Ondertussen zijn de rentevoeten beduidend gestegen, vooral die op lange termijn, en de Thesaurie evalueert momenteel, op basis van de meest actuele "forward rates", de weerslag daarvan op de toekomstige impliciete rentevoeten op de overheidsschuld.

In dit preliminaire stadium en als de stijging van de rentevoeten bevestigd zou worden en blijvend zou zijn, zou dit leiden tot een snellere dan vooropgestelde stijging van de gemiddelde impliciete rentevoet op de overheidsschuld. Die rentevoet zou stijgen tot ongeveer 4,85% vanaf 2011 (namelijk ongeveer +20 basispunten ten opzichte van de huidige situatie) in de plaats van een tragere en geleidelijke stijging te kennen tussen 2010 en 2020 zoals verondersteld in de projectie van de HRF van het Advies van maart. Daaruit zou een geringere vermindering van het gewicht van de rentelasten, bij ongewijzigd traject inzake NFB, volgen ten belope van dichtbij 0,15% van het bbp tot 2011. Daaruit zou bijgevolg ook een bijkomende evenwaardige noodzakelijke verbetering van het primair saldo over dezelfde tijdshorizon volgen; dit saldo zou moeten gebracht worden op om en bij 4,5% van het bbp in 2011 (in de plaats van 4,3% van het bbp voordien).

Dit accentueert bij veronderstelde gegeven budgettaire kosten van de vergrijzing (SCvV, 2007) en bij een stabiel veronderstelde ratio van de totale ontvangsten, nog meer de noodzakelijke beperking van het reële groeitempo van de primaire uitgaven exclusief vergrijzing. Aldus zou dat tempo dan terugvallen tot iets meer dan 0,9% gemiddeld per jaar over de periode 2007-2011 (in de plaats van nog 1,1% per jaar in het huidige Advies), wat slechts de helft is van wat nog werd vooropgesteld in het Advies van maart 2007 van de Afdeling (1,8%).

HOOFDSTUK III DE BUDGETTAIRE EVALUATIE VAN DE GEMEENSCHAPPEN EN DE GEWESTEN VOOR DE PERIODE 2003 - 2006

1. Inleiding

De budgettaire toestand van de individuele gemeenschappen en gewesten werd door de Hoge Raad van Financiën het laatst geëvalueerd in het jaarverslag van de Afdeling Financieringsbehoeften van de overheid van juli 2004. Daarin werden de realisaties van het begrotingsjaar 2003 getoetst aan de budgettaire doelstellingen voor dat jaar.

Onderhavig advies is – afgezien van het advies uitgebracht in maart 2007 – de eerste evaluatie van de Afdeling in haar nieuwe samenstelling zoals die operationeel werd in september 2006. Naar analogie met de budgettaire evaluatie van de gezamenlijke overheid en haar subsectoren wordt in dit gedeelte, dat uitsluitend gewijd is aan de gemeenschappen en de gewesten, eveneens de periode 2003 – 2006 belicht. Die periode valt voor de deelgebieden, in tegenstelling tot het federale niveau, niet samen met een volledige legislatuur; zij strekt zich uit over de twee laatste jaren van de vorige regionale legislatuur 1999 – 2004 en de twee eerste jaren van de huidige regeerperiode, die loopt tot 2009.

In toepassing van het akkoord van 21 maart 2002 inzake de overgang naar de ESR methodologie als referentiekader voor de jaarlijkse budgettaire evaluatie van gemeenschappen en gewesten, worden de gerealiseerde vorderingensaldi vergeleken met de begrotingsdoelstellingen die tussen de federale overheid en de deelgebieden werden afgesproken.

Daartoe wordt voor de *volledige* periode uitgegaan van de begrotingsrealisaties en de ESR methodologie zoals die *thans* beschikbaar respectievelijk toepasselijk zijn. Het is niet uitgesloten dat er voor het begrotingsjaar 2003 verschillen optreden in vergelijking met juli 2004, zowel wat het beschikbaar cijfermateriaal als de geldende ESR regels betreft. Desgevallend is het niet de bedoeling het begrotingsresultaat van 2003 te herevalueren, maar wel een accurate en coherente voorstelling te geven voor de *ganse* periode 2003 – 2006.

2. Methodologische toelichting

2.1. Werkwijze van de Afdeling

Centraal in de budgettaire evaluatie staat het vorderingensaldo, vastgesteld conform de geldende ESR methodologie.

Het vorderingensaldo wordt afgeleid van de economische hergroepering die de gemeenschappen en de gewesten zelf opstellen en die in principe overeenkomstig de ESR regels dient opgevat te zijn. Dit wordt vooral weerspiegeld in de consolidatie tussen enerzijds de begroting *stricto sensu* van de betrokken gemeenschap of gewest en anderzijds de diensten met afzonderlijk bestuur of de instellingen van openbaar nut die van de betrokken entiteit afhangen en overeenkomstig de ESR criteria tot de overheidssector gerekend worden. De consolidatie van de ontvangsten en de uitgaven van de begroting van de betrokken entiteit en van de diensten of instellingen behorende tot de consolidatieperimeter van de betrokken entiteit impliceert dat interne transfers tussen beide, evenals transfers tussen bedoelde diensten of instellingen, worden geneutraliseerd.

Van de geconsolideerde ontvangsten en uitgaven van de betrokken gemeenschap of gewest worden de leningopbrengsten respectievelijk de aflossingen van schulden (code 9 in de economische hergroepering) en de ontvangen respectievelijk de betaalde kredietverleningen en deelnemingen (code 8 in de economische hergroepering) afgetrokken. Deze laatste worden in het ESR beschouwd als louter financiële verrichtingen die niet tot de primaire uitgaven worden gerekend.

In de mate dat bepaalde ESR principes nog niet in de economische hergroepering konden geïntegreerd worden, dienen de aldus bekomen ontvangsten en uitgaven nog bijkomend gecorrigeerd te worden. Deze verbeteringen worden in onderhavige tekst beperkt tot de correcties die een impact hebben op het vorderingensaldo van de betrokken gemeenschap of gewest.

Correcties die ontvangsten en uitgaven in dezelfde mate beïnvloeden en bijgevolg het vorderingensaldo niet wijzigen, worden hier buiten beschouwing gelaten. Het betreft ondermeer de door het ESR opgelegde fictieve aanrekening van sociale bijdragen en overheidspensioenen met betrekking tot het door de gemeenschappen en de gewesten tewerkgestelde personeel. Dergelijke fictieve aanpassingen van ontvangsten en uitgaven worden hier *niet* weerhouden.

Gelijkaardige correcties die geen impact hebben op het vorderingensaldo en *buiten beschouwing* worden gelaten, zijn (85) :

- de verkoop van investeringsgoederen (bijvoorbeeld gebouwen) die conform het ESR niet als ontvangsten maar als negatieve kapitaaluitgaven (desinvesteringen) dienen geboekt te worden;
- de productie van goederen en diensten voor eigen finaal gebruik, voornamelijk software die in eigen beheer wordt ontwikkeld ;
- de investeringen in het vrij gesubsidieerd onderwijs die verondersteld worden ten dele gefinancierd te worden door inkomensoverdrachten van de gezinnen ;
- de uitgaven van de onderwijssector die met eigen inkomsten worden gefinancierd (bijvoorbeeld : externe financiering voornamelijk afkomstig van de industrie en allerlei vergoedingen voor internaat, leerlingtoezicht e.d.) ;
- de federale tussenkomsten die rechtstreeks aan de universiteiten worden toegekend en niet via de gemeenschapsbegrotingen verlopen ;
- de federale tussenkomsten in investeringsprojecten die worden toegekend in uitvoering van de samenwerkingsovereenkomst tussen de federale overheid en het Brussels Hoofdstedelijk Gewest in het kader van de bevordering van de hoofdstedelijke en internationale rol van Brussel; deze tussenkomsten verlopen niet via de middelenbegroting van het betrokken Gewest.

Het resultaat is een werkzame ontvangsten- en uitgavennotie die niet uitsluitend in de uitvoeringsfase maar ook bij de beleids- en begrotingsvoorbereiding (grotendeels) kan ingevuld worden. Deze ontvangsten- en uitgavennotie werd reeds in het Jaarverslag van 2004 weerhouden (86). Door het weglaten van de correcties *zonder* effect op het vorderingensaldo stemmen de ontvangsten en uitgaven niet helemaal overeen met de ESR invulling van de begrippen ontvangsten en uitgaven; het vorderingensaldo daarentegen is wel ESR conform.

Het is belangrijk aan te stippen dat deze gegevens niet toelaten om individuele overheidsrekeningen per gemeenschap en gewest op te stellen, naar analogie met de overheidsrekeningen voor de gezamenlijke overheid en haar vier subsectoren, waaronder het *geheel* van gemeenschappen en gewesten. Hiervoor is immers een veelvoud aan cijfermateriaal noodzakelijk dat in de huidige stand van zaken niet beschikbaar is.

In hoofdstuk 1 van onderhavig advies wordt uitgegaan van de overheidsrekening voor het geheel van gemeenschappen en gewesten. In onderhavig hoofdstuk wordt in afwezigheid van overheidsrekeningen per gemeenschap en gewest de hiervoor beschreven werkwijze toegepast om het ESR vorderingensaldo per deelgebied te bekomen. Deze verschillende werkwijze kan aanleiding geven tot kleine verschillen tussen hoofdstuk 1 en de som van de individuele deelgebieden opgenomen in hoofdstuk 3.

85 Het betreft een niet-exhaustieve lijst.

86 Zie in dit verband Appendix I bij deel III punt 1 van het jaarverslag 2004 (blz. 158 en volgende).

De overgang van de economische hergroepering naar het ESR conforme vorderingensaldo alsook de hiermee overeenstemmende ontvangsten en uitgaven, desgevallend aangepast met de ESR correcties *met saldo-impact*, worden per gemeenschap en gewest voor elk van de jaren 2003 – 2006 op gedetailleerde wijze in tabelvorm weergegeven. Deze detailtabellen zijn in bijlage bij dit hoofdstuk opgenomen.

Daar deze detailtabellen vrij omvangrijk zijn, worden zij in het navolgend overzicht van de budgettaire realisaties samengevat tot de kernelementen, zijnde :

- het geconsolideerd netto financieringssaldo : dit is het saldo dat uit de economische hergroepering wordt afgeleid. Het kan ook wedersamengesteld worden door de samenvoeging van het netto financieringssaldo van de begroting stricto sensu en het netto financieringssaldo van de consolidatieperimeter. Eerstgenoemd saldo situeert zich op het niveau van de begroting van de gemeenschap of het gewest en stemt overeen met het saldo van de ontvangsten exclusief leningopbrengsten en van de uitgaven exclusief aflossingen van de directe schuld. Laatstgenoemd saldo situeert zich op het niveau van de diensten met afzonderlijk bestuur of de instellingen van openbaar nut die afhangen van de gemeenschap of het gewest en op grond van de ESR criteria als behorende tot de overheid worden beschouwd, dit saldo stemt overeen met het saldo van de ontvangsten exclusief leningopbrengsten en van de uitgaven exclusief aflossingen van de aangegane schulden ;
- de geconsolideerde netto kredietverleningen en deelnemingen (KVD): op het geconsolideerd niveau van de begroting en de consolidatieperimeter, het verschil tussen de betaalde en de ontvangen kredietverleningen en deelnemingen ;
- het geconsolideerd netto financieringssaldo *nà* KVD correctie : het geconsolideerd netto te financieren saldo verminderd met de geconsolideerde netto kredietverleningen en deelnemingen ;
- de bijkomende ESR correcties : in de mate dat, na aftrek van de netto KVD, de gegevens van de economische hergroepering nog dienen bijgestuurd te worden om deze in overeenstemming te brengen met de ESR methodologie, worden er bijkomende ESR correcties aangebracht; die correcties worden in onderhavige context beperkt tot de correcties *met impact* op het vorderingensaldo ;
- het ESR vorderingensaldo (definitie Nationale Rekeningen) : de samenvoeging van het geconsolideerd netto financieringssaldo *nà* KVD correctie en de bijkomende ESR correcties.

2.2. In rekening gebracht ESR correcties

Voormelde bijkomende ESR correcties hebben diverse oorzaken die verschillen per deelgebied en per jaar. Hun impact op de ontvangsten- en uitgavenzijde van de gemeenschappen en de gewesten wordt weergegeven in de detailtabellen in bijlage bij onderhavig hoofdstuk.

Hierna volgt een overzicht van de ESR correcties met saldo-impact die voor de periode 2003 – 2006 mede het ESR vorderingensaldo hebben bepaald :

- 1) onvolledige consolidatieperimeter : diensten of instellingen die conform de ESR criteria tot de consolidatieperimeter van de gemeenschap of het gewest behoren maar in de economische hergroepering nog niet werden geconsolideerd ;

Tabel 27***Aan de consolidatieperimeter toe te voegen instellingen of diensten***

	2003	2004	2005	2006
Vlaamse Gemeenschap / Gewest	Aquafin, De Lijn, NV De Scheepvaart, NV Waterwegen en Zeekanaal, VRT pensioenfondsen	Aquafin, VRT pensioenfondsen	De Singel, MUHKA, VRT pensioenfondsen	De Singel, MUHKA, VERF, Waarborgbeheer, VRT pensioenfondsen
Franse Gemeenschap	RTBf	RTBf	RTBf	RTBf
Waalse Gewest	TEC, OFI, OWD	TEC, OFI	TEC	TEC
Brussels Hoofdstedelijk Gewest	MIVB	MIVB	MVV	MVV
Duitstalige Gemeenschap	BRF	BRF	-	-
Gemeenschapscommissies te Brussel	-	-	-	-

2) overdrachten die in de economische hergroepering als kredietverlening en deelnemingen (of kapitaalaflossing) worden beschouwd maar conform het ESR als investeringssubsidie of kapitaaloverdracht dienen aangemerkt te worden, met een verhoging van de primaire uitgaven tot gevolg ;

- Vlaamse Gewest : investeringssubsidie aan De Lijn (2003);
- Waalse Gewest : investeringssubsidie voor herstellingswerken aan de autowegen E411 en E25 geprefinancierd en uitgevoerd door de NV SOFICO (2003, 2004, 2005 en 2006);
- Brussels Hoofdstedelijk Gewest (2004): het gedeelte van de kapitaaloverdracht dat overeenstemde met het verlies van de BGHM werd als deelneming in het kapitaal verworpen.

3) Wijziging van het aanrekeningstijdstip van ontvangsten/uitgaven door toepassing van het ESR principe van vastgestelde rechten/verplichtingen

3.1) *Ontvangsten*

a) Vlaams, Waals en Brussels Hoofdstedelijk Gewest (jaarlijks terugkerende correctie): de betalingstermijn van de gewestelijke belastingen (87) :

Uitgaande van de notie “vastgestelde rechten” worden de belastingontvangsten in het ESR geregistreerd op het moment dat de belastbare transactie plaatsvindt of, voor sommige belastingen op het inkomen, het moment dat het bedrag van de verschuldigde belasting met zekerheid door de overheid wordt vastgesteld; dit tijdstip wordt geacht samen te vallen met de verzending aan de belastingplichtige van de uitnodiging tot betaling, ongeacht de wettelijk bepaalde (regelmatige) betalingstermijn. Die betalingstermijn wordt geacht overeen te stemmen met :

- 2 maanden voor de onroerende voorheffing
- 1 maand voor de successierechten
- 1 maand voor de verkeersbelasting

Die betalingstermijn wordt in het ESR geneutraliseerd door op de ontvangsten een verschuiving toe te passen van 2 respectievelijk 1 maand.

- b) Vlaams, Waals en Brussels Hoofdstedelijk Gewest (jaarlijks terugkerende correctie): de doorstortingstermijn van de gewestelijke belastingen (88) :

Afgezien van de onroerende voorheffing in het Vlaamse Gewest, verzekert de federale overheid nog steeds kosteloos de dienst van alle gewestelijke belastingen voor rekening van de gewesten (89). De door de federale overheid geïnde ontvangsten worden op het einde van de maand die volgt op de maand van inning aan de gewesten doorgestort (90).

Niettemin worden de gewestelijke belastingen in het ESR beschouwd als eigen fiscale ontvangsten van de gewesten en worden zij bijgevolg aangerekend alsof zij door de gewesten zelf worden geïnd, ongeacht het tijdstip waarop zij door de federale overheid worden doorgestort ; de doorstortingstermijn van 1 maand wordt dus geneutraliseerd.

- c) Waalse Gewest (2006) en Brussels Hoofdstedelijk Gewest (2005 - 2006) : trekkingsrechten op de federale overheid ter financiering van de programma's voor wedertewerkstelling van werklozen (91) :

De achterstand die de federale overheid in 2005 had opgelopen in de overdracht van deze trekkingsrechten naar de gewesten werd rechtgezet in 2006; het bedrag van de inhaaloperatie dient echter op het jaar 2005 aangerekend te worden : verhoging van de ontvangsten 2005 en verlaging van de ontvangsten 2006 voor

88 Gewestelijke belastingen zoals bedoeld in artikel 3 van de bijzondere financieringswet.

89 Met ingang van 2002 kunnen de gewesten, onder bepaalde voorwaarden, de gewestelijke belastingen zelf innen, maar tot op heden heeft geen enkel gewest deze taak van de federale overheid reeds overgenomen (artikel 5, §3 en 68ter van de bijzondere financieringswet).

90 In toepassing van artikel 54, §1, tweede lid van de bijzondere financieringswet.

91 Middelenoverdracht bedoeld in artikel 35 van de bijzondere financieringswet.

éénzelfde bedrag. Deze correcties werden door de gewesten reeds in hun economische hergroepering doorgevoerd, behalve in het Waalse Gewest waar de correctie op het jaar 2006 ontbreekt en in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest waar de correctie voor beide jaren ontbreekt. Dit wordt hier rechtgezet.

- d) Vlaamse Gemeenschap (2003), Franse Gemeenschap (2003) en Waalse Gewest (2004, 2005): geïnde ontvangsten inzake kijk- en luistergeld waarvan de vorderingen in voorgaande jaren werden gecreëerd (92).
- e) Vlaamse Gemeenschap (2003) : de impact van de forfaitaire Vlaamse afcentiemen in de personenbelasting voor het aanslagjaar 2002 diende aangerekend te worden als een negatieve ontvangst op het begrotingsjaar 2002. Niet de betaling van het voorschot aan de federale overheid eind 2001, maar wel de inkohierungen van de personenbelasting bepaalden, conform het ESR, het tijdstip van aanrekening. Het merendeel van de inkohierungen gebeurde in 2002 zodat het grootste deel van de budgettaire impact op het begrotingsjaar 2002 werd aangerekend (222,5 miljoen EUR). Maar een aantal inkohierungen vonden plaats in 2003 zodat ook voor het begrotingsjaar 2003 nog een negatieve ontvangst – zij het zeer gering – in rekening wordt gebracht (0,5 miljoen euro).

3.2) Uitgaven

- a) Vlaamse Gemeenschap (2003, 2004, 2005 ,2006) : achterstallige RSZ bijdragen in de sector onderwijs geregulariseerd in 2006:

De verschuldigde bijdragen hebben betrekking op de jaren 2003 – 2005 maar werden slechts in 2006 betaald. In het ESR worden de bijdragen aangerekend op de jaren waarvoor zij verschuldigd waren en niet op het jaar van de effectieve betaling. Bijgevolg worden de uitgaven van de Vlaamse Gemeenschap in 2003 – 2005 opwaarts en in 2006 neerwaarts herzien.

- b) Waalse Gewest (2003): wedden van december betaald in december met als gevolg dat er niet 12 maar 13 maanden werden betaald in 2003 :

Conform het ESR kunnen slechts 12 maanden op een begrotingsjaar worden aangerekend, bijgevolg wordt de dertiende maand in mindering gebracht van de uitgaven. De betalingen in december vonden plaats tijdens de periode 2001 – 2003 en kaderden in een weddenverhoging van de Waalse ambtenaren die per niveau werd doorgevoerd, beginnende met de lagere niveaus in 2001 (93).

92 Het kijk- en luistergeld is met ingang van het begrotingjaar 2002 omgevormd van een gemeenschapsbelasting in een gewestelijke belasting.

93 Daartegenover staat de aanrekening van 12 maanden wedden (en niet 11 maanden) in 1984 toen beslist werd om de wedde van de maand december slechts in januari te betalen.

- c) voor meerdere deelgebieden (naargelang de informatie verstrekt door de deelgebieden) (94) wordt een correctie op de uitgaven aangebracht in verband met de verlopen interesten.

Deze correctie beoogt de pro rata temporis aanrekening van de interestlasten volgens het principe van de vastgestelde rechten / verplichtingen.

4) *Diverse correcties*

- 4.1) Tot en met 2003 diende een correctie te worden aangebracht in verband met het ALESH: vanuit de ESR optiek telt het financieel saldo van het ALESH ; dit valt uit de economische hergroepering niet af te leiden aangezien daar enkel rekening wordt gehouden met de bijdrage die de gewesten aan het ALESH storten. Ingevolge de overname van de ALESH schuld door de gewestelijke huisvestingsmaatschappijen eind 2003 vervalt deze correctie met ingang van het begrotingsjaar 2004.
- 4.2) Kapitaalaflossingen (2003) : schuldaflossingen en –terugbetalingen die ten onrechte als kapitaaloverdracht in de economische hergroepering worden geregistreerd.

2.3. Revisie van de vorderingensaldi van het begrotingsjaar 2003

De vorderingensaldi van gemeenschappen en gewesten van het begrotingsjaar 2003 werden, in vergelijking met het jaarverslag 2004 van de Afdeling, gevoelig herzien. Onderhavige tekst gaat uit van de herziene saldi.

De impact van de herziening is negatief. De herziene vorderingensaldi van gemeenschappen en gewesten liggen in totaal 395,2 miljoen euro lager dan geraamd in het jaarverslag 2004.

De herzieningen vinden hun oorsprong in enerzijds de occasionele revisie van de nationale rekeningen die in 2005 heeft plaatsgevonden en anderzijds de gewone revisie die voornamelijk betrekking heeft op een actualisering van de basisgegevens.

94 Niet elk deelgebied verstrekt hierover jaarlijks de vereiste informatie.

De **occasionele revisie 2005** van de nationale rekeningen (95) bevat ook elementen die de rekeningen van de overheid beïnvloeden. Het Instituut voor de nationale rekeningen heeft deze occasionele revisie aangegrepen om een aantal wijzigingen aan te brengen die toelaten om de voorschriften van Eurostat nog beter na te leven. Het betreft sectorwijzigingen van :

- de regionale maatschappijen voor openbaar vervoer
- de pensioenfondsen van instellingen uit de overheidssector
- enkele andere regionale instellingen.

Deze sectorwijzigingen hebben een impact op de overheidsontvangsten, de overheidsuitgaven en het vorderingensaldo van de betrokken overheden.

De voornaamste aanpassing is de sectorale herklassering van de regionale maatschappijen voor openbaar vervoer. Zij worden met terugwerkende kracht vanaf 1991 in de overheidssector in plaats van in de sector van de niet-financiële vennootschappen opgenomen. Het gaat om De Lijn in Vlaanderen, de Société Régionale Wallonne de Transport (SRWT) en haar vijf exploitatievennootschappen TEC in het Waalse Gewest en de Maatschappij voor Intercommunaal Vervoer te Brussel (MIVB) in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. Alhoewel deze regionale maatschappijen openbare entiteiten zijn die rechtspersoonlijkheid bezitten, over een zekere beslissingsautonomie beschikken ten opzichte van hun toezichthoudende ministerie en een volledige boekhouding hebben, voldoen zij niet aan de derde voorwaarde om tot de marktsector gerekend te worden, met name dat de verkoopopbrengst minstens 50% van de productiekosten dient te dekken. Met de ontvangsten uit hoofde van de vervoerbewijzen die aan de gebruikers verkocht worden, wordt dat minimum niet gehaald en de exploitatiedotatie die de regionale maatschappijen van de gewesten ontvangen kunnen niet als verkopen in aanmerking worden genomen voor het criterium van de 50%.

De herklassering van de pensioenfondsen die door openbare instellingen werden opgericht om de wettelijke pensioenen van het statutair personeel te beheren vloeit in feite voort uit de analyse door Eurostat van het dossier betreffende de overname door de Staat van het pensioenfonds van Belgacom. De herklassering geldt met terugwerkende kracht vanaf 1995. Sommige fondsen zoals het Pensioenfonds voor de rust- en overlevingspensioenen van het statutair personeel van de VRT *tot 2002*, worden geherklasseerd in de sector niet-financiële vennootschappen. Andere fondsen, waaronder datzelfde VRT pensioenfonds maar dan *vanaf 2002*, worden geherklasseerd in de overheidssector.

De andere regionale instellingen die het voorwerp zijn geweest van een sectorale herklassering zijn de NV De Scheepvaart (DS) en de NV Waterwegen en Zeekanaal (WZ) in het Vlaamse Gewest en de Office Wallonne des Déchets (OWD) in het Waalse Gewest. Met terugwerkende kracht vanaf 1999 worden zij niet langer tot de sector van de niet-financiële

95 Occasionele revisies worden om de 5 à 7 jaren doorgevoerd en vinden hun oorsprong in de toepassing van nieuwe concepten, de aanwending van nieuwe gegevensbronnen of betere ramingsmethoden (Bron: Instituut voor de nationale rekeningen, Nationale Rekeningen – Rekeningen van de overheid 2004 – publicatie van juli 2005 - blz. 95 en volgende).

vennootschappen gerekend maar wel tot de overheidssector. Het criterium van de 50%, dat vereist is om als markproducent beschouwd te worden, blijkt niet voldaan te zijn.

De **gewone revisie** die het gevolg is van een actualisering van de basisgegevens heeft een geringere impact gehad op het vorderingensaldo 2003 van gemeenschappen en gewesten.

Het gaat in de Vlaamse Gemeenschap om de invoering van herziene uitgavencijfers van de NV Aquafin en de toevoeging van de ESR correctie inzake de voor 2003 verschuldigde maar slechts in 2006 betaalde RSZ-bijdragen voor de onderwijssector.

In de Franse Gemeenschap betreft het enkel een actualisering van de uitgavencijfers van de openbare omroep RTBf.

Aan Waalse zijde vloeien de herziene cijfers voort uit de consolidatie van het Office for Foreign Investment (OFI), een actualisering van de economische hergroepering en de verhoging van de primaire uitgaven ten belope van de door de NV SOFICO geprefinancierde en uitgevoerde wegenwerken.

In onderstaande tabel wordt de impact van de diverse revisies op het vorderingensaldo 2003 weergegeven per deelgebied.

Tabel 28
Impact van de revisie van de nationale rekeningen op de gemeenschappen en de gewesten voor het begrotingsjaar 2003

(a)	impact op :			(x 1.000.000 euro)		
	uitgaven	ontvangsten	vorderingensaldo	vorderingensaldo 2003 vastgesteld in :		
				2004	2007	verschil
Vlaamse Gemeenschap	629,8	184,7	-445,1	628,4	182,8	-445,6
				(b)	(b)	(c)
De Lijn (consolidatie)	412,9	134,1	-278,8			
VRT pensioenfonds (consolidatie)	33,1	32,6	-0,5			
DS en WZ (consolidatie)	69,2	18,0	-51,2			
Aquafin (actualisering)	50,1	0,0	-50,1			
inhaaloperatie RSZ bijdragen onderwijs	64,5	0,0	-64,5			
Franse Gemeenschap	3,6	0,0	-3,6	-28,9	-32,0	-3,1
						(c)
RTBf (actualisering)	3,6	0,0	-3,6			
Waalse Gewest	110,6	122,6	12,0	-75,2	-63,3	11,9
						(c)
SRWT & TEC (consolidatie)	133,4	126,6	-6,8			
OWD (consolidatie)	-3,3	0,9	4,2			
herstellingswerken autowegen	8,3	0,0	-8,3			
OFI (consolidatie)	0,2	0,6	0,4			
actualisering EH	-28,0	-5,5	22,5			
Brussels Hoofdstedelijk Gewest	165,9	207,4	41,5	22,1	63,7	41,6
						(c)
MIVB (consolidatie)	165,9	207,4	41,5			
Totaal gemeenschappen en gewesten	909,9	514,7	-395,2	546,4	151,2	-395,2

- (a) Geen revisie van het vorderingensaldo van de Duitstalige Gemeenschap en de drie Gemeenschapscommissies te Brussel.
- (b) Met inbegrip van het vorderingensaldo van het Vlaams Zorgfonds.
- (c) Het hier niet-verklaarde verschil is te wijten aan diverse kleine herzieningen van de cijfers.

3. Budgettaire resultaten van gemeenschappen en gewesten voor de periode 2003 - 2006

In onderstaande tabellen wordt per deelgebied een overzicht gegeven van de budgettaire realisaties voor de periode 2003 – 2006 op het niveau van de kernelementen die opgesomd werden in punt 2.1. (*Werkwijze van de Afdeling*) en die leiden tot het ESR vorderingensaldo.

Zoals hiervoor vermeld, worden voor het begrotingsjaar 2003 de herziene vorderingensaldi hernomen.

De vorderingensaldi evolueerden tijdens de periode 2003 – 2006 over het algemeen in positieve zin. Dat dit niet onbelangrijk is geweest voor de evolutie van de globale overheidsfinanciën van de gezamenlijke overheid wordt in onderstaande tabel aangegeven.

Tabel 29

Overzicht van de vorderingensaldi van gemeenschappen en gewesten voor de periode 2003 - 2006

vorderingensaldi (in % van het BBP)	2003	2004	2005	2006
Vlaamse Gemeenschap				
<i>exclusief Zorgfonds</i>	0,0%	0,1%	0,2%	0,2%
<i>inclusief Zorgfonds</i>	0,1%	0,1%	0,2%	0,2%
Franse Gemeenschap	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Waalse Gewest	0,0%	0,1%	0,0%	0,0%
Brussels Hoofdstedelijk Gewest	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Duitstalige Gemeenschap	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Franse Gemeenschapscommissie	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Vlaamse Gemeenschapscommissie	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
TOTAAL gemeenschappen en gewesten				
<i>exclusief Zorgfonds</i>	0,0%	0,2%	0,3%	0,2%
<i>inclusief Zorgfonds</i>	0,1%	0,2%	0,3%	0,3%
Gezamenlijke overheid	0,1%	0,0%	0,1%	0,2%

De Vlaamse Gemeenschap realiseerde elk jaar een hoger vorderingenoverschot (96); gelet op de omvang van het overschot is het budgettair resultaat van de Vlaamse Gemeenschap van doorslaggevend belang niet alleen voor het vorderingensaldo van de deelsector van gemeenschappen en gewesten maar tevens voor de algehele overheidsfinanciën van de gezamenlijke overheid.

Tabel 30

(x 1.000.000 euro)

Vlaamse Gemeenschap	2003	2004	2005	2006	evolutie t.o.v. (t-1)			
					2003-02	2004-03	2005-04	2006-05
1 geconsolideerd NFS	395,3	573,7	689,9	299,4	517,7	178,4	116,2	-390,5
2 geconsolideerde netto KVD <i>begroting + consolidatieperimeter</i>	206,4	-145,7	-47,2	79,8	9,6	-352,1	98,5	127,0
3 = 1-2 geconsolideerd NFS na KVD correctie	601,7	428,0	642,6	379,2	527,3	-173,7	214,6	-263,5
4 bijkomende ESR correcties	-516,3	-64,8	49,6	209,8	-121,3	451,5	114,4	160,2
5 = 3+4 ESR vorderingensaldo (definitie NR) <i>exclusief Zorgfonds</i>	85,4	363,2	692,3	589,0	406,0	277,8	329,0	-103,2
<i>in % van het BBP</i>	(a) 0,0%	0,1%	0,2%	0,2%	0,1%	0,1%	0,1%	0,0%
6 vorderingensaldo Zorgfonds	97,4	21,3	17,5	168,1	19,9	-76,1	-3,8	150,6
7 = 5+6 ESR vorderingensaldo (definitie HRF) <i>inclusief Zorgfonds</i>	182,8	384,5	709,8	757,1	425,9	201,7	325,2	47,4
<i>in % van het BBP</i>	(a) 0,07%	0,13%	0,24%	0,24%	0,16%	0,07%	0,11%	0,02%

- (a) In het Jaarverslag 2004 van de Afdeling werd het vorderingensaldo 2003 geraamd op +531,2 miljoen euro exclusief het Zorgfonds respectievelijk +628,4 miljoen euro inclusief het Zorgfonds (vorderingensaldo Zorgfonds geraamd op +97,2 miljoen EUR).

De Franse Gemeenschap zette in 2006 het tekort om in een beperkt overschot.

Tabel 31

(x 1.000.000 euro)

Franse Gemeenschap	2003	2004	2005	2006	evolutie t.o.v. (t-1)			
					2003-02	2004-03	2005-04	2006-05
1 geconsolideerd NFS	-25,1	-8,7	1,0	15,3	54,3	16,4	9,7	14,3
2 geconsolideerde netto KVD <i>begroting + consolidatieperimeter</i>	0,2	0,1	-0,3	-0,1	0,3	-0,1	-0,3	0,2
3 = 1-2 geconsolideerd NFS na KVD correctie	-24,9	-8,6	0,7	15,2	54,5	16,3	9,3	14,5
4 bijkomende ESR correcties	-7,1	-2,9	-7,3	-7,9	2,4	4,2	-4,4	-0,6
5 = 3+4 ESR vorderingensaldo (definitie NR)	-32,0	-11,5	-6,6	7,3	56,9	20,5	4,9	13,9
<i>in % van het BBP</i>	(a) -0,01%	0,00%	0,00%	0,00%	0,02%	0,01%	0,00%	0,00%

- (a) In het Jaarverslag 2004 van de Afdeling werd het vorderingensaldo 2003 geraamd op -28,9 miljoen euro.

Het Waalse Gewest slaagde erin om het aanvankelijke tekort reeds vanaf 2004 om te zetten in een overschot.

Tabel 32

(x 1.000.000 euro)

Waalse Gewest	2003	2004	2005	2006	evolutie t.o.v. (t-1)			
					2003-02	2004-03	2005-04	2006-05
1 geconsolideerd NFS	-239,8	-145,0	-26,6	24,8	0,5	94,8	118,4	51,4
2 geconsolideerde netto KVD <i>begroting + consolidatieperimeter</i>	75,8	326,0	131,4	156,3	26,4	250,1	-194,6	24,9
3 = 1-2 geconsolideerd NFS na KVD correctie	-164,0	181,0	104,8	181,1	26,9	345,0	-76,2	76,3
4 bijkomende ESR correcties	100,7	1,3	-21,4	-77,8	-84,0	-99,4	-22,8	-56,4
5 = 3+4 ESR vorderingensaldo (definitie NR)	-63,3	182,3	83,4	103,3	-57,1	245,6	-98,9	19,9
<i>in % van het BBP</i>	(a) <i>-0,02%</i>	<i>0,06%</i>	<i>0,03%</i>	<i>0,03%</i>	<i>-0,02%</i>	<i>0,08%</i>	<i>-0,03%</i>	<i>0,01%</i>

a) In het Jaarverslag 2004 van de Afdeling werd het vorderingensaldo 2003 geraamd op -75,2 miljoen euro.

Het Brussels Hoofdstedelijk Gewest sloot de rekeningen jaarlijks af met een overschot, behalve in 2006.

Tabel 33

(x 1.000.000 euro)

Brussels Hoofdstedelijk Gewest	2003	2004	2005	2006	evolutie t.o.v. (t-1)			
					2003-02	2004-03	2005-04	2006-05
1 geconsolideerd NFS	-42,0	-97,9	71,2	-123,6	147,9	-55,9	169,1	-194,8
2 geconsolideerde netto KVD <i>begroting + consolidatieperimeter</i>	25,7	269,4	61,4	94,6	-10,3	243,7	-208,0	33,3
3 = 1-2 geconsolideerd NFS na KVD correctie	-16,3	171,5	132,6	-28,9	137,6	187,8	-38,9	-161,5
4 bijkomende ESR correcties	80,0	-41,6	-66,0	9,9	-84,5	-121,6	-24,4	75,9
5 = 3+4 ESR vorderingensaldo (definitie NR)	63,7	129,9	66,6	-19,1	53,1	66,2	-63,3	-85,6
<i>in % van het BBP</i>	(a) <i>0,02%</i>	<i>0,04%</i>	<i>0,02%</i>	<i>-0,01%</i>	<i>0,02%</i>	<i>0,02%</i>	<i>-0,02%</i>	<i>-0,03%</i>

a) In het Jaarverslag 2004 van de Afdeling werd het vorderingensaldo 2003 geraamd op +22,1 miljoen euro.

In de Duitstalige Gemeenschap schommelde het resultaat rond het budgettaire evenwicht, met een gering tekort in 2003.

Tabel 34

(x 1.000.000 euro)

Duitstalige Gemeenschap	2003	2004	2005	2006	évoluție t.o.v. (t-1)			
					2003-02	2004-03	2005-04	2006-05
1 geconsolideerd NFS	-4,8	2,1	1,3	0,2	-1,8	6,9	-0,8	-1,1
2 geconsolideerde netto KVD <i>begroting + consolidatieperimeter</i>	0,0	0,0	-0,1	-0,1	0,0	0,0	0,0	0,0
3 = 1-2 geconsolideerd NFS na KVD correctie	-4,8	2,1	1,2	0,1	-1,8	6,9	-0,9	-1,1
4 bijkomende ESR correcties	0,1	0,1	0,0	0,0	0,5	0,0	-0,1	0,0
5 = 3+4 ESR vorderingensaldo (definitie NR)	-4,7	2,2	1,2	0,1	-1,3	6,9	-1,0	-1,1
<i>en % du PIB</i>	<i>(a)</i> 0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%

(a) In het Jaarverslag 2004 van de Afdeling werd het vorderingensaldo 2003 eveneens geraamd op -4,7 miljoen euro.

De Franse Gemeenschapscommissie daarentegen kon het evenwicht niet aanhouden en boekte elk jaar een beperkt tekort.

Tabel 35

(x 1.000.000 euro)

Franse Gemeenschapscommissie	2003	2004	2005	2006	évolution p.r.à. (t-1)			
					2003-02	2004-03	2005-04	2006-05
1 geconsolideerd NFS	-5,0	-14,1	-12,4	-2,1	-3,6	-9,1	1,7	10,3
2 geconsolideerde netto KVD <i>begroting + consolidatieperimeter</i>	0,0	6,8	1,1	-5,7	0,0	6,8	-5,7	-6,8
3 = 1-2 geconsolideerd NFS na KVD correctie	-5,0	-7,3	-11,3	-7,8	-3,6	-2,3	-4,0	3,5
4 bijkomende ESR correcties	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
5 = 3+4 ESR vorderingensaldo (definitie NR)	-5,0	-7,3	-11,3	-7,8	-3,6	-2,3	-4,0	3,5
<i>in % van het BBP</i>	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%

(a) In het Jaarverslag 2004 van de Afdeling werd het vorderingensaldo 2003 geraamd op -5,0 miljoen EUR.

De Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie realiseerde een overschot behalve in 2004 en 2006.

Tabel 36

(x 1.000.000 euro)

Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie	2003	2004	2005	2006	evolutie t.o.v. (t-1)			
					2003-02	2004-03	2005-04	2006-05
1 geconsolideerd NFS	8,8	-7,5	9,6	-2,9	5,4	-16,3	17,1	-12,5
2 geconsolideerde netto KVD <i>begroting + consolidatieperimeter</i>	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
3 = 1-2 geconsolideerd NFS na KVD correctie	8,8	-7,5	9,6	-2,9	5,4	-16,3	17,1	-12,5
4 bijkomende ESR correcties	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
5 = 3+4 ESR vorderingensaldo (definitie NR)	8,8	-7,5	9,6	-2,9	5,4	-16,3	17,1	-12,5
<i>in % van het BBP</i>	(a) 0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	-0,01%	0,01%	0,00%

a) In het Jaarverslag 2004 van de Afdeling werd het vorderingensaldo 2003 eveneens geraamd op +8,8 miljoen EUR.

De Vlaamse Gemeenschapscommissie sloot de rekeningen jaarlijks af met een niet gering positief saldo.

Tabel 37

(x 1.000.000 euro)

Vlaamse Gemeenschapscommissie	2003	2004	2005	2006	evolutie t.o.v. (t-1)			
					2003-02	2004-03	2005-04	2006-05
1 geconsolideerd NFS	23,0	14,7	20,9	22,3	-0,8	-8,3	6,2	1,4
2 geconsolideerde netto KVD <i>begroting + consolidatieperimeter</i>	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
3 = 1-2 geconsolideerd NFS na KVD correctie	23,0	14,7	20,9	22,3	-0,8	-8,3	6,2	1,4
4 bijkomende ESR correcties	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
5 = 3+4 ESR vorderingensaldo (definitie NR)	23,0	14,7	20,9	22,3	-0,8	-8,3	6,2	1,4
<i>in % van het BBP</i>	(a) 0,01%	0,01%	0,01%	0,01%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%

(a) In het Jaarverslag 2004 van de Afdeling werd het vorderingensaldo 2003 eveneens geraamd op +23,0 miljoen euro.

De algehele positieve evolutie van de vorderingensaldi van de gemeenschappen en de gewesten kent diverse oorzaken. Deze evolutie werd vergemakkelijkt door de sterke toename van de federale overdrachten inzake toegewezen gedeelten van de personenbelasting en de BTW alsook de forse groei van de opbrengst van de gewestelijke belastingen.

Beide inkomstenbronnen ondergingen gevoelige wijzigingen ingevolge de hervorming van het financieringsstelsel die inwerking trad vanaf het begrotingsjaar 2002 (het zogenaamde Lambermontakkoord). De BTW overdrachten werden met het oog op de herfinanciering van de gemeenschappen gevoelig verhoogd en de gewesten verwierven meer fiscale autonomie op het vlak van de gewestelijke belastingen. De aanwending van de nieuw verworven bevoegdheden heeft vooral in de sector van de registratie- en successierechten geleid tot tariefverlagingen die, gecombineerd met een neerwaarts gericht rentepeil en stijgende vastgoedprijzen, de ontvangsten inzake gewestelijke belastingen fors hebben doen toenemen.

Ingevolge de opwaartse herziening van de doelstellingen, ondermeer in functie van de verwachte ontvangstenevoluties maar ook om diverse andere redenen (zie in dit verband punt 4 van onderhavig hoofdstuk), moesten de vorderingensaldi uiteraard omhoog. Deze herzieningen hebben de meerontvangsten echter slechts gedeeltelijk afgeroomd. Tenslotte heeft ook de matige groeivoet van de primaire uitgaven bijgedragen tot de positieve evolutie van de vorderingensaldi.

4. Evaluatie van de budgettaire realisaties aan de hand van de afgesproken doelstellingen

In de opeenvolgende Stabiliteitsprogramma's werd de budgettaire doelstelling voor de gezamenlijke overheid vastgesteld op een begrotingsevenwicht voor elk van de jaren 2003 – 2006. Deze globale doelstelling werd onderbouwd door voor elke deelsector van de overheid eveneens een budgettair streefdoel voorop te stellen. Voor de deelsector van gemeenschappen en gewesten bestond de doelstelling uit het behalen van een vorderingenoverschot.

De omvang van dit overschot varieerde voor de beschouwde periode tussen 0,1% en 0,3% van het bbp. In 2003 en 2004 dienden de gemeenschappen en de gewesten tezamen een vorderingensurplus van 0,2% van het bbp te behalen. Voor het begrotingsjaar 2005 werd het beoogde overschot opgetrokken tot 0,3% van het bbp en voor het begrotingsjaar 2006 bedroeg de doelstelling +0,1% van het bbp.

Deze doelstellingen vertalen zich in minimaal te realiseren overschotten respectievelijk maximaal te boeken tekorten per gemeenschap en gewest.

Voor de beschouwde periode gaat de oorsprong van de individuele doelstellingen in feite terug tot het traject 2000 – 2010, dat door de HRF in het Jaarverslag van 1999 werd aanbevolen en dat *uiterlijk* in 2010 moest uitmonden in een budgettair evenwicht voor elke gemeenschap en elk gewest. De aanvankelijk deficitaire deelgebieden dienden bijgevolg hun tekort jaarlijks af te bouwen en de Vlaamse Gemeenschap, die sinds 1997 overschotten realiseerde, kon geleidelijk aan naar een evenwichtssituatie evolueren.

Dit traject werd principieel onderschreven door de gemeenschappen en de gewesten in een budgettair akkoord dat tussen de federale overheid en de deelgebieden eind 1999 werd afgesloten, aanvankelijk voor de periode 2000 – 2002, later uitgebreid tot 2005 (97).

97 De Overeenkomst van 24 november 1999 voor wat de periode 2000 – 2002 betreft en de Overeenkomst van 15 december 2000 waarin de doelstellingen voor het begrotingsjaar 2001 werden bijgestuurd en deze voor de begrotingsjaren 2003-2005 werden toegevoegd. De opwaartse aanpassing van de doelstellingen 2001 was ingegeven door de uitzonderlijk sterke groei van de federale overdrachten in 2001 ingevolge een fors positieve regularisatie van de middelenoverdracht van het voorgaande jaar. Deze regularisatie was op zijn beurt het gevolg van de sterke conjunctuur in 2000 die met één jaar vertraging in de federale transfers aan de gemeenschappen en de gewesten werd doorgerekend.

Later werden de nominale doelstellingen van voormeld lange termijn traject meermaals aangepast in uitvoering van beslissingen die genomen werden in het kader van het veelvuldig budgettaire overleg dat tussen de federale overheid en de deelgebieden in de voorbije jaren heeft plaatsgevonden.

De oorsprong van de aanpassingen van de doelstellingen is grosso modo van tweeërlei aard. Enerzijds spruiten de aanpassingen voort uit de compensatie op de doelstellingen van de budgettaire impact van diverse beslissingen en akkoorden die in overleg met de gemeenschappen en de gewesten op uiteenlopende beleidsvlakken werden getroffen (EBA, ALESH schuldooperatie, de niet-toepassing op de gemeenschappen en de gewesten van de inhouding op het vakantiegeld). Anderzijds werd vanaf 2005 meer rekening gehouden met de ontvangstenevolutie van de gemeenschappen en de gewesten, wat in zekere zin vergelijkbaar is met de bijsturing van de doelstellingen van het begrotingsjaar 2001. Voor de periode 2005 – 2006 werd de forse groei van de gewestelijke belastingen respectievelijk van de federale overdrachten inzake toegewezen gedeelten van de personenbelasting en de BTW aangegrepen om een opwaartse bijsturing van de doelstellingen van gemeenschappen en gewesten te verantwoorden. De doelstellingen van de Franse Gemeenschap, de Duitstalige Gemeenschap en de drie gemeenschapscommissies te Brussel werden echter niet bijgestuurd in functie van de verwachte ontvangstenevolutie, gelet op het symmetrisch verloop van hun ontvangsten en uitgaven.

Door deze veelvuldige en uiteenlopende aanpassingen werd het oorspronkelijk traject van de doelstellingen grondig gewijzigd; zo werden de initieel nog toegestane tekorten voor de Franse Gemeenschap, het Waalse Gewest en het Brussels Hoofdstedelijk Gewest veel vroeger dan voorzien in het oorspronkelijk traject omgezet in een overschot. Dit mag echter niet enkel als een loutere verstrenging van de doelstellingen aanzien worden gelet op de aanwezigheid van andere aanpassingen zoals budgettaire compensaties en afstemming op de ontvangstenevolutie.

In de evaluatie van de budgettaire realisaties van de periode 2003 – 2006 wordt de herziening van de vorderingensaldi van het begrotingsjaar 2003, ingevolge de revisie van de overheidsrekeningen met retroactieve inwerkingtreding (zie punt 2.3.), buiten beschouwing gelaten. Het is immers niet de bedoeling om de naleving van de doelstellingen van het begrotingsjaar 2003 ex post te herevalueren op basis van intussen tijd gereviseerde en geactualiseerde cijfers.

In onderhavige evaluatie wordt in tegenstelling tot de Nationale Rekeningen het Vlaams Zorgfonds niet tot de deelsector Sociale Zekerheid (Entiteit I) gerekend, maar wel tot de deelsector van gemeenschappen en gewesten (Entiteit II) en meer bepaald tot de Vlaamse Gemeenschap.

Tabel 38
Gerealiseerde vorderingensaldi versus doelstellingen
2003 – 2006 (a)

(x 1.000.000 euro)

(b)	Vlaamse Gemeenschap	Franse Gemeenschap	Waalse Gewest	Brussels Hoofdstedelijk Gewest	Duitstalige Gemeenschap	Franse Gemeenschapscommissie	Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie	Vlaamse Gemeenschapscommissie	Totaal gemeenschappen en gewesten	
									in absolute cijfers	in % BBP
2003										
<i>vóór herziening NR</i>										
realisatie	628,4	-28,9	-75,2	22,1	-4,7	-5,0	8,8	23,0	568,5	0,2%
doelstelling	478,7	-28,7	-5,3	-0,6	0,0	0,1	0,0	0,0	444,2	0,2%
verschil	149,7	-0,2	-69,9	22,7	-4,7	-5,1	8,8	23,0	124,3	0,0%
2003										
<i>na herziening NR</i>										
realisatie	182,8	-32,0	-63,3	63,7	-4,7	-5,0	8,8	23,0	173,3	0,1%
doelstelling	478,7	-28,7	-5,3	-0,6	0,0	0,1	0,0	0,0	444,2	0,2%
verschil	-295,9	-3,3	-58,0	64,3	-4,7	-5,1	8,8	23,0	-270,9	-0,1%
2004										
realisatie	384,5	-11,5	182,3	129,9	2,2	-7,3	-7,5	14,7	687,3	0,2%
doelstelling	373,3	-40,5	192,8	59,2	0,0	0,0	0,0	0,0	584,8	0,2%
verschil	11,3	29,0	-10,5	70,8	2,2	-7,3	-7,5	14,7	102,6	0,0%
2005										
realisatie	709,8	-6,6	83,4	66,6	1,2	-11,3	9,6	20,9	873,6	0,3%
doelstelling	618,8	-6,5	109,9	82,9	0,3	1,9	0,0	0,0	807,3	0,3%
verschil	90,9	-0,1	-26,5	-16,3	0,9	-13,2	9,6	20,9	66,3	0,0%
2006										
realisatie	757,1	7,3	103,3	-19,1	0,1	-7,8	-2,9	22,3	860,3	0,3%
doelstelling	419,4	1,0	21,8	-21,2	0,3	1,9	0,0	0,0	423,1	0,1%
verschil	337,7	6,3	81,5	2,1	-0,2	-9,7	-2,9	22,3	437,2	0,1%
gecumuleerd 2003 - 2006										
<i>vóór herziening NR 2003</i>										
realisatie	2.479,8	-39,7	293,8	199,5	-1,2	-31,4	7,9	80,9	2.989,7	1,0%
doelstelling	1.890,2	-74,7	319,1	120,2	0,7	3,8	0,0	0,0	2.259,4	0,8%
verschil	589,6	35,0	-25,4	79,3	-1,8	-35,2	7,9	80,9	730,3	0,2%
gecumuleerd 2003 - 2006										
<i>na herziening NR 2003</i>										
realisatie	2.034,2	-42,8	305,7	241,1	-1,2	-31,4	7,9	80,9	2.594,5	0,9%
doelstelling	1.890,2	-74,7	319,1	120,2	0,7	3,8	0,0	0,0	2.259,4	0,8%
verschil	144,0	31,9	-13,4	120,9	-1,8	-35,2	7,9	80,9	335,1	0,1%

(a) Minteken = negatieve overschrijding van de doelstelling

(b) Doelstelling : met inbegrip van de ESR correctie voor KVD verrichtingen (code 8)

(c) - Voor begrotingsjaar 2004 : rekening houdend met toegestane afwijking art. 8, Overeenkomst van 15.12.2000 (ten belope van 156,6 miljoen EUR).

- Voor begrotingsjaar 2005 : rekening houdend met toegestane afwijking art. 8, Overeenkomst van 15.12.2000 (ten belope van 157,06 miljoen EUR).

(d) Met inbegrip van het vorderingensaldo van het Vlaams Zorgfonds.

Ondanks overschrijdingen in bepaalde deelgebieden in sommige jaren, werd de totale doelstelling voor het geheel van gemeenschappen en gewesten voor elk van de jaren 2003 tot en met 2006 gerespecteerd, zowel in absolute cijfers als in procenten van het bbp. Het totaal vorderingensaldo van alle gemeenschappen en gewesten tezamen bedroeg in 2003 en 2004, conform de doelstelling, telkens 0,2% van het bbp. De voor het begrotingsjaar 2005 afgesproken verhoging van de doelstelling met 0,1% van het bbp tot 0,3% van het bbp werd eveneens volledig gerespecteerd. In 2006 stabiliseerde het vorderingensaldo op het niveau van het voorgaande jaar (iets minder dan 0,3% van het bbp) terwijl de doelstelling werd vastgelegd op iets meer dan 0,1% van het bbp.

Zoals aangegeven in bovenstaande tabel, werd er zelfs jaarlijks een positieve marge ten opzichte van de afgesproken doelstelling gerealiseerd. Die marge bedroeg voor de jaren 2003 – 2005 gecumuleerd 293,1 miljoen euro of 0,1% van het bbp, hetzij gemiddeld 97,7 miljoen euro per jaar. Voor het begrotingsjaar 2006 loopt die marge op tot 437,2 miljoen euro of 0,1% van het bbp.

Gecumuleerd over de ganse periode 2003 – 2006 realiseerden de deelgebieden tezamen een vorderingensaldo ten belope van 1,0% van het bbp. Dit impliceert dat, gelet op de gecumuleerde doelstelling van 0,8% van het bbp, de gemeenschappen en de gewesten over de beschouwde periode een extra bijdrage tot de overheidsfinanciën hebben geleverd van 0,2% van het bbp ten opzichte van de budgettaire afspraken die met de federale overheid werden gemaakt. Die budgettaire afspraken hielden reeds rekening met de afwijkingen voor geormerkte investeringen die in uitvoering van artikel 8 van de budgettaire overeenkomst van 15 december 2000, door de HRF aan de Vlaamse Gemeenschap werden toegestaan voor de begrotingsjaren 2004 en 2005 (afwijking van telkens iets meer dan 0,05 % van het bbp). Deze afwijkingen vormden op hun beurt een compensatie voor de sterke budgettaire prestaties van de Vlaamse Gemeenschap in de voorbije jaren met een vorderingenoverschot dat telkens gevoelig hoger uitviel dan de vooropgestelde doelstelling.

Afgezien van de retroactieve herziening van de overheidsrekeningen, bouwde de Vlaamse Gemeenschap alleen al een totale marge op van 589,6 miljoen euro of 0,2% van het bbp ten opzichte van de gecumuleerde doelstelling. Over de ganse periode beschouwd, werd voormelde toegestane afwijking bijgevolg meer dan gecompenseerd.

De Franse Gemeenschap sloot voor elk van de jaren 2003 – 2006 haar rekeningen af met respect voor de jaarlijkse doelstellingen. In 2004 en 2006 lag het gerealiseerd vorderingensaldo zelfs hoger dan vereist. De gecumuleerde positieve marge ten opzichte van de doelstellingen bedraagt 35,0 miljoen euro.

Deze gunstige ontwikkelingen in de Franse Gemeenschap werden echter gecompenseerd door de overige deelgebieden aan Franstalige zijde, met name het Waalse Gewest en de Franse Gemeenschapscommissie. Beide vertonen over de periode 2003 – 2006 een gecumuleerde negatieve afwijking ten opzichte van de doelstellingen :

-25,4 miljoen euro in het Waalse Gewest en -35,2 miljoen euro in de Franse Gemeenschapscommissie.

Het Waalse Gewest haalde enkel in 2006 het vereiste vorderingenoverschot, maar dan wel met een ruime positieve marge (ten belope van 81,5 miljoen euro) zodat de overschrijdingen in de voorgaande jaren gevoelig werden gereduceerd. De Franse Gemeenschapscommissie daarentegen overschreed jaarlijks de doelstelling van budgettair evenwicht. Deze evoluties dienen geapprecieerd te worden in het licht van de overdrachten die op het niveau van de doelstellingen tussen de Franstalige Entiteiten hebben plaatsgevonden (98).

Het Brussels Hoofdstedelijk Gewest slaagde erin om haar vorderingensaldo ruimschoots binnen de perken van de budgettaire afspraken te houden. Enkel voor het begrotingsjaar 2005 werd de doelstelling overschreden. Niettemin loopt de gecumuleerde positieve marge over de periode 2003 – 2006 op tot 79,3 miljoen euro.

De Duitstalige Gemeenschap respecteerde bijna jaarlijks de doelstelling die evolueerde van een evenwicht naar een surplus van 0,3 miljoen euro in 2005 en 2006; voor de begrotingsjaren 2003 en 2006 werd een geringe afwijking ten opzicht van de doelstelling vastgesteld.

De Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie realiseerde jaarlijks een licht overschot, behalve in 2006 werd een gering tekort opgetekend. De doelstelling van budgettair evenwicht werd dus grotendeels gerespecteerd; gecumuleerd over de periode 2003 – 2006 bedraagt het vorderingensaldo 7,9 miljoen euro.

De doelstelling van de Vlaamse Gemeenschapscommissie bestaat er eveneens in het budgettair evenwicht aan te houden. Nochtans werd jaarlijks een vorderingenoverschot geboekt dat gemiddeld 20,2 miljoen euro bedraagt. De gecumuleerde positieve marge over de periode 2003 – 2006 bedraagt bijgevolg 80,9 miljoen euro.

Naast de vergelijking van de in absolute bedragen uitgedrukte vorderingensaldi en doelstellingen, kunnen de budgettaire realisaties ook worden afgetoetst in evolutieve termen: de jaarlijkse verbetering of verslechtering van de gerealiseerde saldi ten opzichte van de vooropgestelde verstrenging of versoepeling van de doelstellingen. Voor de evolutie van het begrotingsjaar 2003 ten opzichte van 2002 wordt hier *wel* uitgegaan van de gereviseerde vorderingensaldi omdat de revisie toch met terugwerkende kracht vóór of in sommige gevallen vanaf 2002 werd doorgevoerd.

Vertrekkende van een globale doelstelling van +0,1% van het bbp in 2002 voor het geheel van gemeenschappen en gewesten, werd op basis van de budgettaire afspraken tussen de deelgebieden en de federale overheid voor 2003 een verhoging van het vorderingensaldo met ongeveer 0,05% van het bbp tot 0,2% van het bbp vooropgesteld. Voor 2004 werd ongeveer éénzelfde verbetering van het vorderingensaldo afgesproken, maar uitgedrukt in procenten van het bbp bleef het beoogde vorderingensaldo behouden op 0,2% van het bbp. In 2005 werd in functie van de ontvangstenevolutie de doelstelling opgetrokken met 0,1% van het bbp tot +0,3% van het bbp.

98 Vanaf het begrotingsjaar 2005 vindt er een herverdeling van de doelstellingen plaats ten gunste van de Franse Gemeenschap die wordt gedragen door het Waalse Gewest en de Franse Gemeenschapscommissie. Voor het begrotingsjaar 2006 werd de verdeling van de doelstellingen tussen het Waalse Gewest en het Brussel Hoofdstedelijk Gewest herzien in het voordeel van deze laatste.

Deze opeenvolgende verbeteringen werden echter bijna volledig gecompenseerd door de versoepeling van de doelstelling die voor 2006 werd toegestaan : het vooropgestelde vorderingensaldo bedroeg slechts 0,1% van het bbp, hetzij een vermindering ten belope van 0,2% van het bbp.

Indien deze jaarlijkse evoluties van de doelstellingen worden samengeteld over de periode 2003 tot en met 2006 bedraagt de gecumuleerde jaar op jaar verbetering van het budgettaire streefdoel minder dan 0,05% van het bbp voor het geheel van gemeenschappen en gewesten.

Wanneer dezelfde analyse wordt gemaakt op basis van de effectief gerealiseerde vorderingensaldi in plaats van de beoogde saldi, bedraagt de gecumuleerde jaar op jaar verbetering van de gerealiseerde vorderingensaldi 0,4% van het bbp voor het geheel van gemeenschappen en gewesten. Daar in de budgettaire akkoorden slechts een gecumuleerde jaar op jaar verbetering met minder dan 0,05% van het bbp werd vooropgesteld, hebben de gemeenschappen en gewesten, *in evolutieve termen*, dus een budgettaire prestatie neergezet die 0,4% van het bbp meer bedraagt dan vereist op basis van de afgesproken doelstellingen (zie Tabel 39).

Tabel 39
Gerealiseerde jaarlijkse verbetering/verslechtering van de vorderingensaldi versus jaarlijkse evolutie van de doelstellingen 2002 -2006 (a)

(b)	(c) (d)									Totaal gemeenschappen en gewesten	
	Vlaamse Gemeenschap	Franse Gemeenschap	Waalse Gewest	Brussels Hoofdstedelijk Gewest	Duitstalige Gemeenschap	Franse Gemeenschapscommissie	Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie	Vlaamse Gemeenschapscommissie	in absolute cijfers	in % BBP	
2002-03 <i>na herziening NR</i>											
realisatie	503,4	56,9	-57,1	53,1	-1,3	-3,6	5,4	-0,8	556,0	0,2%	
doelstelling	24,4	70,5	15,7	13,7	0,0	0,1	0,0	0,0	124,4	0,0%	
verschil	479,0	-13,6	-72,8	39,4	-1,3	-3,7	5,4	-0,8	431,6	0,2%	
2003-04											
realisatie	201,7	20,5	245,6	66,2	6,9	-2,3	-16,3	-8,3	514,1	0,2%	
doelstelling	-105,4	-11,8	198,1	59,8	0,0	-0,1	0,0	0,0	140,6	0,0%	
verschil	307,1	32,3	47,5	6,5	6,9	-2,2	-16,3	-8,3	373,5	0,1%	
2004-05											
realisatie	325,2	4,9	-98,9	-63,3	-1,0	-4,0	17,1	6,2	186,2	0,1%	
doelstelling	245,6	34,0	-82,9	23,7	0,3	1,9	0,0	0,0	222,5	0,1%	
verschil	79,7	-29,1	-16,0	-87,1	-1,3	-5,9	17,1	6,2	-36,3	0,0%	
2005-06											
realisatie	47,4	13,9	19,9	-85,6	-1,1	3,5	-12,5	1,4	-13,2	0,0%	
doelstelling	-199,5	7,4	-88,1	-104,1	0,0	0,0	0,0	0,0	-384,2	-0,1%	
verschil	246,8	6,4	108,0	18,4	-1,1	3,5	-12,5	1,4	370,9	0,1%	
gecumuleerde jaarlijkse evolutie 2002 - 2006 <i>na herziening NR 2003</i>											
realisatie	1.077,7	96,2	109,5	-29,7	3,5	-6,4	-6,3	-1,5	1.243,1	0,4%	
doelstelling	-34,9	100,2	42,8	-6,9	0,3	1,9	0,0	0,0	103,3	0,0%	
verschil	1.112,6	-3,9	66,7	-22,8	3,2	-8,3	-6,3	-1,5	1.139,8	0,4%	

- (a) Minteken = negatieve overschrijding van de doelstelling
- (b) Doelstelling : met inbegrip van de ESR correctie voor KVD verrichtingen (code 8)
- (c) - Voor begrotingsjaar 2004 : rekening houdend met toegestane afwijking art. 8, Overeenkomst van 15.12.2000 (ten belope van 156,6 miljoen euro).
- Voor begrotingsjaar 2005 : rekening houdend met toegestane afwijking art. 8, Overeenkomst van 15.12.2000 (ten belope van 157,06 miljoen euro).
- (d) Met inbegrip van het vorderingensaldo van het Vlaams Zorgfonds.

Deze positieve marge was het grootst in 2003 (0,2% van het bbp) maar bleef in 2004 en 2006 toch ook op een hoog niveau (telkens 0,1% van het bbp); in 2005 was er een beperkte negatieve afwijking. Het begrotingsbeleid van alle gemeenschappen en gewesten tezamen is bijgevolg *in evolutieve termen* restrictiever geweest dan vereist op basis van de evolutie van de budgettaire doelstellingen, behalve in 2005. Het leeuwendeel van die positieve marge is echter voor gans de beschouwde periode gelokaliseerd in de Vlaamse Gemeenschap maar ook het Waalse Gewest heeft hiertoe bijgedragen.

In evolutieve termen liggen de budgettaire realisaties dus 0,4% van het bbp hoger dan vooropgesteld (tabel 39). In absolute termen daarentegen (cumul van de doelstellingen t.o.v. cumul van de gerealiseerde vorderingensaldi, zoals aangegeven in tabel 38), bedraagt de positieve marge slechts 0,2% van het bbp. Dit verschil is te wijten aan de evolutie van het *gereviseerd* vorderingensaldi tussen 2002 (-0,1% van het bbp) en 2003 (+0,2% van het bbp), hetzij een effectieve verhoging met 0,3% van het bbp. De doelstellingen daarentegen evolueerden van +0,1% van het bbp in 2002 naar +0,2% van het bbp in 2003, hetzij een vereiste verhoging met slechts 0,1% van het bbp.

BIJLAGE BIJ HOOFDSTUK III

***Detailtabellen inzake de overgang van de economische
hergroepering naar de vorderingensaldi van gemeenschappen en
gewesten voor de periode 2003 - 2006***

Detail begrotingsjaar 2003
(actuele versie, na herziening INR)

(x 1.000.000)

	2003	VG (exclusief Zorgfonds)	FG	WG	BHG	DG	FGC	GGC	VGC	TOTAAL G&G niet geconsolideerd (behalve saldi)
	uitgaven :									
1	totaal in EH	18.361,2	6.484,0	5.346,8	2.184,9	139,6	282,4	52,9	83,7	32.935,5
2	kapitaalsaflossingen (code 9)	432,2	9,0	27,8	270,4	2,4	0,8	0,0	2,9	745,4
3 = 1-2	uitgaven excl aflossingen	17.929,0	6.475,0	5.319,0	1.914,5	137,2	281,6	52,9	80,8	32.190,1
4	KVD (code 8)	216,5	0,3	107,4	53,5	0,0	0,0	0,0	0,0	377,8
5 = 3-4	uitgaven EH (excl aflossingen & KVD)	17.712,5	6.474,7	5.211,6	1.861,0	137,2	281,6	52,9	80,8	31.812,3
6	<i>ESR correcties (met impact op saldo) :</i>	<i>828,3</i>	<i>108,7</i>	<i>90,4</i>	<i>157,8</i>	<i>0,6</i>	<i>0,0</i>	<i>0,0</i>	<i>0,0</i>	<i>1.785,8</i>
	AQUAFIN (niet geconsol. in EH)	80,9	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	80,9
	ALESH	19,0	0,0	47,8	2,0	0,0	0,0	0,0	0,0	68,8
	De Lijn, TEC, MIVB (niet geconsol. in EH)	412,9	0,0	133,4	165,9	0,0	0,0	0,0	0,0	712,2
	NV De Scheepvaart, NV Waterwegen en Zeekanaal (niet geconsol. in EH)	69,2	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	69,2
	VRT pensioenfondsen statutair pers. (niet geconsol. in EH)	33,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	33,1
	KVD in EH = investeringssubsidies aan De Lijn	149,5	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	149,5
	RSZ bijdragen onderwijs 2003-2004-2005	64,5	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	64,5
	RTBf & BRF (niet geconsol. in EH)	0,0	109,0	0,0	0,0	0,6	0,0	0,0	0,0	109,6
	wedden dec betaald in dec (beperkt tot max 12 maanden)	0,0	0,0	-8,5	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	-8,5
	kapitaalsaflossingen	-0,8	-0,3	-91,2	-2,3	0,0	0,0	0,0	0,0	-94,6
	verlopen interesten	0,0	0,0	0,0	-7,8	0,0	0,0	0,0	0,0	-7,8
	OFI (niet geconsol. in EH)	0,0	0,0	3,9	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	3,9
	Office wallon pour le Développement (OWD) (niet geconsol. in EH)	0,0	0,0	-3,3	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	-3,3
	herstellingswerken autowegen E411 & E25 door SOFICO	0,0	0,0	8,3	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	8,3
7 = 5+6	uitgaven na ESR correcties	18.540,8	6.583,4	5.302,0	2.018,8	137,8	281,6	52,9	80,8	32.998,1
	ontvangsten									
8	totaal in EH	18.324,3	6.497,0	5.305,6	2.039,2	139,9	276,6	61,7	107,4	32.751,7
9	leningopbrengsten (code 9)	0,0	47,1	226,5	166,7	7,5	0,0	0,0	3,6	451,3
10 = 8-9	ontvangsten excl leningen	18.324,3	6.449,9	5.079,2	1.872,5	132,4	276,6	61,7	103,8	32.300,4
11	KVD (code 8)	10,1	0,1	31,6	27,8	0,0	0,0	0,0	0,0	69,6
12 = 10-11	ontvangsten EH (excl leningen & KVD)	18.314,2	6.449,8	5.047,6	1.844,7	132,4	276,6	61,7	103,8	32.230,8
13	<i>ESR correcties (met impact op saldo) :</i>	<i>312,0</i>	<i>101,6</i>	<i>191,1</i>	<i>237,8</i>	<i>0,7</i>	<i>0,0</i>	<i>0,0</i>	<i>0,0</i>	<i>843,2</i>
	AQUAFIN (niet geconsol. in EH)	0,2	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,2
	ALESH	56,7	0,0	49,5	12,2	0,0	0,0	0,0	0,0	118,4
	De Lijn, TEC, MIVB (niet geconsol. in EH)	134,1	0,0	126,6	207,4	0,0	0,0	0,0	0,0	468,1
	NV De Scheepvaart, NV Waterwegen en Zeekanaal (niet geconsol. in EH)	18,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	18,0
	VRT pensioenfondsen statutair pers. (niet geconsol. in EH)	32,6	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	32,6
	betalingstermijn gewestelijke belastingen :	4,3	0,0	5,0	4,5	0,0	0,0	0,0	0,0	13,8
	- OV (2 maanden)	-1,4	0,0	-1,6	-0,8	0,0	0,0	0,0	0,0	-3,8
	- Succ R (1 maand)	0,4	0,0	0,8	2,2	0,0	0,0	0,0	0,0	3,4
	- VB (1 maand)	5,3	0,0	5,8	3,1	0,0	0,0	0,0	0,0	14,2
	doorstortingstermijn gewestelijke belastingen (1 maand)	68,7	0,0	4,7	13,7	0,0	0,0	0,0	0,0	87,1
	Vlaamse afcentiemen op PB (aanrekening op 2002)	-0,5	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	-0,5
	KLG (ontvangsten vorige jaren)	-2,1	-0,3	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	-2,4
	RTBf & BRF (niet geconsol. in EH)	0,0	101,9	0,0	0,0	0,7	0,0	0,0	0,0	102,6
	OFI (niet geconsol. in EH)	0,0	0,0	4,4	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	4,4
	Office wallon pour le Développement (OWD) (niet geconsol. in EH)	0,0	0,0	0,9	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,9
14 = 12+13	ontvangsten na ESR correcties	18.626,2	6.551,4	5.238,7	2.082,5	133,1	276,6	61,7	103,8	33.074,0
15 = 12 - 5	geconsolideerd NFS na KVD correctie	601,7	-24,9	-164,0	-16,3	-4,8	-5,0	8,8	23,0	418,5
16 = 13 - 6	<i>ESR correcties</i>	<i>-516,3</i>	<i>-7,1</i>	<i>100,7</i>	<i>80,0</i>	<i>0,1</i>	<i>0,0</i>	<i>0,0</i>	<i>0,0</i>	<i>-342,6</i>
17 = 14 - 7	ESR vorderingensaldo	85,4	-32,0	-63,3	63,7	-4,7	-5,0	8,8	23,0	75,9
18	statistische correctie									-50,3
19 = 17+18	globaal ESR vorderingensaldo									25,6

Bron: opgesteld in samenwerking met het INR.

Detailtabel begrotingsjaar 2004

(x 1.000.000)

	2004	VG <i>(exclusief Zorgfonds)</i>	FG	WG	BHG	DG	FGC	GGC	VGC	TOTAAL G&G niet geconsolideerd (behalve saldi)
	uitgaven :									
1	totaal in EH	20.048,6	6.661,0	5.722,0	2.520,3	142,6	293,4	73,7	92,7	35.554,3
2	kapitaalsaflossingen (code 9)	564,8	9,8	130,6	280,4	1,2	2,1	0,0	2,9	991,9
3 = 1-2	uitgaven excl aflossingen	19.483,8	6.651,2	5.591,3	2.239,9	141,4	291,3	73,7	89,8	34.562,4
4	KVD (code 8)	107,2	0,2	340,8	294,0	0,0	6,8	0,0	0,0	749,1
5 = 3-4	uitgaven EH (excl. aflossingen & KVD)	19.376,6	6.651,0	5.250,6	1.945,8	141,3	284,5	73,7	89,8	33.813,3
6	<i>ESR correcties (met impact op saldo) :</i>	<i>106,0</i>	<i>122,5</i>	<i>133,5</i>	<i>256,3</i>	<i>0,6</i>	<i>0,0</i>	<i>0,0</i>	<i>0,0</i>	<i>618,9</i>
	AQUAFIN (niet geconsol in EH)	28,3	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	28,3
	VRT pensioenfonds statutair pers. (niet geconsol. in EH)	42,7	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	42,7
	RSZ bijdragen onderwijs 2003-2004-2005	46,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
	TEC en MIVB (niet geconsol. in EH)	0,0	0,0	103,6	243,0	0,0	0,0	0,0	0,0	346,6
	RTBf & BRf (niet geconsol. in EH)	0,0	122,5	0,0	0,0	0,6	0,0	0,0	0,0	123,1
	verlopen interesten	-11,0	0,0	0,0	-8,2	0,0	0,0	0,0	0,0	-19,2
	OFI (niet geconsolideerd in EH)	0,0	0,0	2,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	2,0
	herstellingswerken autowegen E411 & E25 dr SOFICO	0,0	0,0	27,9	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	27,9
	kapitaalsverhoging BGHM (gedeelte dekking verlies)	0,0	0,0	0,0	21,5	0,0	0,0	0,0	0,0	21,5
7 = 5+6	uitgaven na ESR correcties	19.482,6	6.773,5	5.384,1	2.202,1	141,9	284,5	73,7	89,8	34.432,2
	ontvangsten									
8	totaal in EH	20.113,9	6.642,5	5.561,4	2.332,9	143,5	277,2	66,2	107,7	35.245,4
9	leningopbrengsten (code 9)	56,4	0,0	115,1	190,9	0,0	0,0	0,0	3,2	365,7
10 = 8-9	ontvangsten excl. leningen	20.057,5	6.642,5	5.446,3	2.142,0	143,5	277,2	66,2	104,5	34.879,7
11	KVD (code 8)	252,9	0,1	14,8	24,7	0,1	0,0	0,0	0,0	292,5
12 = 10-11	ontvangsten EH (excl. leningen & KVD)	19.804,6	6.642,4	5.431,5	2.117,3	143,4	277,2	66,2	104,5	34.587,2
13	<i>ESR correcties (met impact op saldo) :</i>	<i>41,2</i>	<i>119,6</i>	<i>134,8</i>	<i>214,7</i>	<i>0,7</i>	<i>0,0</i>	<i>0,0</i>	<i>0,0</i>	<i>511,1</i>
	AQUAFIN (niet geconsol in EH)	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1
	VRT pensioenfonds statutair pers. (niet geconsol. in EH)	41,9	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	41,9
	TEC & MIVB (niet geconsol. in EH)	0,0	0,0	108,9	223,9	0,0	0,0	0,0	0,0	332,8
	betalingstermijn gewestelijke belastingen :	16,1	0,0	23,3	5,7	0,0	0,0	0,0	0,0	45,1
	- OV (2 maanden)	-0,8	0,0	-0,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	-0,9
	- Succ R (1 maand)	1,6	0,0	6,5	2,2	0,0	0,0	0,0	0,0	10,3
	- VB (1 maand)	15,3	0,0	16,9	3,5	0,0	0,0	0,0	0,0	35,7
	doorstortingstermijn gewestelijke belastingen (1 maand)	-16,9	0,0	-16,4	-14,9	0,0	0,0	0,0	0,0	-48,2
	KLG (ontvangsten vorige jaren)	0,0	0,0	17,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	17,0
	RTBf & BRf (niet geconsol. in EH)	0,0	119,6	0,0	0,0	0,7	0,0	0,0	0,0	120,3
	OFI (niet geconsol. in EH)	0,0	0,0	2,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	2,1
14 = 12+13	ontvangsten na ESR correcties	19.845,8	6.762,0	5.566,4	2.332,1	144,1	277,2	66,2	104,5	35.098,3
15 = 12 - 5	geconsolideerd NFS na KVD correctie	428,0	-8,6	181,0	171,5	2,1	-7,3	-7,5	14,7	773,8
16 = 13 - 6	<i>ESR correcties</i>	<i>-64,8</i>	<i>-2,9</i>	<i>1,3</i>	<i>-41,6</i>	<i>0,1</i>	<i>0,0</i>	<i>0,0</i>	<i>0,0</i>	<i>-107,8</i>
17 = 14 - 7	ESR vorderingensaldo	363,2	-11,5	182,3	129,9	2,2	-7,3	-7,5	14,7	666,0
18	statistische correctie									-60,2
19 = 17+18	globaal ESR vorderingensaldo									605,8

Bron: opgesteld in samenwerking met het INR

Detailtabel begrotingsjaar 2005

(x 1.000.000 euro)

	2005	VG <i>(exclusief Zorgfonds)</i>	FG	WG	BHG	DG	FGC	GGC	VGC	TOTAAL G&G niet geconsolideerd (behalve saldi)
	uitgaven :									
1	totaal in EH	20.553,3	7.054,8	5.701,5	2.687,6	170,3	310,1	58,3	91,5	36.627,3
2	kapitaalsaflossingen (code 9)	509,9	9,3	124,6	302,8	1,1	1,2	0,0	2,9	951,9
3 = 1-2	uitgaven excl aflossingen	20.043,4	7.045,5	5.576,9	2.384,8	169,2	308,9	58,3	88,6	35.675,5
4	KVD (code 8)	168,2	0,0	146,0	87,0	0,0	1,1	0,0	0,0	402,3
5 = 3-4	uitgaven EH (excl aflossingen & KVD)	19.875,1	7.045,5	5.430,9	2.297,8	169,2	307,8	58,3	88,6	35.273,2
6	<i>ESR correcties (met impact op saldo) :</i>	<i>53,5</i>	<i>131,2</i>	<i>136,5</i>	<i>89,0</i>	<i>0,0</i>	<i>0,0</i>	<i>0,0</i>	<i>0,0</i>	<i>410,2</i>
	TEC (niet geconsol. in EH)	0,0	0,0	104,5	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	104,5
	De Singel en MUHKA (niet geconsol. in EH)	4,8	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	4,8
	VRT pensioenfonds (niet geconsol. in EH)	42,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
	RSZ bijdragen onderwijs 2003-2004-2005	14,9	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
	Maatsch. vr vastgoedverwerving (MVV) (niet geconsol. in EH)	0,0	0,0	0,0	104,0	0,0	0,0	0,0	0,0	104,0
	RTBf (niet geconsol. in EH)	0,0	131,2	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	131,2
	verlopen interesten	-8,3	0,0	-3,3	-15,0	0,0	0,0	0,0	0,0	-26,6
	herstellingswerken autowegen E411 & E25 dr SOFICO	0,0	0,0	35,3	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	35,3
7 = 5+6	uitgaven na ESR correcties	19.928,6	7.176,7	5.567,4	2.386,8	169,2	307,8	58,3	88,6	35.683,4
	ontvangsten									
8	totaal in EH	20.951,8	7.046,5	5.550,4	2.667,6	170,5	296,5	67,9	113,7	36.864,9
9	leningopbrengsten (code 9)	218,6	0,0	0,0	211,6	0,0	0,0	0,0	4,2	434,5
10 = 8-9	ontvangsten excl leningen	20.733,2	7.046,5	5.550,4	2.456,0	170,5	296,5	67,9	109,5	36.430,4
11	KVD (code 8)	215,4	0,3	14,6	25,6	0,1	0,0	0,0	0,0	256,1
12 = 10-11	ontvangsten EH (excl leningen & KVD)	20.517,8	7.046,2	5.535,8	2.430,4	170,4	296,5	67,9	109,5	36.174,4
13	<i>ESR correcties (met impact op saldo) :</i>	<i>103,1</i>	<i>123,9</i>	<i>115,1</i>	<i>23,0</i>	<i>0,0</i>	<i>0,0</i>	<i>0,0</i>	<i>0,0</i>	<i>365,1</i>
	TEC (niet geconsol. in EH)	0,0	0,0	97,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	97,1
	De Singel en MUHKA (niet geconsol. in EH)	3,3	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	3,3
	VRT pensioenfonds (niet geconsol. in EH)	41,5	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
	Maatsch. vr vastgoedverwerving (MVV) (niet geconsol. in EH)	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
	trekkingsrechten tewerkstelling (achterstand ingehaald in 2006)	0,0	0,0	0,0	10,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
	betalingstermijn gewestelijke belastingen :	34,3	0,0	-7,2	0,7	0,0	0,0	0,0	0,0	27,8
	- OV (2 maanden)	0,0	0,0	0,3	0,2	0,0	0,0	0,0	0,0	0,6
	- Succ R (1 maand)	22,4	0,0	3,4	4,5	0,0	0,0	0,0	0,0	30,4
	- VB (1 maand)	11,9	0,0	-11,0	-4,0	0,0	0,0	0,0	0,0	-3,2
	doorstortingstermijn gewestelijke belastingen (1 maand)	24,0	0,0	42,2	12,3	0,0	0,0	0,0	0,0	78,5
	KLG (ontvangsten vorige jaren)	0,0	0,0	-17,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	-17,0
	RTBf (niet geconsol. in EH)	0,0	123,9	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	123,9
14 = 12+13	ontvangsten na ESR correcties	20.620,9	7.170,1	5.650,8	2.453,4	170,4	296,5	67,9	109,5	36.539,4
15 = 12 - 5	geconsolideerd NFS na KVD correctie	642,6	0,7	104,8	132,6	1,2	-11,3	9,6	20,9	901,2
16 = 13 - 6	<i>ESR correcties</i>	<i>49,6</i>	<i>-7,3</i>	<i>-21,4</i>	<i>-66,0</i>	<i>0,0</i>	<i>0,0</i>	<i>0,0</i>	<i>0,0</i>	<i>-45,1</i>
17 = 14 - 7	ESR vorderingensaldo	692,3	-6,6	83,4	66,6	1,2	-11,3	9,6	20,9	856,1
18	statistische correctie									-59,9
19 = 17+18	globaal ESR vorderingensaldo									796,2

Bron: opgesteld in samenwerking met het INR

Detailtabel begrotingsjaar 2006

(x 1.000.000 euro)

	2006	VG <i>(exclusief Zorgfonds)</i>	FG	WG	BHG	DG	FGC	GGC	VGC	TOTAAL G&G niet geconsolideerd (behalve saldi)
	uitgaven :									
1	totaal in EH	21.443,7	7.324,3	5.998,6	3.218,7	173,9	320,9	78,6	90,5	38.649,3
2	kapitaalsaflossingen (code 9)	521,3	9,8	47,0	360,7	0,1	1,2	0,0	3,6	943,6
3 = 1-2	uitgaven excl aflossingen	20.922,4	7.314,6	5.951,7	2.858,0	173,8	319,6	78,6	86,9	37.705,6
4	KVD (code 8)	97,1	0,2	268,3	121,4	0,0	1,1	0,0	0,0	488,0
5 = 3-4	uitgaven EH (excl aflossingen & KVD)	20.825,3	7.314,4	5.683,4	2.736,7	173,8	318,6	78,6	86,9	37.217,6
6	<i>ESR correcties (met impact op saldo) :</i>	<i>-129,7</i>	<i>139,6</i>	<i>143,9</i>	<i>-21,9</i>	<i>0,0</i>	<i>0,0</i>	<i>0,0</i>	<i>0,0</i>	<i>132,0</i>
	De Singel, MUHKA, Pensioenfonds, Waarborgbeheer (niet geconsol. in EH)	20,4	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	20,4
	VRT pensioenfonds (niet geconsol. in EH)	42,8	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	42,8
	RSZ bijdragen onderwijs 2003-2004-2005	-126,8	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	-126,8
	RSZ bijdrage okt / okt _{t+1} --> jan / jan _{t+1} : regul. in 2006 & 2007 (telkens 13 maanden)	-53,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	-53,0
	RTBf niet geconsol in EH	0,0	139,6	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	139,6
	TEC niet geconsol in EH (De Lijn & MIVB wel geconsol.)	0,0	0,0	93,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	93,1
	herstellingswerken autowegen E411 & E25 (SOFICO)	0,0	0,0	50,8	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	50,8
	Maatsch. vr vastgoedvererving (MVV) (niet geconsol. in EH)	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
	verlopen interesten (d)	-13,1	0,0	0,0	-21,9	0,0	0,0	0,0	0,0	-34,9
7 = 5+6	uitgaven na ESR correcties	20.695,6	7.454,0	5.827,3	2.714,8	173,8	318,6	78,6	86,9	37.349,6
	ontvangsten									
8	totaal in EH	21.274,7	7.329,9	5.976,5	2.967,8	174,0	317,6	75,7	113,1	38.229,2
9	leningopbrengsten (code 9)	52,9	0,0	0,0	233,3	0,0	0,0	0,0	3,9	290,2
10 = 8-9	ontvangsten excl leningen	21.221,8	7.329,9	5.976,5	2.734,5	174,0	317,6	75,7	109,2	37.939,0
11	KVD (code 8)	17,3	0,3	112,0	26,7	0,1	6,8	0,0	0,0	163,2
12 = 10-11	ontvangsten EH (excl leningen & KVD)	21.204,5	7.329,6	5.864,5	2.707,7	173,9	310,8	75,7	109,2	37.775,9
13	<i>ESR correcties (met impact op saldo) :</i>	<i>80,2</i>	<i>131,7</i>	<i>66,1</i>	<i>-12,0</i>	<i>0,0</i>	<i>0,0</i>	<i>0,0</i>	<i>0,0</i>	<i>265,9</i>
	De Singel, MUHKA, Pensioenfonds, Waarborgbeheer (niet geconsol. in EH)	11,9	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	11,9
	VRT pensioenfonds (niet geconsol. in EH)	41,9	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	41,9
	RTBf niet geconsol in EH	0,0	131,7	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	131,7
	TEC niet geconsol. in EH (De Lijn & MIVB geconsol.)	0,0	0,0	107,6	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	107,6
	trekkingsrechten tewerkstelling (achterstand ingehaald in 2006)	0,0	0,0	-45,6	-10,0	0,0	0,0	0,0	0,0	-55,6
	Maatsch. vr vastgoedvererving (MVV) (niet geconsol. in EH)	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
	betalingstermijn gewestelijke belastingen :	-11,2	0,0	-8,1	-3,6	0,0	0,0	0,0	0,0	-22,9
	- OV (2 maanden)	0,8	0,0	-0,2	-0,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,5
	- Succ R (1 maand)	22,8	0,0	3,1	1,1	0,0	0,0	0,0	0,0	27,0
	- VB (1 maand)	-34,8	0,0	-11,0	-4,5	0,0	0,0	0,0	0,0	-50,4
	doorstortingstermijn gewestelijke belastingen (1 maand)	37,6	0,0	12,1	1,6	0,0	0,0	0,0	0,0	51,3
14 = 12+13	ontvangsten na ESR correcties	21.284,6	7.461,3	5.930,6	2.695,7	173,9	310,8	75,7	109,2	38.041,8
15 = 12 - 5	financieringssaldo EH	379,2	15,2	181,1	-28,9	0,1	-7,8	-2,9	22,3	558,2
16 = 13 - 6	<i>ESR correcties</i>	<i>209,8</i>	<i>-7,9</i>	<i>-77,8</i>	<i>9,9</i>	<i>0,0</i>	<i>0,0</i>	<i>0,0</i>	<i>0,0</i>	<i>134,0</i>
17 = 14 - 7	ESR vorderingensaldo	589,0	7,3	103,3	-19,1	0,1	-7,8	-2,9	22,3	692,2
18	statistische correctie									nog niet beschikbaar
19 = 17+18	globaal ESR vorderingensaldo									nog niet beschikbaar

Bron: opgesteld in samenwerking met het INR.